

چل حیکایه تید

مهلا مه محمودی بایه زیدی

دهزگای چاپ و بلاوکردنه وهی

زنجیره ی روشنیبری

*

خاوه نی نیمتیان: شهوگه ت شیخ یه زدین

سهرنووسهر: به دران شه حمده هه ییب

ناوونیشان: دهزگای چاپ و بلاوکردنه وهی آراس، گهره کی خانزاد، ههولتیر

س. پ. ژماره: ۱

www.araspublisher.com

چل حيكايه تيد

مهلا مهحموودى بايه زيدى

۱۸۶۷-۱۷۹۹

رهشيد فندى

قه گوهاستينه سهر رينقيسا نوى و فهرهه نگوک بو چيکرييه

ناوى كتيب: چل حيكايه تيد مهلا مهحموودى بايه زيدى

رهشيد فندى قه گوهاستينه سهر رينقيسا نوى و فهرهه نگوک بو چيکرييه

بلاوگراوهى ناراس - ژماره: ۲۸۹

دهرهينانى هونهرى: حاجى دلاوهر

دهرهينانى بهرگ: ناراس نه کرهه

پيت ليدان: هازه سمکو

ههله گرى: رهشيد فندى

سهرپهرشتيى كارى چاپخانه: ئاوره حمانى حاجى مهحموود

چاپى به كهه: ههولير - ۲۰۰۴

له كتيبخانهى بهرپوهه رايه تيبى گشتيى روشنبيري و هونهر له ههولير ژماره

(۳۲۲) ي سالى ۲۰۰۴ ي دراوهرتن

پیشهگی

گهلهک جارا مه گوھ لی دبوو، کو زانایی کوردی ناقدار مه لا مه حمودئی بایه زیدی، پهرتووکه کا دهسنقیس بناقی (جامعی ریساله یان و حیکایه تان) یا هه ی ولسهر ده می خو لناقه راستا چهرخی نوزدی، دایه دست پوژه لاتناس (ا. ژابا) کول وی سهرده می قونسولئی دهوله تا رووسیا قه یسه ری بوو ل نهرزه پوومی، وی (ژابا) ی دقیا زانیا ریا ده ریاری ملله تی کورد کوم بکه ت، لهوما وی، (بایه زیدی) ب باشتین زانا دیت بو قی مهره می، بایه زیدی هنده ده سنقیسید باش دانه دهستی (ژابا) ی، ئیک ژوان پهرتووکا ناقبری بوو، مه گوھ لناقی پهرتووکی ببو و دهنده ژیدهرادا لسهر هاتیه نقیسین، لی مه بدروستی نه دیتبوو، هه تا د. فهرهاد پیربال لوان چهند سالئید (فهره نسا) مای، شیا چهندین ده سنقیسید کوردی ژ پهرتووک خانئیدوی وه لاتی و هنده وه لاتیید نه وروپی بدهست بیخیت و هنده کان ژوان بگه هینته چاپی و ئیک ژوان نه ف پهرتووکه بوو، کول سالا (۲۰۰۰) ئی ل ههولئیری چاپ کر..

تشتی باش یی (د. فهرهاد) کری، (دهق) وهکی خو، ئانه کوب رینقیسا کهفن به لاقکرینه و (پباوانه) ژ من داخوازر، فان (دهقان) ب رینقیسا نوی بیخمه ناف دهستیید خوهنده فانا، لهوما نه می بقی کاری رابووبین و هه ر چل حیکایه ت مه سهر ژنوی نقیسین و فهره نگوک بو هه ر ئیکی ژوان چیکر، دا خوهنده فایی کورد بسانا هی بخونیت و په یقیید گران بو وی نه بنه ئاسته نگ..

تشتی من دقان حیکایه تا دا دیتی نه وه، کو بکرمانجیه کا جوان هاتینه نقیسین و وهک په خشانه کا کوردی ل پله یه کا به رزن، هه رچه نده هنده چهوتیید نقیسینی تیداهه نه، دوور نینه لسهر دهستی (ژابا) ی روودابن، لی مروژ زوو وان چهوتیا دناسیت و بسهره لدبیت..

ژلایی ناقه روکا فان حیکایه تا فه، فهره بیژم، راسته نه فه نه چیروکید

بنیات هونه ری نه ول ئاستی هونه ری چیروکید هه قچه رخ نین، لی نه م دکارین فانه ژ نه ده بی (سهرهاتی) بژمیرین، (سهرهاتی) نه و تشتن یید دناق جشاکیدا رووداین و بووینه جهی فه گئی رانی، ژبه رگرنکیا وان و چریسه تیا وان.

مخابن، ده می نه م فان سهرهاتییا دخوونین، دبیین، بارا پتر ژوان، روودانیید هه قکیی و کوشتنی و تالانکردنی نه دناقبه را کوردادا، میرید وان، یان هنده مه زنیید وان که رب و کین ژ هه قدوو راکرینه و چووینه سهر مالیید ئیکو دوو و کوشتن و برین دگه ل یه ک کرینه..

هیشیدارین، په ند ژوی چهندی بیته وهرگرتن و کورد ژنها ویتفه، نه بنه فاکتهر بو کوشتنا ئیکو دوو و نه بنه جهی دلخوشیی بو نه حه زا و کوشتنا هه قدوو نه که نه جهی میرخاسی و میر سهری، لی بلا نه و چهند بیته جهی فهیتی و شهرمزاری..

ههروه سا هیشیدارین کاری بدهست ئیخستنا ده سنقیسان و ساخرنا وان یی بهرده وام بیت، نه مازه ژلایی وان براده ران فه نه وید ل ده رقه ی کوردستانی دخوونن و بهرده وام ل پهرتووک خانئید وان بگه رن، دا میژوو یا ملله تی مه و نه ده بی مه یی که فن ساخ بیتن و فه ژیتفه، سوپاس.

ره شید فندی

ههولئیر - دو ماهیا سالا ۲۰۰۳

هیکایه‌نا یه‌کی

نه‌قل دکهن کو جارده‌کی مه‌لایه‌ک و دوو نه‌فه‌ر مرۆقید جاهل و نه‌خوه‌ندی هه‌رسێ بووینه ئولداشیدیه کو دوو و ب ریدا دچوون، ئەو هه‌ر سێ مرۆق هاتنه ده‌قی چه‌مه‌کی و خوه‌شلانندن، کو ژ ئاڤی ده‌ربازبن، مه‌لا ل پیشی بوو، و ئەو هه‌ردوو مرۆقید جاهل ژێ ل دوی مه‌لای بوون، وه‌کو ئەفان دایه ئاڤی، مه‌لای دیت، کوچار پیستید بچووک پۆنی به‌ر ئاڤی که‌تیه، تین، مه‌لا ل به‌رایکی بوو، گه‌ها پیسته‌کی ئەو پیست ب ددانید خوه‌گرت، و ده‌ستی راستی درێژ کره پیسته‌کی دی گرت، و ده‌ستی چه‌پی ژێ درێژ کره پیسته‌کی سیی گرت، ئیدی ددان و هه‌ردوو ده‌ستید مه‌لای هاتنه‌گرتن و مه‌لای ژ بو‌خوه، به‌ری هه‌والان هه‌ر سێ پیست گرتن، مایی پیسته‌ک، ئەو پیست ژێ ئەوان هه‌ردوو ئولداشان گرتن، مه‌لای سێ پیست گرتنه، دیسانێ ب وان قه‌ناعه‌ت ناکه، گازی هه‌والین دکه، کو وه‌للاهی به‌هرا من دوی پیستیدا ژێ هه‌یه، له‌ورانێ قسمی خوه‌ندی و مه‌لا دنیڤ ئەکرادان ب طه‌مه‌ع و خه‌ستی مه‌شه‌ورن، سێ پیست گرتیبه، هیتێ رازی نینه، طه‌مه‌عا پیستی دی ژێ دکه‌ت.

جاهل: نه‌خواندی، نه‌خوتنده‌وار.

ئولداش: هه‌فال، هه‌قپێ، هاوپی.

چه‌م: ئاڤ، رووبار.

خوه‌شلانندن: جلک ژ به‌ر خوه‌کرن، جلیان داکه‌نی.

تین: تین، دین، ده‌ین.

به‌رایکی: به‌راهیکی، ل پیشی، له‌پیشه‌وه.

خه‌ستی: قه‌لسی، به‌خیلی.

هیکایه‌نا دووی

دنیڤا ئەکرادان ل وه‌جه‌تی ته‌مسیل، وه‌ها مه‌شه‌وره کو گۆیا نه‌قل دکهن، کو وه‌قتی پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) وه‌کو چوویه میعراجی، حه‌زرتی (جبرائیل) دگه‌ل بویی و سه‌یرا عه‌جایب و غه‌رایبید سه‌مه‌واتان دکرن، پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) مه‌له‌که‌کی مه‌زن دیت کو ده‌وله‌کی زیده جه‌سیم د نه‌ستودایه و چوماغه‌کی مه‌زن ده‌ستی دایه، وه‌ها مونته‌زر وه‌ستایه، پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) پرسیار کرن کو ئەقنه‌چه‌ و تو‌مه‌ئموړی چ شولی، ئەوی مه‌له‌کی جه‌واب دای، گو، یا (رسول‌الله) ئەز مه‌ئموړم کو ئەگه‌ر مرۆقه‌ک ژ تائیفا خوه‌ندیان ئیحسان و سه‌ده‌قه‌یه‌کی وه‌یا خو‌ته‌عام و زاده‌کی بده‌نه فه‌قیه‌کی، ئەز دێ چوماغه‌کی لقی ده‌ولتی بده‌م، کو ئەف ئیحسان و سه‌ده‌قه‌یاوی خوه‌ندی، ب مه‌علمی مه‌لایکید سه‌مه‌واتان بن، ئیجاری پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) ژوی مه‌له‌کی سوال کرن، کو هندی کو تو‌هاتی مه‌ئموړ کرن ته‌قه‌ت چه‌ند جارن لقی ده‌ولتی دایه، مه‌له‌کی جه‌واب دایه، کو حه‌تا نه‌ها ئەز مونته‌زرم، لاکین من قه‌ت ل ده‌ولتی نه‌دایه، پاشی نه‌ها ژێ ئیدی خودی بزانی، یانی خوه‌ندیید هه‌مو ملله‌تان، ئەکسه‌ری کیم ئیحسان و کیم ئیکرام دبن، له‌ورانێ ئەو دخه‌زن خه‌لق ئیکرام و ئیحسانێ ل وان بکه‌ن، لاکین بخوه‌تشته‌کی ناده‌نه ژاران..

مه‌له‌ک: مه‌لا ئیکه‌ت، فریسته.

زیده‌جه‌سیم: زیده‌مه‌زن، زۆر مه‌زن، زۆر گه‌وره.

چوماغ: داری ده‌ولتی، داری ده‌هۆل

خوه‌ندی: خوه‌نده‌فان، خوتنده‌وار

هیکایه تاسی

هیکایهت دکهن، مه لایهک دکوردستانی دا هه بوو، ناخی (مه لا بازید)، نه کسه ری وه عز و شیرهت ددایه نه کردان، و ل مزگه فتی نه سیحهت دکرن، و د وه عزیدا دگوت:

نه ی جه ماعه تی موسلمین، هه رچی که سی ژوه دوو دهست جل و لباس هه بن، یه کی دریا خودی دا بده ته ژاران، و هه رچی که سی ژوه دوو نان هه بن، یه کی دریا خودی بده نه فه قیران، مه گه ژنا مه لا بازید ژی هاتبوویه گوهداری، نه ف شیره تید میری خوه مه لا بازیدی دبهیستان، وه کو فه گه ربا و چوویه مالاخوه، دوو دهست جلی مه لا بازید هه بوون، یه ک بهر شوو بوو، یه ک دشوشتن، و ئی دنی بهر دکرن، ژنا مه لا بازیدی ئینان، نه و دهستی جلید مه لای کو بهر شوو بوون، دایه ژاران و نیقه کا نانئ حازر هه ی، دایه فه قیران، ئیجاری وه کو ئیقاری مه لا بازید هاتیه مالا خوه، بشه ف گوته ژنا خوه، کو جلید من د ژوون بووینه، بهر شووید من بیینه، دا نه ز جلید خوه فه گهورم، ژنی گوته مه لای، کو من ئیروکه، جلید ته یی زیده حه مول ژاران به لافکر، و نیقه کا نانئ مالتی حازر ژی من دایه فه قیران، ئیجاری مه لا بازید سل بوو، گوته ژناخوه، ته ژی بو جل و نان دایه خه لکی، ژنی گوته مه لای ئیروکه ته ل مزگه فتی شیرهت دکرن و دگوت، کو هه رچی که سی تشته کی ژوی زیده هه یه لازمه دریا خودی بده نه ژاران، نه فنه ژمه زیده بوون، من دایه فه قیران، مه لای وه کو نه ف خه بهر ژ ژنی سه ح کری، خوه سل کروگوت، کو کچی من شیرهت ل خه لقی دکرن لنه فسا خوه نه دکرن، من وه سانی وه عز کرن، کو خه لقی جلید خوه یی زیده و نانی بده نه من، نه وه بوو کوتو رابی جلید بهر شوویا من و نانئ زاروکان بده یه خه لقی، مرادا من داینا ناسان بوو، ته ئینایه نه ف شیرهتا ژ بو ی خه لقی، دهره ققی من ئیجرا کریهه.

وه عز: وعظ، گوتاری ئایینی، وتاری ئایینی.

دریا خودی دا: له رتی خودادا.

شیرهت: نه سیحهت، ناموژگاری.

به رشوو: جلکیت شوشتی و هه لگرتی، جلی شوراو و هه لگیراو.

جل دژوون بووینه: قریژی بووینه، جل پیس بووه.

سل بوو: عاجز بوو، توژه بوو، زیز بوو.

نه ف خه بهر سه ح کر: نه ف خه بهر بهیست، بیستی.

داینا ناسان بوو: دانا خه لکی بوو، دانی خه لک بوو.

هیکایه تاسی چاری

میرزویی ره شی هه بوو، ژ طایفه یید ئیز دیند وانئ بوو، لاکین قهوی دز و حه رامزاده، نه وی بخوه نه قل دکر، که نه ز د گه ل یه کی سه لماسی بناقی (مه مه د)، بووینه برا و دۆست، دایم نه ز دچووم ژ نه طرفان دزی دکرن و حه یوان و مال بشه ف تینا سه لماسی مالا دهسته براکی خوه یی (مه مه د) و دوو شه ف و سی شه ف مالا (مه مه د) ی دمام، ئیجاری (مه مه د) ی نه و مال و حه یوانید دزی دبره (خوی و ئورمی) وان دران، دفرۆتن و بهائید وان دنانین، به هره یه کی درافی ددایه من و به هره یه ک ژی ژبو ی خوه هه لدگرتن، وه ها بقی طهرزی شه ش حه فت ساله کان مه دهسته برابی دگه ل یه کو دوکرن، و قهوی دۆست و ئاشنا بووین، پاشی جاره کی نه زچوومه کناری (ته بریز)، بشه ف نیتوکی باژی، ژ قافله یی بشوقه مایی، حاجیه ک توجار، دگه ل سی باری هیستران قوماش ژ کاروانی هنده کی دوور دچیت، من خوه لسه ری ری وه کو مریان دریزکر، وه کو هیستر نیتوکی من بووین، هیتر شه ف و طاری بوو، ژ من فه جنقین و توجاری کو لسه ر باره کی سوار بوو، ژ هیستری که ته عه ردی، ئیدی من نه مان و زه مان نه دایی، گه هامه سه ر توجاری و بیلا موهله ت ب ره ان گرت، سه ر ژی کر، دجه دا هشت، هه رسی هیستر دگه ل باران ئاقری کری، هیدی من خوه هاقیته نها له کی، و ب رۆژی دنوالادا خوه فه شارتی، وه کو بوویه شه ف طاری، من هیستر دگه ل باران نیتوکی سوویه یی، ئینایه ده ری مالا دوستی خوه (مه مه د) و نه ز

چوومه سهر کولکی، من هیدی گازی (مههده)ی کر، (مههده) هاتیه
 دهرفه، مه بار ئینانه خواری و برنه مالی و هیستر کیشانه طهویله یی،
 وهکو (مههده)ی ئەف هیسترانه و باریت قوماشان دیتن، قهوی شا بوو،
 عیززهت و ئیکراما من کرن، برۆژی ئەز ژێ دخانبه کی خلوهت رازام و
 هیسایی بووم، وهکو بوویه شهف (مههده)ی گوته من کو میرزو ئیجاری تو
 هه ره شولا خوه، لاکین هتتا دوو هه یقان ب ئیره دا مه یی، له و رانی ئەف
 مال ماله که زاغه، هتتا ئەز دفروشم، پاش دوو مه هان وهره فیره بههرا
 خوه بیه، من گوته کو بلانی وهسابه، ئەز چوومه مالا خوه، وهکو مودده یی
 دوو مه هان ته مام بووی، ئەز دیسانئ بشهف هاتمه بهر ده ری (مههده)ی،
 من دیت ئەوی ژبووی خوه خانی نو و مه زن بینا کرینه، من خوه بخوه گوته،
 کو وه لاهی (مههده)ی ژوان مالی دزیی گه له ک دراف په یدا کرینه، ئەفه
 خانه مانی ئینشا کرینه، ئەفه چهند سال بوو، کو ئەزهاتم و دچووم خانیی
 وی ههروه ها بوو، خولاصه، ئەز چوومه سهربانی بهر کولکی من گازی کر،
 کو مه مه ده مه مه ده وهره ده ری فه که، ئیدی مه مه دی جه وایا من نه دا، ده ست
 ب چیران کر، تفه ننگ دده ستدا هاته بهر ده ری و ئاگر ل من کر، کری یه
 هه وار کو دز هاتیه مالا من، ئیدی ئەز ره قسیم و جیران به رهف بوون، کو
 دزهاتیه، ئەز ژێ ره قسیم و ژ دوور فه من خوه فه شاری، پاشی ب پرۆژی من
 ژ دوور فه مروقه ک فریکر و مه مه ده گازی نک خوه کر، مه مه ده هاته نک
 من، مه هه ق دوو دیت، و من گوته مه مه دی ئەفه چ بوو، کو بشهف ته بسه ری
 من ئینا، و ته ژبووی چ وه ها کر، مه مه دی جه وایا دایه، کو پاشی ته خوه یی
 مالی و هیستران په یدا بوویه و زه حمهت دایه من، خوه حمه مو ستان دن و
 برن، ئیدی تشته ک دده ست مندا نه مایه، و پاش نه ا دوستیا من وته ئیدی
 نینه، ب بال منقه مه یی، ئەگه ر ئیدی جاره کی دن تو بیی سه لماسی، ئەز دی
 بیترم ئەفه دزه وته بده مه گرتن، هه ره چهنده من لاواهی مه مه ده دی کر، کو
 ئینصاف بکه ژهنده مالی تشته کی بده من، مه مه دی چیری من کر، ئەز
 قوراند، پاش من ژ جیرانی دی ب خه ف پرسیارا حالی مه مه دی کر، گوته

من وه لاهی ئەو نزانن، ژ کی ده ری یه مه مه ده قهوی خوه یی مال و حال
 بوویه، و ژبووی خوه خانه مان ژنۆفه بینا کرینه و ئاشه ک ژبووی خوه کر بیه،
 و نه ا قهوی خوه ش حال بوویه، مه گه ر مه مه دی ئەو مال و ئیستر برینه
 (ته فلیسی) و فروتینه و زاف دراف ئینایه و ب حیه ئەف شوله دگه ل من
 کر بیه، کو ئەوی مالی بتنی بخوهت و نه ده ته من، ئیدی ئەز ناچار بووی
 بشووه هاتمه مالا خوه، لاکین ده ری مه مه ده مایه ددی مندا، هتتا کو
 سه فه را رۆمی و ئیرانی قهومی و بوویه دژمنایی، ئیجاری من شه فه کتی چل
 سوار تید (ره شی) بههف خستن، ئەز بوومه به له د و من ئینایه کناری
 (سه لماس) ئی نیفا شه قی دوور ئاقاهی، ئەم ژ هه سپان په یا بووین و ده ه
 مروث ل نک هه سپان مای، من سی مروث ئینانه ده ورا مالا مه مه دی، ئەز
 مالاوی به له د بووم، ژ کولکی په یا بووم و من ده ری فه کر، ئەم چووینه نیفا
 مالی و من مه مه ده و ژن و زارۆک گرتن، مه مه ده دبیتزه ئەمان میرزو من
 کر بیه تومه که، ئەمان هه رچی کو مال هه یی بیه من نه کوژه، من گوهداری
 نه کرو سه ری مه مه دی ژێ کر و هه رچی مال و ئەشیا هه بوون تالان کر و
 ئینای، بشووه هاتن و من ژبووی حه یفا مه مه دی، ئەو مال و تالان ل وان
 سواران پارقه کرن، دا حه یفا من ژبووی مه مه دی نه مینه .

ره شی: ناخی عه شیره ته کا ئیزدیانه، ل کوردستانا ترکی.

سه لماس: باژیره کی کوردستانا ئیرانییه، دکه قیسه به رامبه ری (وان) ئی ل لای دی یی سنووری.

خوی و ئورمییه: دوو باژیریت کوردستانا ئیرانی نه، ئەو ژێ ل باکور و باشوری (سه لماس) ئی نه.

دراش: پاره، دراو.

بقی طه رزی: بقی شکلی، به م شیویه.

نیزوک: نیزیک، نزدیک.

ژ قافله یی بشووه: ژ قافله یی ویشه، ئەم لای قافله.

فه جنقین: ترسیان، ترسان.

ره: ره، ریش.

سه ری ژێ کر: سه رم بری.

کۆلک: خانیهکی ناخی بی سهرویه، کۆلکه، کوخ.

هیسایی بووم: فه ههسام، ئیستراحهتم کرد.

مالهکه زافه: مالهکی زۆره.

چیری: جشین، جوین (بئیره فههنگا الهدیه الحمیدیه فی اللغة الکوردیه) ب 58.

لاواهی: هیشی و پجا، پارانهوه.

چیری من کر: جشین دان. جوینی دا.

ئهز قۆراند: ل من کره قییری، قییراندی.

زاف: گهلهک، زۆر.

بهلهد بووم: شارهزا بووم.

دهری: دههگه، دههکه.

پارقه کر: بهلاش کر، بلاوکرد.

هیکایهتا پینجی

ریوایهت دکهن، کو د وهقتی (کوربوسف پاشا) ل والیتیا ئهزره پۆمی، ژ میرید خنوسی قه دیم (محهمه د بهگ) هه بوو، ئه و ب ده رتانی و ب ماله ئینایه نیقا ئهزره پۆمی، و ژ طائیفا (لهزه کیان) ژ دا اغستانی، (فیاری و هلی پاشا) هه بوویه، ئه و کرنه میری خنوسی، و چوو ساکن بوو، لاکین دیسانی ژ محهمه د بهگ د ترسا، کو وهلی پاشا عهزل بکه و محهمه د بهگ ببه میری خنوسی، رۆژهکی وهلی پاشا دبیره مروقتید خوه، کو هه رچی کهسی ژوه، بخه ف بجه ئهزره پۆمی و محهمه د بهگ بدزی بکوژه و بیتن، ئه ز دئ هه زار قرش و هه سپه کی چی بده می، دیسانی ژ (لهزه کیان) مروقته کی خوه بی جورته، ناخی به هرام هه بوویه، کو بده ست و پی و قه د و قامهت، ئه وی به هرامی ده ره هدی کر بیه، کو ئه ز دئ بچم و محهمه د بهگ بخه ف بکوژم و بیه، ئیجاری به هرام تداره کا خوه دینی، هاتیه نیقا ئهزره پۆمی و هه سپی خوه ل خانه کی گرتی و بخوه چوو مه نزا محهمه د بهگ دیتیه و جه سساندی یه و رۆژهکی دوویان ل ئهزره پۆمی مایی، ریا مالا محهمه د بهگ و جهی پازانا وی و جهی چونا خوه یا نیقا مالی، ئه فنه قه نج هوری بوویه، ئه و محهمه د بهگ ژی دقوتاغه کا مه زندا ساکن د

بوویه، کو ئالا میران جودا و حه ره مخانه جودا بوویه، و محهمه د بهگ بخوه ژی، نه ه ده ه غولام و ئه تباع بوویه و، و محهمه د بهگ ژی د حه ره میتدا ژن و خوه کا باکیه هه بوویه، د حه ره میتدا ئیدی ب غه یر ژفان، که س تونه بوونه، و چه کید محهمه د بهگ ئی حه ربی ژی ل دیوان خانه بی دا ب داردا بوونه و، ئوده یا حه ره می چهک و سیلاح توننه بوونه و، دوو ئوده هه بوونه دنیف یه کو دوو دا، ل ئودا هوندور محهمه د بهگ دگه ل خانما خوه پادزین و ل ئوده یا بده رقه خوه باکیه ب تنی پادزا، ئیشاری به هرام چهک و سیلاحید خوه گری دده و تفه کا خوه ژی جووت گولله تژی، ته خمینا جهی چونا مالی کر بیه، نیقا شهقی تیتته سه ربانی، کو بی دهنگ و حس تو نینه، حه مو پازانه، ئیجاری به هرام تفه نگا خوه به رابه ری به ژنا خوه دگره و خوه ل کۆلکا عه یش خانه بی هییدی بژیردا به رده و لسه ر پیا ن دکه شه نیقا عه یش خانه بی، لاکین وه کو پیژنا که تن و دهنگ تیتن، مه گه ر خوه محهمه د بهگ ب پیژنی هشیار دبه، دکه شه شو به به ربی، فه ن دکه کو به لکو کتکه، گوهداری دکه، سه ها نه فه سا مروقتان دکه، ژ خه و رادی و تیتته ئوده یا محهمه د بهگ و ده ری ئوده بی ژ هوندوردا دا دده و محهمه د بهگ هشیار دکه کو ئه حوال ئه شه، دز هات، به هرام ژی راست تیتته ده ری ئوده بی، تفه نگ حازر دده ستیدا، گه ر چ محهمه د بهگ و ژن را دبن لاکین چهک و سیلاح و ئاله ته کا حه ربی ل نک وان توننه و به هرام ژی تفه نگ د ده ستدا لبه ر ده ری ئوده بی وه ستایه محهمه د بهگ دبیره چاره نینه، ئه ز دئ ده ری ئوده بی شه کم بلانی دز بیتته هوندور، کانی ئه م چه وانئ دکه بن، هه ر چه ند ژن و خوه لاواهی دکهن، کو ئه مان ده ری فه نه که، ته چهک تو نینه، پاشی ته تله ف دکهن، محهمه د بهگ دبیره کو نابی، شه رمه که مه زنه ئه ز بدزی بحه سم و ده ری فه نه کم، ئیجاری محهمه د بهگ دبیره ژن و خوه خوه کو هوون ژ دوورقه بوه سگن، ئه ز ده ری شه کم، کانی چه وانئ دبه، محهمه د بهگ ده ری ژ نشکیقه شه دکه لاکین خوه بده ریقه دلزه قینه و دده پشتا ده ری، وه کو به هرام دبینه ده ری فه بوو، بیلا موهله ت ده قی تفه نگی دده نیقا

دهری و ناگر دکه، گولله فاللا دچه، بههرام ئیجاری دده قه‌مه‌ی ژده‌ری ئودی تیتته هوندور، وه‌کو بههرام تیتته هوندور و محمه‌د به‌گ ل پشتا ده‌ری بوویه، پشتا بههرام ببال محمه‌د به‌گی فه دکه‌فه، ئیدی محمه‌د به‌گ ژ ترسا خوه ژ شوفه، به‌هردوو دهستان ژ سهر ملید بههرام موحه‌م همییز دکه‌و، هه‌ردوو ده‌ستید خوه لسهر سنگی بههرام کلیت دکه، کو ئیدی هه‌ردوو ده‌ستید بههرام رانابن و مه‌عتل دبن، لاکین قه‌مه دده‌ست دانه، دنیفا ده‌ری ئوده‌یی دبه جرهنیخا محمه‌د به‌گی و بههرام، لاکین دنیف ده‌ری دانه، ژن و خوها محمه‌د به‌گی ژی د خوه‌زن کو هه‌واری بدهر قه‌به‌بن، لاکین ری توننه، بههرام قه‌مه دده‌ستدانه، لاکین زه‌بت بوویه ناخه‌بتی، جزوی قه‌مه‌ی ب ئیره‌دا ویدا ده‌ه‌ژینه و جارنان سه‌رکی قه‌مه‌ی ل روو و ئه‌ستوی محمه‌د به‌گی دکه‌فن، لاکین جزوی خون دکه، محمه‌د به‌گ حس دکه، کو ئه‌ف مرؤفه قه‌وی و زیده ب قوه‌ته کوریزه، ئه‌گر ئه‌ز به‌رده‌م ئه‌فه من دکوژی، ژ ترسان ده‌ستید خوه موحه‌م دکه، میقداری پینج شه‌ش ده‌قیقان بقی طه‌ری که‌شمه‌که‌شا وان دبه، محمه‌د به‌گ دفکره کو ئیدی ئه‌و مرؤفه ب کی کناری دچیت، محمه‌د به‌گی دگهل خوه رادکشینه و دبه، محمه‌د به‌گ تاقه‌تا زه‌بتا وی نینه و سه‌ری بههرام ژی کوم ژی چووی و طازی بوویه، ئیجاری بههرام خوه ژ ده‌ست محمه‌د به‌گی رادکشیت ب سه‌متی ده‌رغه هه‌ردوو تینه بهر شمییکا ده‌ری و سه‌ری بههرام نیزوکی به‌ری شمیکی تیز دبه، محمه‌د به‌گ قه‌وه‌ت دکه و ب ضه‌رب سه‌ری بههرام ژ پشفه ئه‌نیا وی ل وی به‌ری ده‌ری دده‌ت و سه‌ری ژ پشفه زاف دکه‌لشه و خوه‌ن به‌سهر و چائیید بههرام دا تیتن، ئه‌گر چ ژن و خوها محمه‌د به‌گی ژی د ئودییدا دکه‌نه هه‌وار و گازی، لاکین نیفا شه‌فی بوربیه، که‌س هشیار نینن، محمه‌د به‌گ دفکره کو خوونی سه‌روچائیید بههرامی بچافت و ئه‌و ژی ئیدی وه‌کو به‌ری نه‌مایی، سست بووی و قه‌مه ژ ده‌ستان که‌ت، ئیدی محمه‌د به‌گ بههرامی به‌ر دده و به‌کی دن و به‌کی دن، خو‌لاسه ئیدی بههرام مه‌جالا لپاتی نه‌بووی، خوونی ژی چاف گرتینه

و برینید سه‌ری ژی زاقن و گه‌له‌ک خوون ژی چوویه، ئیدی ژن خه‌به‌ری دبه ژ بووی غولامان، ئه‌و ژی تین لاکین محمه‌د به‌گی ژی حال نه‌مایه ژ چند جهه‌کان به‌روه چکی قه‌مه هنده‌ک بریندار بوویه، ئیجاری ئه‌وی بههرامی دده‌نه خه‌به‌ر دان، کو توچ که‌سه‌کی و تو دزی و چی، راست ب بیژه، ئیجاری بههرام ئه‌حوالا خوه و هاتن هوری کرنا وه‌لی پاشا ژ بووی وان دیژه، ئیدی غولام ئه‌مانی ناده‌نه وی، بههرام لبه‌ر خه‌نجه‌ران ته‌مام دکهن و له‌شی وی بده‌رتیننه به‌ر ده‌ری، و صویه‌یی ئه‌ف ئه‌حواله مه‌علمی خه‌لقی دبی و له‌شی بههرام دبه‌ن ده‌فن دکهن، ئه‌فه نه‌قلا ژوان بشوقه‌مای، بوویه داستان..

له‌زه‌کیان: ناچی هوزه‌کییه، ناوی عه‌شیره‌تیکه.

خنوس: ناچی باژیرکی کوردستانا باکووره.

بخه‌ف: بدزی، ب نه‌ینی.

تداره‌ک: پیوستی سه‌فر، پی‌دقیبیت وه‌غهری یان پی‌دقیبیت هه‌ر کاره‌کی دی.

جهی رازانی: جهی نفسنی، شوینی نووسن.

قه‌نج هوری بوویه: به‌چاکی لیتی ورد بوو، ب هوری لی نیری.

قوتاغ: ئوده، خانی.

هوندور: ژناقدا، له‌ناودا، له‌ناوه‌ه.

تفه‌ک: تفه‌نگ.

عه‌یش خانه: ئودا ئه‌رزاقی، ژووری ئه‌رزاق، ژووری ئازوقه.

کتک: پشیک، پشبله.

دادده: قه‌پات دکه‌ت، قه‌پات ده‌کات.

لاواهی دکهن: هیشی دکهن، ره‌جا ده‌کهن.

ناگر دکه: ته‌ققه دکه، گولله ده‌هاویت.

کلیت دکه: کلبل دده‌ت، قفل دکه‌ت، قفلی ده‌کات.

جره‌نیخ: که‌شمه‌که‌شی، بگره و به‌رده.

کوم: کولاث، کلاو.

طازی: رووت، رويس، رووس.

شمیک: ده‌رازی‌نک، ده‌روازه.

لپات: لشین، یزاف، جووله، یزاوتن.

بهروه چک: ناسنی قه مە، ناسنی قه مە.

بشوقه مای: ژوان هیتزه مایه، له وان بهم لاره ماوه.

هیکایه تا هاشی

دوه قتی حکومه تا ئیبراهیم پاشا ل بایه زیدی. ژاغا یید وی دهری مروقه کئی دهولت دوشکونی هه بوو، پیر و هفتی سالی بی حال، ناشی وی ئیسماعیل ئاغا دگوتن، هه جارنان دچه نک ئیبراهیم پاشا و ئه حوالا خوه ئیفا ده ده. پاشا زاف و هندک دده ته وی، روژه کئی دیسانی ئیسماعیل ئاغا دچته نک ئیبراهیم پاشا و خه جی یه کی دخه زه، پاشا دبیته وی، کو ئیروکه پاره حازر نبین، گو ه ناده ئیسماعیل ئاغا، ئه وژی ژفی خه بهری سل دبه و تیته مالا خوه کته ک ده بانجه هه بوویه، تژی دکه و هنده کئی باروت و گولله دانینه کورکا خوه، و خه نجه را خوه دبه ر پشتا خوه رادکه، مه گه مر اما وی کوشتتا ئیبراهیم پاشا بوویه، کو چرانئ ئیجاری خه جی نه دایه من، ئه وی ئیسماعیل ئاغا ژنه که پیر و کوره که دهه دوانزه سالی هه بوو، ئیسماعیل ئاغا تداره کا خوه دروست دکه، ئیجاری دبیته ژنا خوه، کو رابه کورئ خوه ببه و هه ره مالا شیخ ئیبراهیم، ئیجاری ژنی گوتیبه، کو ژ بوی چ ئه م بچینه مالا شیخی، ئیسماعیل دبیته، ئه و ئوجاغه، هون بچنه وی دهری، ئیروکه شوله که من هه یه، به لکو درست ببه، ژن و کور دچنه مالا شیخی، وی روژئ ژی روژا ئه یی بوویه، کو پاشا و خهلق هه مو ژبوی نمیترا ئه یی تینه مزگه فتنی، وه قتی سه لایین، ئیسماعیل ئاغا ده بانجه یی دین بنیشی دکه ته بهر پشتا خوه و خه نجه ری ژی دکه ته بهر پشتا خوه و دچنه مزگه فتنی و لسه ریا ئیبراهیم پاشا نیزوکی روتنه، پاشا و خهلق ژی تینه مزگه فتنی و نمیترا ئه یی دکه ن و خلاص دین، خهلق بر بر بدهر دکه فن، ئیسماعیل ئاغا دهر ناکه شه، وه کی پاشا تیتن، کو ژنک ئیسماعیل ئاغا ببوریت و بدهر که قیت، ئیسماعیل ئاغا ده بانجه یی دده ته ته نشتا ئیبراهیم پاشا و ئاگر دکه تن، کول شالا پشتا پاشا دکه قیت و دهوره، ژ

سه ر په راسوویان ل روچ چهرمی دچه و دهر باز دبه، دگه ل پاشای چل پینجه ه غولامان هه بوون، ئیجاری ئیسماعیل ئاغا دکه ره کو پاشا ب گولله یی نه که ت، دده خه نجه ری کورئ قه دکه، ئیبراهیم پاشا کو ب خه نجه ری بکوژه، ئو غولام خوه دا قی نیقا پاشا و ئیسماعیل ئاغا، یه کی دووان ژ وان ژی بریندار دکه، و ئه وان چل پینجه ه غولامان دنیقا مزگه فتنی دا پوان پوان دکه، چونکو ئه و ئیسماعیل پیرو هفتی سالی بوو، ئیجاری پی ل سه ججاده یه کئی د تاله و دکه شه، ئیجاری غولام گه هانه سه ر وی، ئیدی مه جالا رابوونئ نه دایین، داینه بهر خه نجه ران، دنیقا مزگه فتنی دا کوشتن و بدهر قه دهر ئانین، ئوله شی وی بناگری سووتن، و ئیبراهیم پاشا ژی بریندار بوو، میقداری دوو مه هان موعاله جه کرن و ساخ بوو، ئوژن و کورئ وی ژی ژ باژیری سه رکوت کرن و دوو سئ پسمامید وی هه بوون، ب غه یی حه ق گرتن و کوشتن و مال و خانیدان و خراب کرن، طایفه یید ئه کردان و ده بی عه قلن، دو ماهیا شولا مولا حه زه ناکه ن، هه ر چ بیته عه قلن وان، ئیللا دکه ن، میر بن و ژن و زاروک، و دغه ما و اندا نبین.

زاف و هندک: زور و کیم، زور و که م.

کته ک: ئیک، یه ک، یه که ک

تداره ک: کاروبار، سه روبه ر

روژا ئه یی: روژی هه یی.

بوپی: کوم کوم، کومه ل کومه ل.

سه رکوت کرن: دهر کرن، دهر یخستن، دهر کردن.

بنیش: شویتک، پشتین.

هیکایه تا هاشی

قه دیدم دنیقا طایفه یید ئیزیدی کوردستانی و قسمی مه لا و فه قه هان دوژمانه ی هه بوو، جاره کئی مه لا محه مه دی قولپی، خورجه کی بچووک کتیبان ل ملان و شیر و مه تال ل پشتی، بتنی تی کویتنه بایه زیدی ژ بوی

خوهندنې، تیتته دهشتا نابغه یې کفاری کوره یې، مه گهر ههشت سوارید
 ئیزدیان ری بړ ژبوی خرابیې دنیتفا کورئ دا دمان، وهکو سواران نهو مهلا
 محمه د دیت، هاتنه ریا وی و حوش کر و گرتن و شهلاندن و برنه نیثفا
 کورئ کو بکوژن، خولاسه مهلا محمه د برن و د کوریدا دهست و پی
 گرتدان، پاشی پیره کتئ ئیزدیان دده ته شیری و تیتته سهر مهلا محمه د و
 دبیته وی، کو وهره ژ دینی محمه دیان بدهرکه فقه و بیه ئیزدی، یانی نه نهز
 دی ته بکوژم، مهلا محمه د دبیته (استغفر الله)، نهف شوله نابی، من
 دکوژی بکوژ، نه مرئ خودبیته، نهز بکوشتنی رازیمه، ئیجاری پیری ئیزدی
 دبیته مهلا محمه دی، نه گهر دینی ته حقه و راسته، بلانی محمه دی
 وه بیتن و ته ژ کوشتنی خلاص بکه تن، مهلا محمه د دبیته، محمه دی من
 نرانی کو نهز دفی حالی مه، ئیجاری پیری ئیزدی دبیته، ژ بوی ته
 دهستوره، گازی محمه دی خوه بکه، بلانی بیت و ته ژ دهست مه بدهرینه
 و خلاص بکه، خولاسه نهو پیری ئیزدی گو یا ل وهجه ئیستیهزا
 (استهزا) زوری ل مهلا محمه دی دکه تن، نه لبه تته تو دی سئ جارن
 بدهنگ گازی محمه دی خوه بکه، پاشی نهز دی ته بکوژم، ئیجاری سئ
 جارن نهو مهلا بدهنگ ژ ترسا پیری گازی دکه، که یا محمه د، یا
 محمه د، یا محمه د مه گهر ب قهسان محمه د ناقی مروقه کتئ حه یدهری
 دگهل دهه سواران ل وان ئیزوکا ب ریا خوه دا دچوون، نهوان سواران دهنگی
 گازی بهیست بکناری کورئ رکیتب دکه و راست تینه هشارئ، کو
 ههشت سوارید ئیزدی دوی کوریدا په یا بوونه و مروقه ک گرتدانه، ئیزدی
 ژی پی د حه سن، بهلی چند سوار نه فنه ژ نشکیفته په یدا بوون، دهست ب
 رهقی دکه، نهو سوارید حه یدهران دگهن چار نه فنه ئیزدیان د جهدا د
 کوژن و چار ژی دهرقن خلاص دکه و دهست و پی بیتد مهلا محمه دی
 شه دکه و پرسیار دکه، کو نه فقه چ نه حواله، ئیجاری مهلا محمه د
 ماجه رایب وهکو بووی ژبوی وان سواران نه قل دکه ت، پاشی نهو سوار
 هه سپه کی ژی ژ هه سپید نه خترمه دده نه مه لای و برئ دکه تیتته بایه زیدی

و نهف حکایه ته دنیتفا خه لقی دا مه علوم بوو.

حوش کر: دهور و بهرید وی گرتن، دهوره یان دا.

ئیسیتیهزا: ترانه پی کرن، یاری پی کرن،

هشار: نهو جهی زه لام خولئ فقه دشیرن و که مینئ ددانن.

حیکایه نا ههشتی

نیزوکی که لا (خوشابی) دوو گوندید (مخینان) ههین، ناقی یه کی
 (قه سر) و ناقی یه کی (پاکان)، د گوندی پاکانیدا کیلویه کی قه وی زیده
 رند بناقی (بارنیک) هه بوویه و دیسانئ دوی گوندی پاکانئ، کوره کتئ
 مخین جیرانئ (بارنیک) هه بوویه، لاکین نهو کور فه قیرو ل حال بوویه بناقی
 (پولو)، نهوی و بارنیکتئ حه ز ژیه کو دوو دکرن، و هه قدوو حه باندینه، هه
 چند (پولو) قری دکه نک بابی کچی و بارنیکتئ ژبوی خوه دخوزه، بابی
 کچی نادهت، کو (پولو) رووسه، نهز کچاخوه ناده مه وی. مودده یه کی بقی
 حالی بوری، ژ گوندی قه سرئ کوره کتئ خوه یی مال و حال هه بوویه بناقی
 (شه ماس)، نهو کور مروشان قری دکه و بارنیکتئ ژبوی خوه دخوزه و بابی
 بارنیکتئ ژی کچی دده (شه ماس)، و شیرینی فقه دخوه و نیشان دکه ن،
 ئیجاری (پولو) دکه فقه قه صدا کوشتنا (شه ماس) ی، ئیجاری (پولو) دائیم
 دجه سسینه کولجه کی راستی شه ماس بیتن و بکوژیتن، لاکین دلئ کچی
 بارنیک ژی، دل د (پولو) دایه، روژه کتئ (پولو) پرسیار دکه کو
 (شه ماس) ژبوی شوله کتئ چوویه هیشه تی، ئیجاری (پولو) تیتته سهر ریا
 (شه ماس) و دسکنه و دبینه کو (شه ماس) ب سوارئ ژویدا تیتن، لاکین
 نهو سواره و، (پولو) په یایه، ئیجاری (پولو) گازی دکه کو کورو
 (شه ماس) تو کی کو بهر دلکا من بارنیکتئ بخوزه ی، کاروباری خوه بکه
 یان نهز دی ل روی دنی خوهش بمینم، یادئ تو خوهش بمینی، دچه به رایکا
 (شه ماس) ی دبیته، کوچ بکه م حه یف کو تو سوار و نهز په یامه، نه م دی

ٹیبروکه ل ٹیبره کفشبایه کو دو بکهن، کانج (بارنیک) دگه هیتته کی، وه کو (شهماس) خه بهرا (پولو) دبهی، نهو ژی خوه ژ هه سپیدا دافی خواری و ههردوو ددهنه خه نجهران و بالایه کو دوو دکهن و پیسیرتد هه قددو دگرن و یه کو دوو ددهنه بهر خه نجهران و ههردوو بی حال دکهن و ته مام دبن، ٹیجاری جهواب دچته ههردوو گوندان ژی کو نه حوال و هها بوویه، ژ ههردوو کناران هاتن و لاشید وان برن و هه لگرتن، وه کو جهواب گهها کچجی ٹیدی نهو ژی دبیژه کو پاشی (پولو) من ژین ناچی، خه نجهری طازی دکهو بسهر دکهفه خوه دکوژه، ٹیجاری لاشی بارنیک کی ژی برن ل نک قه برا (پولو) ی چال کرن، ههر سی ژی بی مراد چوون..

خوشاب: بازاره کی کوردانه ل کوردستانا باکور.

مخین: فهله، مه سیجی.

کیلو: ژنا فهله، نافر هتا مه سیجی.

رووسه: رووته، هه ژاره.

دجه سسینه: زیره قانیج دکهت، جاسوسی لی دکهت.

بهردلک: دلهر، خوشتی، خوشه ویست.

دبهی: دبهیسیت، گوھ لی دبیت.

هیکایه تا نه هی

ژ به گزاده بیید هه کاربان، شیخی بهگ هه بوو، مامی خان مه حمود میری قهزا مه کستی بوو، لاکین زیده ژیهاتی و جامیر و خوه بی پوشد و ره شاددت، دوی وه قتییدا، ناف و دهنگ هه بوو، هه موو کهس ژی دترسان و هنده کان ده خه سی د کرن، و نهو بخوه ژی ل مه کستی میربوو، میری هه کاربان ٹیبراهیم خان بهگ کی ژفی کر بیه ده خه سی، وه لی د خه بتی، کو به لکو بدهست بیینه و بکوژه، مومکین نه دبوو، خوهه کا ٹیبراهیم خان بهگ کی میری هه کاربان هه بوو، ژنا میر شهرفی میری قهزا شاخی بوو، و نهو میر شهرفه فوت ببوو و خوهه ٹیبراهیم خان بهگ کی، عادیله خانم دگوتن،

لشونا میری خوه میر شهرفه د (که لا) شاخی دا حاکم بوو، و نهوی عادیله خانم زاف مال و دراف و موجه وه هه بوو، ٹیجاری ژنه پهنی فه ٹیبراهیم خان بهگ کی، فریکری یه نک خوهه عادیله خانم کو تو دکاری بطه رزه کی شیخی بهگ کی بینی (که لا) شاخی نک خوه و بدهی کوشتن، تو ژنی نهو فوکرا کوشتنی ژ ته ناکه تن، ٹیجاری عادیله خانم مروقه کی ژ نه هلی حه رمی فری دکه نک شیخی بهگ کی، کو بلانی بیته که لا شاخی، نهز و نهو یه کو دوو ب بین و خه بهر بدهین، مه رامنا من هه یه، کو نهز شیخی بهگ کی ماره بکه م و هنده مال و ته جه مولا من هه یه و من نه ولاد نین، نهفه (که لا) و نهفه مال و نه ملاک، بلانی بگه هنه شیخی بهگ کی، وه کو نهف خه بهره ژبوی شیخی بهگ کی دچیت، نهو ژی فی خه بهری راست حسیب دکهت و هه وه سا جوانی و طه مه عا خانم و مالی دده ته سه ری، جهوابی فری دکه، کو به لی نهز دی دکهل سه دو سه مروقان فلان روژی بیته (که لی) بلانی خانم د تداره کتیدا بی، وه کو جهوابا هاتنا شیخی بهگ کی دگه هه عادیله خانم، نهو ژی دبیژه مروقتید خوه بلانی شیخی بهگ دکهل دهه نه تباعیتد خوه بی موقه ربه لسه ری (که لی) بینه میوان و مروقتید مایی ل ژیری هیشته تی بدهنه خه لقی میوان و عادیله خانم فری دکه ژ مخینان دهه مروقتید گه ربه ز و ب قووهت خوه بی تفهنگ و خه نجهر، وی روژا کو دبی شیخی بهگ بیتن، نهوان مخینان گویا ژبوی خزمه تی تینه که لی، ٹیجاری وه کو شیخی بهگ تیتن و دچته سه ری (که لی) په یا دبیت، حه رم که هیاسی دبیژه شیخی بهگ کی، کو میرم خانم دوعا دکه و دبیژه کو بلانی میر دکهل دهه ناغاله ران بینه میوانی که لی و مروقتید مایی ژی بینه میوانی هیشته تی، شیخی بهگ کی دبیژه بلانی وه سا بیه، نهوان سه د و دوو سه د مروقان ل هیشته تی به لاف دکهن و میر دکهل دهه ناغاله ران، ل نالی میران لسه ری که لی ل دیوانخانه بی دینه میوان، شه ربهت و قه هوه و بخور و گولاب ژبوی شیخی بهگ کی تینن، کو خانم سلاف دکه، سه رسه ران و سه رچاقان هاتیه، بلانی راحت بیه، پاشی بشه ف نهز میر دخوه زمه

حەرهم، بلا بیتن ئەم دگەل بەکو دوو خەبەر ددەین، ئیجارى خانم تىنە ئەوان دەه مخینان تىنە و دبیژە کو ئەز دى شیخی بەگى بکوژم و داىنمە ئۆدەپەکا حەرهم، کەنگى گازی وە دکەم هوون بچنە ئۆدەیا وی شیخی بەگى، بدەنە بەر خەنجەرەن و بکوژن، ئیجارى ئیشارى طەعام و زاد ژبۆى شیخی بەگى ئىرئ دکەن و ئیکرام و ئیعزائى دکەن، وەکوسى سەعات ژ شەقى دپۆرە، ناقمال تیتن فانوس دەستیدا دبیژە شیخی بەگى کو خانم تەدەخووزە حەرهمى کو دگەل تە خەبەر دەت، ئیجارى مروقتید شیخی بەگى کو دگەل بوونە ل دیوانخانەیی دەمین، لەورانى حەرهم خانەپە کەسى بیانى ناچتن و شیخی بەگى ژى باوەرکریبە کە عادیلە خانم دى وی شو بکەتن، رادبە و دچتە حەرەمخانەیی ئۆدەیی، وەکو شیخی بەگ دچتە ئۆدەیی دروونت دبینە کو خانم لوی دەری نینە، پرسیار دکە کو خانم کانى، دبیژە شیخی بەگى کو خانم دى نەها بیتن، ئیجارى خانم ئەمرى وان دەه نەفەر مخینان دکەتن پیکفەدەست ب خەنجەر دچنە ئۆدەیی و بالا شیخی بەگى دکەن، دگەل شیخی بەگى تنى خەنجەر هەبوو، ئیدی چەک و سیلاح توننە بوون، ئیدی ئەگەر چ شیخی بەگ ددەتە خەنجەرى، لاکین بى فایدە مروقتەک دگەل دەه مروقتان دى چ بکەتن، شیخی بەگ دووسى مروقتان ژوان بریندار دکەتن و ئەو مروقت ئەوی ددەنە بەر خەنجەرەن و تەمام دکەن، ئیجارى خانم ئەمرى وان مروقتان دکەتن دچنە دیوانخانەیی و ئاغایید مروقتید شیخی بەگى دگرن و دشەلینن و حەبس دکەن و جەوابى ئىرئ دکەتە خەلقى هیشەتە، کو من شیخی بەگ دا کوشتن، بلانى هەر کەسەک میتوانید خوە بگرن و بشەلینن و بەر بدەن، ئیجارى خەلقى هیشەتە هەر کەسەک میتوانید خوە وەها بى دەعوو و شەر گرتن و شەلانندن و بەر داين، صوبەیی ئیجارى لەشى شیخی بەگى ژ بەدەنا کەلى ناقتیننە خواری و برن دەفن کرن و ئەو دەه ئاغایید مەحسوس کرى ژى ئىرئ کرن ژبۆى میرى هەکاربان، برابى خوە ئیبراھیم بەگى، وەکو خەبەرەرا کوشتننا شیخی بەگى گەهایە مەکسى، ماللا وی و کورپید مامید وی خان مەحمود و خان عەبدال

و خان ئەحمەد ئیدی ئەوانە ژى کرنە شین و ماتەم، ئیدی چ چاره، لاکین دائیم کەتنە قەصدا عادیلە خانمى و ئەوان مخینان، موددەت دنیشدا بۆرى، کورى شیخی بەگى هەبوو (منە اللە بەگ)، لاکین قەوی زیدەجەسور و رەشید بوو، دوازده سالى بوو، جەبى بابى خوە و میرینیا مەکسى زەبت کر و ئەف دەعوو ژى کەفن بوو، پاشى چار سالان بخەف تەدارەک کر، کورى شیخی بەگ (منە اللە بەگ) سى سەد مروقتید بزارە ب شەشخانە هلگرتى و چەند تەرەجە دگەل خوەبرن، نیفا شەقى دانینە بەر بەدەنا (کەلى) و چوونە نیفا کەلا شاخى و عادیلە خانم گرتن و مروقتید وی گرتن و هیشەت ژى زەبت کرن، پاشى ئەو مخین و چەندەک ژ شاخیان کوشتن و مال و ئەشیا و هەرچى کو عادیلە خانمى هەبوون حەموو زەبت کرن و لاکین عادیلە خانم نەکوشتن ژ کەلى ب دەرانین و شانندنەک برابى وی ل هەکاربان و ضایعاتا مروقتید خوە ژ خەلقى هیشەتە ستانندن و موددەپەکی ژى قەزا شاخى زەبت کر و تەسەرۆف کرن، پاشى هەندەک موددەپە (منە اللە بەگ) ئەجەلى ئەمان نەداين، ب ئەمرى خودى فەوت بوو، ئیجارى ئاغایید هەرتوشیان (کەلا) شاخى ژ مروقتید مەکسیان دزین و ئەو ب دەرانین.

هەکارى: دەفەرەکە ل کوردستانا باکور.

مەکس: باژیرەکە ل کوردستانا باکور.

خوە: خوشک.

شاخى: باژیرەکە ل کوردستانا باکور.

فەوت ببوو: نەما بوو، مریوو.

هیشەت: ئەو گوندە یان باژیرە یی ل دەوروپەرە کەلى یان نیزیکی کەلى، گوند ژى هەپە ناقتى وی هیشەتە.

مخین: فەلە، مەسیحی.

گەرەز: نازا، نەترس.

حەرەم کەهیاسى: ئەو کەسى کاروبارى خانمى یان لایى حەریمان بریقەدەت.

گولاب: گولاف، ئاقا گولا.

ناقمال: ٺو ڪه سڀ خزمه تا ناقمالا ڊڪهت.

شه شخانه: جوره ڪي تقه ننگا بوو.

تهره جه: دهره جه، پاييسڪ.

تڀبيني: وهسا ديار دبيت ڪول چا پڪرنا ٿي ڪومه لا چيرڙڪا، بهر په رهڪ ٿي ڪه فتييه، ٺو بهر په ٿي دوماهيا چيرڙڪا دهه ڊگريت ڊگهل به راهيا چيرڙڪا يازدي، ٺانڪو ههردوو چيرڙڪ سه قهت بوينه، لي چونڪي ٺه ڪومه لا چيرڙڪا، ڪه لتورئ ڪوردييه و ٺم پيدفي سهر ٿنوي ٺقيسينا هه په يقه ڪي ينه ٿوي ڪه لتوري، لهوما ٺم دي وهڪي خو به لاث ڪه ين.

پارچا به راهي ٿ هيڪا به تا دهه

ٿ گوندي ٺالاشگري گونده ڪي ره عيان هه به ناقف وي گوندي (لهشڪو) به، ٿوي گوندي طه غايه ڪي فه لان قهوي زيرهڪ و خوهي شه جاعهت په پيدا بووي دجه ٺيسستا نولئ و مودده به ڪي ٿيره و ويدا خزمهت ڊڪهت، قهوي ٿيها تي، ٺاخري موسلمان دبه، ناقف خهليل بهگ داتنين، رڙب رڙڙي ٺو خهليل بهگ پيشقه چوو لنڪ ٺه رڪاني دهوله تان مه قبول بووي، دخوهزن ڪو ٺهوي خهليل بهگي بڪه نه حاڪمي جهه ڪي، ٺيجاري ٺو خهليل بهگ بخوه، چونڪي ٺه صل ٿالاشگريه، ٺيسستيدعا ڊڪهت ڪو ميريتيا ٺالاشگري بدنه من، ٺيجاري ٿ دهوله تي ميريتيا ٺالاشگري با فرمان ددهنه خهليل بهگي ٺو ٿي ڊگهل چهند ٺه تباعه ڪان تيتن و راست دچته باب به زيدئ نڪ مه حمود پاشاي، ڪال و فرمانئ نيشي ددهتن، ٺه وڙي (سمعنا و اطعنا) دبيت، ميريتيا ٺالاشگري ددهته خهليل بهگي ڪورئ (لهشڪو)، ٺه و ٿي دچيته ٺالاشگري دبيت مير و قهوي ب رهت و زهت حڪومهت ڊڪه و خوهي ناڻ و شان دبيت، خوهي ٺيحسان و ڪهره، لاکين ٺاغاييد (بازيدئ) ٺهوي په سند ناکه و دبيتن ڪو ٺه و ڪيه ڪورئ فه له به ڪيه، شولا دهوله تي وهايه ميريتيا قه زايه ڪي ددهته ڪورئ (لهشڪو)، ٿ و جو هيدي بازيدئ ٺاغايه ڪي قهوي خوهي ٺيعتبار هه بوويه، حه سهن بهگي ماتڪي،

خوهي ٺه تباع و غولام و قوناغ، رڙه ڪي ٺو حه سهن بهگ دديوانا خوهدا دبيت، ڪو فه رضا دهوله تي ڪورئ (لهشڪو) ڪريه مير، ڪهنگي دبيتن ڪو ٺه ز دهستي.

پارچا دوماهين ٿ هيڪا به تا يازدي

... ٿلباسيد خواه ٿ خاتونيد ٺاغا و ٺه عيان قهوي شهرمي دبي و بي ڪه يف بووي مروزي ڊڪهتن وهڪو ٺيقاري پاشا تيته حه ره مسه رايي دبينه ڪو خانم ب مروزه، پرس ڊڪهتن ڪو ته چيه ٿيو ڇ بي ڪه يف، ٺيجاري خانم دبيت، ڇ بي ڪه يف نه بم، ٺيروڪه عيد بووي، ٿنيد ٺاغا و ٺه عيان حه موو ب زير و چهڪ و خهمل و لباسيد فاخيره بووين، و ٺو ب وي لباسي و خهملئ دهاتنه دهستي منئ راستي، من ٿوان شهرم ڊڪر، ٺه ز خانم بم و لباس و حالئ من ٺه فه بيت، ٺه فه شوله ڪه نه لائيقه، پاشا دبيت خاتمي ڪو مه زنايي ٿيو ته به سه، خهمل ٿيو وان، مه زنايي ٿيو ته، هنده ٿنيد ٺاغا و ٺه تباع و غولاميد ته هه ين، ٺه ٺه قهدهر ٿيو ته فه خر به سه، و ٺه ٺه غولام و ٺه تباع مه ٿ دوڙمنان حه فظ ڊڪهن، مه زنايي ب ره عيهت و غولام و ٺه تباعان دبي، مه زنايي ب دراڻ و چهڪ و زيران ناي، پاشي خانم ٺه قئ خه بهري قه بول ناکه، ڪو ٺيللا من ٿي چهڪ و زير و خهمل دقيتن، ٺيجاري پاشا دبيت ڪو لازمه گونديد چهند ٺاغان ٿي بستينم و چهند ٺه تباعان بدهرڪم، ڪو مواجيدوان زيده بينه و بدهمه ته ڪو ٿيو ته بينه زير و لباس و خهمل، ٺيجاري پاشي چهند رڙه ڪان، پاشا بخهف ته نبهيه ٺاغا و ٺه عيانان ڊڪهتن، ڪو ٺه حواله ڪي خاتمي وهها هه به، هوون حه موو ٺيشهف بهري صوبه يئ سواربن و بدهرڪه فنه دهورا هيشه تي دهسته دهسته بسه ڪنن، ٺيجاري ٺو ٺاغا و ٺه عيان ڊگهل سواريد خواه ميقداري سه هزار سواران دبن، و دبنه شش تپ و هه ربهڪ نيروڪي هيشه تي دهسته ڪنن و مونته زري ٺه مري دبن، وهڪو صوبه روون دبه، خانم ٿ په نجهرا ٺه يوانئ نه ظهر ڊڪه ڪو ٺه طرفيد با ٿيري سواران دامه دهوري گرتينه، فيلدالح تيتن و

پاشای ژ خهوی رادکهن، کوچ رازای، دوژمنان دهورا کهلی گرتینه، پاشا دبیته خانمی کو زیرو لباسید دوژمنان، بدهرینه و قریکه پیشیا دوژمنان، بلانی نهوان دهف بکهتن، ئیجاری خانم دبیته، دوژمن ب وان دهف ناین، نهمان زیرو لباس ژبوی من لازم نین، توفی به لایب ژ سهرمه دهف بکه، ئیجاری پاشا دبیته کو مه ترسه، نهفته هموو غولام و لهشکهرید مه نه، کو ژنید وان ته دگوت، کو ب زیرو و جلن، نه گهر دخوهزی نهز وان بقورینم و نهوان ماشیدوان هموو بدهمه ته ژبوی خوه بکه زیرو جل، پاشی خانم دبیته، تویه، من جل و زیر نه قیبتن، نه گهر دخوهزی نهفته جلید من ژ بیه بده غولام و لهشکریان، ب راستی کو مه زنا بی ب غولام و لهشکری دبیتن و گهر نه زاف بازرگان ژ هیه، کو گه لهک زیرو جل هیه، لاکین چ فایده نهو مه زن نین، ئیجاری پاشا تیتته دهرفه و جهوابی قری دکه ژبوی سواران کو بلانی به لاث بن، و ههر کهس بچنه مالید خوه، ئیدی سوار جهواب ددهن، کو هم به لاث نابین، نه م دی ژبوی خانمی بچنه تالانه کی و ژبوی وی بینین، ژبوی خوه بده ته ب زیرو جل، ئیجاری نهو سوارید نه عیان و ناغان قهره داغی تالانه کی تین، میقداری صه د هزار قرشی کو بده نه خانمی ژبوی خوه بده ته ب جل و بکه ته زیرو، خانم قه بول ناکه تن، کو بلانی ژبوی لهشکری بتن، نهز بی جل و زیر دم، لاکین مه زنا بی بی لهشکری نابتن..

ره عیبه: فهله، مه سیحی.

طه غا: کو فهله، کوره مه سیحی.

مروزی دکه تن: عاجز دبیت، دامای دبیت.

مواجب: باج، خویک، ضربیه.

ماش: مه عاش، موچه.

هیکایه تا دوازدی

نه قل دکهن کو دوه لاتن بوهتاندا، قهزایه ک هیه (نامیران) دبیتن، ناغایید وان قه دیم هه بوونه، دووبرا، و ههر دوو ژ بیکار بووینه، ناغی بی مه زن

حه سه ن ناغای هه سامیان و ناغی بی بچوک چه لهنگ ناغا بوویه، ئیجاری نهوی هه سه ن ناغای قریکری یه کچا ناغایی طایفا میران ژبوی خوه خواستی یه و ناغایی میران کچا خوه دایه وی، لاکین دتداره کا شرینی بووی، برایی هه سه ن ناغایی، بچووک چه لهنگ ناغا، چوویه مالا ناغایی میران کوخه بهر بدهن و خالانی بیرن، مه گهر چاغی چه لهنگ ناغا ب کچی دکه فه، وه کو نهوی کچی دبینه، بی ئیختیار نهوی کچا کو ژبوی برا بی خوه هه سه ن ناغا دخواستن دحه بینه، ناغی کچی ژ (له علی خان) بوویه، ئیجاری نه گهر چ چه لهنگ ناغا چوو بوویه کو (له علی خان) ژبوی برایی خوه بی مه زن هه سه ن ناغا بخوه زتن و نهوان ژ نه ری گوتنه، لاکین وه کو چه لهنگ ناغا (له علی خان) دبینه و بی ئیختیار لی عاشق دبه، ئیجاری تیتن حیله یه کی دکه تن، پیره ژنه کی دبینه و قه ده رکی درافی ژ بوی وی وه عده دکه تن، نهو پیره ژن دبیته، کو ته شوله پی نین، نهز دی وه بکه م، کو هه سه ن ناغا بخوه بقی کچی رازی نه بتن و ده ست ژ بیکی شیتن و کچی بده ته، ئیجاری نهو پیره ژنا مه لعون تیتته نک هه سه ن ناغای و دبیته هه سه ن ناغای کو مخابنا ته یه، مه گهر کچ ژ دنیا بی خلاص بوون کو تو (له علی خان) دخوه زی، هه سه ن ناغا دبیته کو ژبوی چ؟ ئیجاری نهو پیره ژنا مه لعونه ده ست پی دکه تن ژجهی درودا دبیته کو (له علی خان) قه وی زیده کریته و چاقیدوی ژ شه فکورن و ژوی زیده قه وی بیتنه پیس ژده فی تیتن، خولا صه ههر چ عیوب هه یین ژجهی درودا ب (له علی خان) نیسبه ت دکه تن، وه کو هه سه ن ناغا نه فان خه به ران دبه یتن زیده مه لول بووی، گازی برایی خوه چه لهنگ ناغای دکه تن و دبیته، کو برا تو چووی و ته کچه کا کریت و کوره ژبوی من خوهستی یه، وه لاهی نه زوی کچی ناستینم و قه بول ناکه م و نه ز ژفی شولی پوشمانم، پاشی برایی وی چه لهنگ ناغا دبیته، کو برا نه گهر قه نج و نه گهر کریت، مه نه ف کچه ژبوی ته خه به ران کریمه، توژی مرؤفه کی ماقولی و بابی کچی ژ ناغایی ئیله کییه، نه ف پوشمانی شه رمه و فه یته و به لکو ژی دنیقلمه و عه شیرید

میران، ئەف خەبەرە پاشی دبیته موجبی دوزمنی و نه یاری، ئەفە شوله که عه ییه، مه ژ بۆی ته خه بهردان کره یه، ئیدی چاره نابیی، هه سه ن ئاغا عینادی دکه تن، ئیللا کو نابیی ئەزوی کچێ ناستینم، هنده مروف دبیترنه هه سه ن ئاغای کو شه رمه ئەف شولا نه لایقه چاره نابیی ئیجاری هه سه ن ئاغا دبیتره، کو من ب رضا دهستور دایه، بلانی (له علی خان) ئی، چه له نگ ئاغا ژبۆی خوه بینیتن، پاشی لسه رفی خه بهری قه رار دده ن و جه وابی فریدکه ن ژبۆی ئاغای میران، کو هه سه ن ئاغا مه عزوره، ئەم دئی شیرینیا (له علی خان) ئی ژبۆی چه له نگ ئاغای فه خون، شه ربه تی ژبۆی چه له نگ ئاغای فه دخون، وه کی دبیته داوه ت و تداره ک دبی، هه سه ن ئاغا دگهل داوه تیان دچیتن کو بووکی بین، بووکی سوار دکه ن و تینه دهشته ک هه یه، دهشتا دویانی دبیترن، وه کو خیلی تینه وی دهشتی، ب ئەمری خودی با رویه کی ژ پۆیی له علی خانێ دره فینه، پۆیی له علی خانێ فه کری دمینه، هه سه ن ئاغا پۆیی له علی خانێ دمینه، کو هه ر وه کو هه یقا به درا دچاره دبییدا، ئیدی مه حبوید وه کو وی به لکو کیم هه بن، ئیجاری دزانه کو ئەو شولا کول وی قه ومی حيله بوویه، ئیدی هه مان ژوی ده ری داوه تیان دته رکینه و هه سپی خوه داژو دچيته دیاری غوربه تی، ئەو چووبه کو چوویه، پاشی ل هه سه ن ئاغا و له علی خانێ زاف ستران گریداینه، مه گه ر دلێ له علی خانێ ژێ ده سه ن ئاغایدا هه بوویه، ئیجاری له علی خان ژێ تینه مال ژه هری دخوه و دمه ر و هه سه ن ئاغا ژێ که ته غوربه تی، که س نه زانی کو کووقه چوویه و ته له ف بوو، ئەفه داستانا ژوان مایی، لاکین هه سه ن ئاغای هه سامیان و قصه یا له علی خانێ دئه کرا دید هه کاری و بوهتان قه وی زیده مه شه هوره، و به لکو سه ده به ندی زیده تر لاوژ و پائیژوک بوان گوته نه، و نه ا ئەکشرید سترانی د و ان ئەفنه نه.

خه بهر بدهن: باختن، قسه بکه ن
خالنی بپرن: نه ختی فه پرن
دراڤ: پاره
ژجهی دروڤا: ژ دره و، به درو

دهشتا دویانی: دهشتا سلێفانه یا، ئەو دهشتا لناقبه را سیمیلی و گه لیبی زاخو، وه سا دیار دبیت، کچ ژلایی دی بی ئافی، ژناڤ (میران) ئینایه، و دابه نه (بوتان)...

تیبینی: بی گومانه ئەفه چه روکا له علی خانا گوته یییه، کو هه تا نه ازی ب ستران تینه گوته ن، هه بشیدارین فولکلور سستی د مه مفای ژفی چه روکی وه رگرن.

هیکایه تا سێزی

دوه قتی ته میور پاشایی ملی، کو ئیسکان باشی بوویه و مالد وان هاقینان ژ به ریی دهاتنه زوزانی د بیکگولی، ژ طایفا سلێفانید دیاره کری لاهه کی قه وی ژیهاتی و ب حوسن و جامیر، لاکین بی حال و مال، ناخی (سیامه ند) دبیترن، ئەو لاو تیتن و دبته غولامی ته میور پاشایی ملی و مودده یه کی د خزمه تا ته میور پاشادا دمینه، کچه کا ته میور پاشا ژێ هه بوویه شازده هه فده سالی ناخی وی (شه مسی) قه وی زیده خودی حوسن و رند و سپه حی مالی جوانییه، مه علووم وه سا دقه ومه، ئەف سیامه ندی سلیقی و شه مسی کچا ته میور پاشایی ملی چه ز ژیه کو دوو دکه ن و هه فدوو دحه بین، ئیدی روژ ب روژ ئەفینا وان زیده بوو، سیامه ند دزانه کو ته میور پاشا ب ئختیاری کچا خوه ناده ته سیامه ندی له و رانی ئەو کورمانجه و غولامی وییه، و ئەو بخوه ئیسکان باشی و پاشایه، و ناگری ئەفین ژێ ده فع نابیی، روژه کی سیامه ند دبیتره شه مسی، کو ئەم هه تا که نگی وه ها زاری فی به لایا عشقی بکیشن، ئەز دزانم ئەف شولامه ب راحه تی نا ئیته سه ری، وه ره ئەز دئی ته بره فینم، یان ئەوه کو ئەم خلاس دبن، یان ئەوه کو ب پی مه دکه فن و مه دکوژن، ئەم ژ به لیبیا فینی خلاس دبن، خولاسه سیامه ند و شه مسی هه ردوو دگهل یه کو دوو خه بهر دده ن و ل تداره کا ره فی دبن، وه کو کوچید ته میور پاشا ژ بیکگولی زوزانان بار دکه ن و به ری خوه دده نه به ری، سیامه ند و شه مسی هه ردوو سوار دبن و خوه دده نه پاشیا کوچان و ژوی ده ری ئەو هه ردوو بشوقه ب سه متی موشی دا دره فن و ریا خه لاتنی دگرن و دچن، کوچید ته میور پاشا ژێ سه ر ئیشاری تینه واران،

شەف دبه، ئىجارى دىيىن كوشەمسى و سيامەندى سلىقى ھەردوو تونىن، ئىجارى ل ئىلى دىيىتە ھەوار، كو سيامەند و كچا تەيمور پاشا شەمسى ھەردوو وندانه، قەدەرى پانصەد سوارىدبىزارە بشوقە ل دەوسا كوچان قەدگەرن و بشەف داژوون و صۆبەيى ئەو سوار تىنە طەرەفەيد بىكگولې و ئىرە وويدا پرسىيار دكەن، پاشى مرۆفەكئ ئختىيار بشوقە مابوويه، ئەو ئختىيار دىيىتە كو بەلى من دىت وەكو كوچ ئاخر بون، سيامەندى سلىقى و شەمسى ھەردوو رم دەستاندا بسەمتى رپا خەلاتى بلەز داژوون و دچوون، وەكو ئەو سوارىد ھەوارى سالوغا شەمسى و سيامەندى ھلدگرن، ئەو سوارى پاست ب پى وان دكەفن و داژوون و دچن. ئەم بىنە ئەحوالىد سيامەندى سلىقى و شەمسى، ئەو ھەردوو ئى بلەز و ب غار داژوون شەف و رۆژەكئ دچن و رپا بىست سەعتان رى دېرن و تىنە نك چىايى خەلاتى كو سىپان دىيىن، گۆيا ئەقنە ئىدى ئەمىن دبن و ل كئارى چىايى ژ ھەسپان پەيا دبن و ل وى ناغى ب (امر الله) چەند گايىد كوڤى بسەر واندا تىن، ئىجارى سيامەند تەنەنگەكئ دا فېتە و ل گايەكئ كوڤى دەتەن و برىندار دكەن، لاکين گايى كوڤى ب وى چەربى ناكەقتن و درەقە، ئىجارى سيامەند ئى تەنەنگى ھلدگرن، پەيا پەي گايى كوڤى يى برىندار دچن، ئەو گا دچتە جەھكى قەوى ئاسى و نزار، كو دبندا ئەو چۆمە و زاف بلند و كوورە، ل وى جەھى ئاسى برىنا گايى كوڤى صار دبه، ئىجارى دكەفە، سيامەند ئى دگەھە سەر گاي و كىرى بدەرتىنە كو گاي سەر ژىكە، گا ژ ھولا جانى خوە شاخەكى ل سيامەند دەتەن و سيامەند ژوى نزارى گىرى دىيىن و ل ژىرى ل بنى نزارى دارەكا درىيى حشك و سەرى تىژ ھەبوويه، راست ژ ژوورقە بسنگ دقاروپى سيامەند دكەفە سەر وى دارى تىژ، سەرى دارى راستى كەفچكا دلى تىن و ژ پشتى بدەر دكەفە، فىلحال روح تەسلىم دكەن، لاکين ھىژ شەمسى خەبەرىيى نىنە، مىقدارەكئ شەمسى لىك ھەسپان د سەكئەو دىيىنە كو سيامەند د رەنگى بووى، ئىدى شەمسى ئى ل دەوسا سيامەندى تىن و لە شى گاي دىيىن و بژىرە ل بنى

نزارى نەزەر دكە، دىيىنە كو سيامەند لسەر دارىيە، بەرى قەن دبه كو بەلكو ھىژانئى خوەشە، دوو سى دەنگان سيامەند سيامەند دكەتە گازی، وەكو تەحقىق دكەتن كو سيامەند تەمام بوويه، شەمسى ئى دگرى و ئاي دىيىتە، خوە ژ نزارى داڤىتە سەر لەشى سيامەندى، شەمسى ئى ل وى ناغى دەرهجا ھىلاكئىدا، ئەو سوارىد كو ب پى وان كەتنە، ئەو ئى دگەھنە وى دەرى و ھەسپىد وان دىيىن و پاشى تىنە سەر لەشىدوان ھىژ حەيات د شەمسىدا ھەبوويه، دەنە خەبەردان، پاشى دوو سى سەعتان شەمسى ئى تەمام دبه، ئىجارى ئەوان ھەردووكان ئى ل وى دەرى دەفن كرىنە و نھا ئى زيارەتئىد وان مەعلوومن، پاشى خۇھا سيامەندى سلىقى ھەبوويه، زاف ئستران ل وان گرئىدايە و ئەلئان ئەو ئستران و قصەيا وان دنىقا ئەكرادان دا مەشھوورە و ھىكايەت خوانئىد د مەجلىساندا نەقل دكەن، لاکين ئسترانئىد وان ئى دگەل دىيىن قەوى زىدە حەزىنە و گرئى مرۆقان تىن، گەلەك ب زارى و ژارى فەوت بووينە..

ئىسكان باشى: پلەيەكا فەرمى بوويه د دەولەتا عوسمانئىدا..
 بىكگول: باژارەكئ كوردانە ل كوردستانا باكور، لى نھا د نەخشىت دەولەتا تركى دا (بىنگول) ژىرە دىيىن، تىتەكئ سەرنج راکئشە، كو (مەحمود بايەزىدى) ب (بىكگول) ناغى وى باژارى دبه، و دىيىت ئەو راستىر بىت.
 تدارەكا رەقى: كاروبارى رەقى دكەن، خوە بۆرەقى نامادە دكەن.
 كوچىد تەيمور پاشا: كوچەرىت وى، رەقەندى وى..
 بشوقە: ژ وىرى وئقە..
 ئىل: عىل، مالئىت وان..
 سالوغە: دەنگوئاس، خەبەر
 گايىد كوڤى: ھەژى گوتئىيە، د چىرۆكا فولكلورىدا، ئەوا دناف كوردادا بەلاقبووى، دىيىن (كەلى كوڤى)، لى چونكى (مەحمود بايەزىدى) گەلەك جاران ب (گايى كوڤى) ناغى برى، لەورا مەژى گوتئى تىك نەدا، ئەگەر جارەك بايە دا بىيىن ئەقە چەوتىيا چاپئىيە، لى ھەردەم وەسا ناغى دكە..

* بىگومانە، ئەقە چىروكا (خەج و سىبابەند)انە، ئەوا مئشە دناف فولكورى

کوردیدا هه‌ی، لێ ل جه‌م (بایه‌زیدی) ناغی (خه‌جی) بوویه (شه‌مسی)، هه‌ردووکان ژێ دیار دکه‌ت ژ کۆشه‌نه، و "که‌ل" ژێ لجه‌م وی دبیتنه (گا)، لێ هه‌ر چه‌وابیت مه‌نه‌قیبا ده‌ست ل نفیسینا وی بده‌ین.

هیکایه‌تا چاره‌ی

نه‌قل دکهن، کو دوه‌قتی حکومه‌تا عه‌بدولره‌زاق به‌گنی میری خوشای، دنیتقا هیشه‌تا که‌لی، ژ ناغا و نه‌عیانید وان، کوره‌کی چه‌له‌بی ناغا په‌یدا بووی بناغی ئیبراهیم ناغا، وه‌کو گه‌هایه‌ شانزده‌ هه‌قده‌ سالی، دروشد و ره‌شاده‌ت و جامیری، درمبازیدا قه‌وی مه‌شه‌وور بووی، هه‌رچی تالانا ئیبراهیم ناغا ل پین بچتن، نه‌لبه‌تته‌ به‌ری ناموسی یا ئیبراهیم ناغایه، وه‌و ل کناری دنی غالب دی، خولاصه‌ی که‌لام، دانا خودی یه، دنیتقا هنده‌ک موده‌یه‌کید، ئیبراهیم ناغا ل وان کناران و ل مه‌همه‌دان زیده شوهره‌ت دیت و رۆژ ب رۆژی ته‌ره‌ققی کر، وخوه‌یی غولام و نه‌تباع ونان و که‌رم و مال بووی، ته‌ حسیب ذکر کو ژبووی قی، مال و ئیقبال ده‌م بده‌م ژ عه‌سمانان دباری، هه‌رکه‌سی ئیدی به‌حسا نه‌وصافید وینه، ئیبراهیم ناغا وه‌ها گۆت، وه‌هادا، وه‌ها کر، ئیدی به‌حیا میر و ناغایید مایی نه‌سله‌ن نینه، سوبان به‌ری دیوانی، ناس دچنه‌ نک ئیبراهیم ناغا و پاشی تینه‌ نک میری، بقی ته‌رزی چارسالان کیشای، میر فوکی کو به‌لی ئیبراهیم ناغا ئیدی گه‌له‌ک مه‌زن و بی په‌روا بووی، ئیجاری مرادا کوشتنا ئیبراهیم ناغای دکه‌تن، لاکین گه‌ر چ عه‌بدولره‌زاق به‌گ ژێ ژ مالتی چار پینچ به‌گزاده‌ هه‌ی، ئیلا ئیبراهیم ناغا قه‌وی دلیره، نه‌گه‌ر ده‌ست بده‌ته‌ خه‌نجه‌ری ب وی را مقاوهمه‌ت زه‌حمه‌ته، و ژ ده‌رقه‌ سی چل نه‌تباع هه‌ین، نه‌گه‌ر قه‌سدا کوشتنا ئیبراهیم ناغای بکه‌تن، گه‌له‌ک فیتنه و فه‌ساد په‌یدا دی، دائیم دق فوکی دا بوویه، ئاخری رۆژه‌کی به‌گزاده‌ دبیتنه ئیبراهیم ناغای، ئیشه‌ف وه‌ره‌ سه‌ری که‌لی زیافه‌تی، لاکین نه‌م پاشی بچنه‌ حه‌ماما حه‌رمی و که‌یف بکه‌ن، قه‌زا هاتیه، ئیبراهیم ناغا ژێ بی په‌روا دکهل دوو

غولامان دچنه‌ سه‌ری که‌لی زیافه‌تی، پاشی ئیشاری دکهل عه‌بدولره‌زاق به‌گنی شیشی دخۆن و رۆتنن حه‌تتا ساعه‌ت دبته‌ چار، ئیجاری به‌گزاده‌ دبیتنه‌ عه‌بدولره‌زاق به‌گنی کو ده‌ستورا مه‌و ئیبراهیم ناغای بده، نه‌م دی بچنه‌ حه‌ماما حه‌رمی که‌یف بکه‌ن، له‌ورانی دخۆشاییدا حه‌مام تو نینه، ئیلا حه‌مامه‌کا بچووک ل حه‌ره‌ما سه‌ری که‌لی هه‌یه، ئیجاری ئیبراهیم ناغا ژێ نه‌مین بی ترس غولامید خوه‌ ژێ ل یالی دیوانخانه‌یی ده‌یلیتن و بخوه‌ بتنی دکهل هه‌رسی به‌گزادان دچنه‌ حه‌مامی و دشه‌لن و دچنه‌ نیتقا حه‌مامی پاش ساعه‌ته‌کی به‌گزاده‌یه‌ک هه‌بوویه‌ کوپری برایی عه‌بدولره‌زاق به‌گنی ناغی مه‌نسور به‌گ دبیتنه ئیبراهیم، که‌یفا من قه‌لونه‌کی د خوه‌زی، نه‌ز بچم جامکانی قه‌لونه‌کی قه‌خۆم و بیم ئیجاری نه‌و مه‌نسور به‌گ تیتته‌ جامکانی و جلید خوه‌ وه‌ر دگرتن، و خه‌نجه‌ری دبه‌رپشتا خوه‌ دکه‌تن و دچته‌ هندوپی نیتقا حه‌مامی و ئیبراهیم ناغا دده‌ته‌ به‌ر خه‌نجه‌ران، به‌گزاده‌ سی بوونه، ئیبراهیم ناغا بتنی و روس، دیسانی ئیبراهیم ناغا خه‌نجه‌ری ژ ده‌ست وان دستینه و به‌گزاده‌یه‌کی بریندار دکه‌تن، پاشی ئیبراهیم ناغا دکوژن ته‌مام دکهن، سوپه‌یی لاشی ئیبراهیم ناغای کیشانه‌ بنی که‌لی و نه‌و به‌گزاده‌ دکهل غولامید خوه‌ چووی مالا ئیبراهیم و مالتید غولامید وی تالین کرن، ئیجاری جه‌نازا ئیبراهیم ناغای برن چال کرن، عه‌بدولره‌زاق به‌گ راحه‌ت بوو و حکومه‌ت کر، له‌ورانی وه‌کو دکوردستانیدا مروقه‌ک ناخ دده‌ و مه‌شه‌ور دبیتن، ئیدی ته‌وه‌ججوها خه‌لقی، ل وی مروقی زیده‌ دبیت و هه‌ر که‌سه‌ک خوه‌ دده‌ته‌ ته‌ره‌فی وی، ئیدی حاکم ژێ ب وان چاره‌ ناکهن، رۆژ ب رۆژی نه‌و مروقی ناخ دایی قوه‌ت و شوهره‌ت زیده‌ دبیتن، نه‌کسه‌ری فه‌سادا نه‌کرادان ژێ مروقید وه‌هانه‌ په‌یدا دب.

خۆشاب: باژیره‌که و که‌له‌که‌ ل کوردستانا باکور.

هیشه‌ت: نه‌و ئاقاهی نه‌ بیته‌ ل ده‌روبه‌را (که‌لی) تینه‌ ئاشارن، نانه‌کوژ ده‌رقه‌ی (که‌لی).

رمبازی: رم بکارئینان، شه‌رکرن ب رمی.

کناری دنی: کناری دی، لایین دی.
فوکری: فکر کر، هزر کر.
جامخانه: جامخانه.

هیکایه تا پازدی

ژ نه تباع و غولامید مالا علائنه دین به گئی حاکمی رۆژه کان شیخ نه حمه دی
چیلای هه بوو، کول خه لاتنی ئابا ئو نه جداید وان مه شهوور بوون، شیخید
چیلای د گۆتن، ئابا ئو نه جداید وی رووس و عه ورده دگه ریان و نه کشری
دخلوه تیدا رووس و عه ورده ساکن دبوون و گۆبا د ئیعتیقادا نه کراداندا
نه فنه خوویی که رامات بوونه، نه و شیخ نه حمه د ربا ئابا ئو نه جداید خوه
نه گرتی، غولام و نه تباع خوویی کری، بخوه ژی مروقه که نه جامیر و خون
خوار و زالم بوو، ناخری میریتیا خه لاتنی زه بت کر و هه سپید قه نج و
غولامید دلیر پهیدا کرن و ژیا له کیدا ژی مروقه دکوشتن و جهریمه د کرن.
وژیا له کیدا ددایه خه لقی و که رهم د کرن. بقی ته رزی قه زان خه لاتنی زه بت کر،
دووسه دو سی سه د غولام و سوار پهیدا کرن، دوی وه قتی ب ویرا هه م
عصر، ژ میرید قه دیم قه زان (نه لجه وازی) ئیسماعیل به گ هه بوو، نه و ژی
قه وی شه جیع و عاقل و نه هلی ئینساف و نه هالی ژی خوشنود و
مه مله که ت ئاباد ژوی ئیسماعیل به گئی را، خه لقی کۆچک شاهین د گۆتن،
نه و هه ر دوو قه زان نوکی به کو دوونه میقداری چار ساعه تان، هه رچی که سی
کو ژ زولما شیخ نه حمه دی چیلای دره فین، ده اتن ب ئیسماعیل به گئی د
سه کنین و خلیس دبوون، شیخ نه حمه دی ئیدی نه دکاری شوله کی بکه تن، هه ر
چهند مولاحه ظه دکر کو به لکو بطه رزه کی ئیسماعیل به گئی مه غلوب
بکه تن، قادر نه دبوو، له ویرانی ته وه ججوها ناسان هه موویان ل ئیسماعیل
به گئی هه بوون و خه لقی ژ عه دلا وی رازی بوون، ئیجاری شیخ ئینایه ب
حیله دوستیه که دنیفا خوه و ئیسماعیل به گئی دانیه کو به لی بشه ف من د
خه ونا خوه دا دیتیه کو نه زو تو بوینه برایی ناخره تی، بقی طه رزی

ئیسماعیل به گئی دده ته باوه ری، ئیدی هه ر دوو دینه برایی ناخره تی و
قه وی زیده دهسته براک و دۆست زیده ب به کو دوو باوه ری دکهن، نه گه ر چ
براینیا ئیسماعیل به گئی صادق بوویه، لاکین دۆستیا شیخ نه حمه دی ب
هه رامزایی بوویه هه تتا رۆژه که دیسانی وه کو عاده تید خوه شیخ نه حمه د
جه وایی قری دکهن، کو ژمیته من ئیسماعیل به گ نه دیتیه، که یفا من
نه وی دخوه زتن، نه زدی بیمه سلاقیئا ئیسماعیل به گئی، نه و ژی دبیژیتن کو
بلانی که رهم بکه و بیتن، ئیجاری شیخ کوری خوه شیخ محمه د به گئی
گازی نک خوه دکهن و بخه ف ته نبیه دکهن کو نه ز دگه ل دهه غولامان
دچمه که لا نه لجه وازی نک ئیسماعیل به گئی، تو بشه ف ته نبیه بکه هه رچی
سوار و په یا دنیفا قه صه با خه لاتنی دا هه یین، هه موویان نیفا شه فنی دگه ل
خوه هه لگره و نیزوکی فه جری وه رینه ده ورا که لا نه لجه وازی شوله کی من
هه یه، نه فنی ته دبیری و ته نبیه دکهن و بخوه دگه ل دهه غولامید بزاره
تینه که لا نه لجه وازی نک ئیسماعیل به گئی، لاکین دیسانی مه راما خوه ژ
بووی غولامان ژی به یان ناکه تن، وه کو شیخ تیتن و دچته سه ری که لی په یا
دبتن، ئیسماعیل به گ ژی ئیعزاز و ئیکرام دکهن و دگه ل به کو دوو د
مه جلسیدا هه تتا سه عات چاران روتن، غولام و نه تباعید ئیسماعیل
به گئی بیست سی مروقه هه یین، ئیجاری ئیسماعیل به گ رادبه دچته
هه ره می و غولامید ئیسماعیل به گئی ژی هه ر که سه ک دچنه مالد خوه ل
هیشه تی و ده رگه هید که لی ژی دادده ن، ل دیوانخانه ئی دمینه ده رگه فنان و
قاوه چی و مه یته ر سی چار مروقه ژ نه تباعید ئیسماعیل به گئی دمین،
ئیدی مایی دچنه مالد خوه، پاشی وه کو ساعه ت دبسته شه ش، شیخ ژ
جهی درودانی سانجو دگره، نه مان نه ز دمرم فریاد و گازی نه ز دمرم
ده رمانه کی ل من بکه ن و جه وایی ژ بووی ئیسماعیل به گئی بیه ن، بلانی
بیتن چاره یه کی ل من بکه تن، ئیجاری ده رگه فنان دچته ده ری هه ره می و د
قوطفه و جه وایی ژ بووی ئیسماعیل به گئی قری دکهن کو شیخ نه حمه د سانجو
گرتیه و قه وی بی حاله، نیزوکه هیلاک بیینه، دکهن ته گازی ژ بووی

هیکایه‌تا شانزدهم

شیخ نه‌حمه‌دی چیلان، کو به‌لیتیا خوه دیت، پاشی ئیجاری نه‌وی شیخ نه‌حمه‌دی زاف دراف ژ زولم و دزین بهه‌ف خستن، دگه‌ل سه‌لیم پاشایی رۆژه‌کی بوویه دوژمن و نه‌یاری کری، ئاخری دوه‌قتی حاجی صالح پاشا، شیخ قه‌ده‌ره‌کی دراف و چند هه‌سپید قه‌نج هه‌لگرتن و هاته نه‌رزه رۆمی و پاشاتیا رۆژه‌کان ژبوئی خوه ستاندی بوویه، سه‌یید نه‌حمه‌د پاشا و له‌شکری نه‌رزه‌رۆمی و بازیدی و وانئ هه‌لگرت و چوویه سه‌ر سه‌لیم پاشا، ئیجاری سه‌لیم پاشا ژی دنیتفا باژپیری به‌تلیسی که‌ته حصارئ و شیخ نه‌حمه‌د پاشا دگه‌ل هه‌شت هزار له‌شکری چوویه سه‌ر باژپیری به‌تلیسی و شه‌ره‌کی قه‌نج کرن و ژ دوو کناران نیتزوی سه‌د مروقی ته‌له‌ف بوو، له‌شکرید نه‌کرادید سه‌یید نه‌حمه‌د پاشا، ئیروش برنه مه‌حله‌لا به‌تلیسی و گه‌له‌ک مالید ره‌عیه‌یان یه‌عما کرن، ئاخری سه‌لیم پاشا گاقه‌ت نه‌ئینا، به‌تلیس به‌ردا، دگه‌ل چند نه‌تباعان ره‌قی و چوویه گه‌لیی ساسونئ و ل وی دهرئ مایی، سه‌یید نه‌حمه‌د پاشا بوویه حاکمی رۆژه‌کان و هاته موشئ لسه‌رایئ روونشت، میقداری سئ مه‌هان حکومه‌ت کر، لاکین مالی سه‌لیم پاشا ل موشئ مایی بوو و خوه‌کا سه‌لیم پاشا هه‌بوو بناقئ سولتان خانم، ئیجاری سه‌لیم پاشا ژ گه‌لیی ساسونئ جه‌وابئ قری دکه‌نک خوها خوه سولتان خانمئ، کومن ژته دقتین، کو به‌لییه‌کی ژ بوئی سه‌یید نه‌حمه‌د پاشای چیکه، ئیدی سولتان خانم ژی فه‌له‌یه‌کی ژ سه‌ر ئیدارتید سه‌رایئ گازی نک خوه دکه‌تن و قه‌ده‌ره‌کی درافی وه‌عد دکه‌تن، کو نه‌ز قاریله‌کی بارووتئ بده‌مه‌ته، بشه‌ف ببه، سه‌یید نه‌حمه‌د پاشا ل گه‌به‌قا ژووری یه، توفئ قاریلی ببه دبن نۆده‌یا ویدا ل گه‌به‌قا ژیری دابنه نیتفا مه‌ره‌کی و شه‌مالکئ ئیخینه و بچه کینه نیتفا بارووتئ و تۆب ره‌فه ژدوورقه خوه بکه، ئیجاری مخویئ فه‌له‌ژی وه‌کو ته‌دبیرا سولتان خانمئ قاریلا باووتئ نیفا شه‌قی دبه‌تن و ل بن نۆدا سه‌یید نه‌حمه‌د پاشای ل مه‌ره‌کی دانتین و

وه‌صیه‌تان، ئیجاری بی چاره ئیسماعیل به‌گ ژی باوهر دکه‌تن ژ نقینئ رادبه و لباسید خوه به‌ردکه‌تن و تیتته دیوانخانه‌بی نک شیخ وه‌کو ئیسماعیل به‌گ تیتن و روتن، ئیدی نه‌و بی دین شیخ نه‌حمه‌د، نه‌و غولامید ئیسماعیل به‌گئ کو حاضر هه‌ین، نه‌وان ژی هه‌ریه‌کی ب شوله‌کی گیرو دکه‌تن، و بخوه ژنشکیتفه دده‌ته خه‌نجه‌ری و هجومی ئیسماعیل به‌گئ دکه‌تن و دوسی خه‌نجه‌ران لی دده‌تن و نه‌مری غولامید خوه دکه‌تن، ئیسماعیل به‌گئ ته‌مام دکه‌ن، ئیجاری نه‌وان دوسی غولامید ئیسماعیل به‌گئ کول وی دهرئ ل نک وان بوونه دگرن و حه‌بس دکه‌ن، ئیجاری دهرگه‌هی که‌لی قه‌دکه‌ن و غولامه‌کی قری دکه‌ته طه‌له‌با کوری خوه شیخ محمه‌د به‌گئ دگه‌ل له‌شکری خه‌لاتئ کو به‌ری ته‌نبیه کریون، غولام دچتن، به‌ری فه‌جری سئ سه‌د چار سه‌د سواران تینته نیتفا که‌لا نه‌لجه‌وازی، نه‌هلئ هیشه‌تی هه‌ر که‌سه‌ک بی خه‌به‌ر ل مالید خوه رازینه، بقی طهرزی شیخ که‌لا نه‌لجه‌وازی زه‌بت کرد، ئیسماعیل به‌گ بقئ حیله‌بی کوشت و صوبه‌بی جنازه‌یا وی ده‌فن کرن، نه‌موال و نه‌شیاپید وی زه‌بت کرن، عیال و نه‌طفالید ئیسماعیل به‌گئ ژ که‌لی بده‌رانی و نه‌هلید عادلجه‌وازی یه‌کو یه‌کو جه‌ریه‌کرن، مودده‌بی دوسی سالان ب زۆرا خوه عادلجه‌واز زه‌بت کر، ئاخری کوره‌کی ئیسماعیل به‌گئ بچووک ناقی صادق به‌گ هه‌بوو، نه‌هالیان بخه‌ف دگه‌ل صادق به‌گئ ئیتیفاق کرن، شیخ چووبوویه خه‌لاتئ ئیدی دابنه به‌رتفه‌نگان و قوړاندن و نه‌هیلانه نیتفا خوه، و کوری ئیسماعیل به‌گئ صادق به‌گ کرنه میرید خوه، و شیخ چوویه خه‌لاتئ قه‌وی زالم و بی دین بوو، بخوه ب نه‌فسا خوه بیلا شرکه‌ت بده‌ستی خوه، دگوتن کو ژ موسلمان و فه‌لان سی و سی نه‌فه‌ر مروّف کوشتبوون، پاشی به‌لی خوه ژئ دیت..

عه‌ورده: روس، بی سه‌رویه‌ر
نه‌لجه‌واز و خه‌لات: دوو که‌لن ل کوردستانا باکوور.
فریاد: هه‌وار، گازی

شه‌مالتی دنیثا باروتیدا داد چه‌کینه و بخوه ب دوورقه دچتن و خوه خهف دکه‌تن، ئیجاری پاشی سه‌عهت و نیثقی شه‌مالّ دگه‌هته بارووتی، ئودیا سه‌یید ئه‌حمده پاشای دگهل یا له‌کی سه‌رایب بهر هه‌وا بوو، سه‌یید ئه‌حمده پاشا دگهل سی نه‌فه‌ر ئاغالهر و ئه‌تباعان ته‌له‌ف بوون، صویه بی له‌شید وان ریا نیثق سه‌عاتان به‌ره‌ه‌ف کرن و ئینان ده‌فن کرن، و مزگین ژبۆی سه‌لیم پاشا چوو، هات و دیسانی جه‌بری بوویه حاکمی رۆژه‌کان و ئه‌و فه‌له‌یی کوئه‌ف شوله‌ کره‌بو، زاف مالّ دایب و چراغکر و شیخ پاشای ژی بلایا خوه دیت و خه‌لق ژ شه‌رید وی خلیس بوون لاکین ئه‌وی ژی دوو کورید ژ بابی به‌دتر هه‌بوون، ناقتی به‌کی شیخ محمه‌د به‌گ و ناقتی به‌کی شیخ مصطفی به‌گ، ئیجاری ئه‌وان (خه‌لات) زه‌بت کر و ده‌ست ب فیتنه و فه‌ساد و مرۆف کوشتنی کرن و گه‌له‌ک بی ئه‌ده‌بی کرن، ئه‌وی شیخ محمه‌د به‌گ ژ زاف ژنید فه‌له و موسلمان راکیشان و ب زۆری ئینان لخواه مار دکرن، ئه‌وی ژی دبیتن کو به‌ده‌ستی خوه بیلا شیرکته چل نه‌فه‌ر مرۆف فه‌له و موسلمان قه‌تل کرن، پاشی وه‌کو ده‌عوا به‌درخان به‌گتی بووی، و روم ل کوردستانی غالب بووی، ئه‌و شیخ محمه‌د (تبدیل اللباس) بوو و ره‌قی و چوویه به‌غدایب و ندا بوو و برای وی (شیخ مصطفی) گرتن دگهل خان مه‌حمود برنه (ئورسجوخ) نه‌فی، و نها ژی ل وی ده‌رتیه، په‌سپرا (عباد الله) ی ژوان خلیس بووی، خه‌لق راحت بوون..

ئیروش: ئیرش، هیرش، هجوم.

یه‌غماکرن: تالین کرن.

خوه: خوشک.

مه‌ره‌ک: کادین، ئودا کایب.

یال: ئال، لا، ره‌خ.

به‌دتر: خرابتر (فارسییه).

په‌سپرا: پشتی هنگی (فارسییه).

حیکایه‌تا هه‌ندی

نه‌قل دکهن کو ژ گوندید هه‌ریی گونده‌کی مه‌زنی ئه‌کرادان هه‌یه، ناقتی (خانکی)، لوی گوندی، مالی ری سپیی وی گوندی، مرۆقه‌کی (عه‌لی ناصران) هه‌بوویه، خوه‌یی مالّ و ده‌وله‌ت، و کوپ و بووکو کچ دمالییدا ژی زاف بوویه، رۆژه‌کی مرۆقه‌کی بیانی، بی ناقتی و نیشان تیتن و ل مالا (عه‌لی ناصران) دبیته میتوان و چهند رۆژه‌کان دمینه، بی جه و وار بوویه، ناقتی ژی هه‌یدهر بوویه، ئیدی ئه‌و هه‌یدهر دبینه کو مالّه‌کا تیر و تژی و خوه‌یی نان و ئاقتی، نان و زک خزمه‌تا وان دکه‌تن و ل مالا (عه‌لی ناصران) ساکن دبیتن، میقداری شه‌ش مه‌هان دمینه، مه‌گه‌ر بووکه‌کا (عه‌لی ناصران) به‌د ئه‌صل و بی سوی هه‌بوویه، ناقتی (وه‌ردی)، ئه‌و بووک و هه‌یدهر بخه‌ف هه‌ق‌دوو ده‌حه‌بین و بدزی دگهل یه‌کو دوو دده‌ن و دستین، لاکین کسه‌س پی واقف نابی، رۆژه‌کی هه‌یدهر دبیته وه‌ردی، کو وه‌ره ئه‌ز ته بره‌قینم و به‌م و بچین، ئیجاری وه‌ردی دبیته هه‌یدهری، ره‌شانان نابی، عه‌لی ناصران ژمالتی هنده‌ میتیر هه‌ین ب پی مه‌ دکه‌فن، ل کو به مه‌ دگرن و دکورن، یا قه‌نج ئه‌وه کو ئه‌م شوله‌کی بکه‌ن، کفش نه‌بی، و ئه‌ف مالّ و حاله ژ بۆی مه‌ ب مینان، و ئه‌م یه‌کو دوو مار بکه‌ن، تو هه‌ره قه‌ده‌ره‌کی (مه‌رگه‌موشی) ژ بۆی من بینه، ئه‌ز دی تیکه‌ل زادی بکه‌م و به‌مه‌ فان، دا پی هیلاک ببن، ئیدی مالّ و حالّ دمینه ژ بوی من و ته ئه‌ز ژی ته مار دکه‌م، ژ قتی چیتن نابی، ئیجاری هه‌یدهر ب به‌هانه‌یه‌کی دچیته باژیری (ئورمی) و قه‌ده‌ره‌کی زاف (مه‌رگه‌موشی) تینان و دده‌ته بووک، ئیجاری بووک ژی تیتن، ئه‌وی ژه‌هری هه‌موو بجاره‌کی دکه‌ته نیثقا زادی نیثقاری، دده‌ته خه‌لقی مالی، پاشی چهند سه‌عاته‌کان، ئیدی ژه‌هر کار دکه، ژ مالی میتروژن، هه‌ق‌ده نه‌فه‌ر هه‌بوونه، پیکفه نه‌خوه‌ش دبن، چار ژی حسیب که دهنده‌ک وه‌قتی دا هیلاک دبن، ئیدی مایی ژی قه‌وی به‌د حالن و جیران و خه‌لقی گوندی تیینه سه‌روان، کوئه‌ف چ به‌حسه، ب پی پرس و

پرسبیاران دکهفن، حهیدهر ژ پرسبیارا وان دطرسه، ههمان وهفتی فهجری ژ گوندی بدهر دکهفه و درهفه، دچیتته شولا خوه، لاکین وهردی دمینه و خهلقی گوندی پرسبیار دکهن کوئهف زادهکی چیکریبه، ئیجاری دبیزنه وهردی کو توژ بوی چ نهخوش نهبووی، مهگه رتهژ فی زادی نهخواریبه و حهیدهر کانی؟ خولاسه خهلق دکهفه شبههیی، ئیره و ئهویدا، حهیدهر ژی توننه، ئیجاری جهبری ل وهردی دکهن، کوئهلبهته توددی ژ فی زادی بخوهی، وهردی زادی ناخوتن، ئیجاری وهردی دگرن وگری دهن، کوئه م دی ته بکوژین و یانی تودی راستی ب بیژی، ناچاری ئیجاری وهردی وهکو بووی دبیزه، چهندهک سوار دبن و ب پی حهیدهر دکهن و گهلهک لی دگهړن، حهیدهری نابین، حهیدهر بی نام و نیشان چوو و خلاس بوو، ئیجاری وهردی ژی، وارثان، ژ کهزیان ب داردا کرن و کوشتن و عهلی ناصران ژی دگهل پانزده نهفهران کوړ و بووک و کچ تهلف بوو، ئیدی مایی شهش نهفهری بچووک و زاروک موعالهجه کرن، ساغ بوون، لاکین ژ حهیدهری ئهسله نام و سالوغ و نیشان پهیدا نهبوو، چوویه شولا خوه، پاشی فی شولی، ل نهترافید ههریری ئیدی کهسی بیانی و نامعلووم نیژوکی مالید خوه ناکهن، ژ خیانهتی د ترسن.

زاف: گهلهک، زور.

نان و زک: ههروه، بهلاش، بنتی خوارنی ددهنی.

به د ئهسل: خراب ئهسل، بی ئهسل.

بی سوی: بی رهوش، بی ئهخلاق.

مه رگه موش: جوړهکی ژههرتیه.

حه ریر: وهسا دیاره دهقه رهک ل کوردستانا باکوور ههیه بنافی ههریر.

حیکایه تا هه زدی

مه لا عوسمان هه بوو، ژ طائیفا (خانیان)، نهقل دکر، کو زفستانی نهز دچومه جزیری، ریا من بگوندی (کهلهی) کهت، لاکین پروژی ل من بوویه

تی پی و باکر، شفه دهرمایی پینج شهش سهعاتان ژ شهفی چووی، نهز گههامه نیفا گوندی کهلهی، کو خهلق هه موو رازاینه، دهنک و حس تونینه، راست چومه دهری مزگهفتی، کو دهری فه کریه، من ژی دهر فه کر، چومه نیفا مزگهفتی، کوئه ز قه دهره کی رازیم هه تتا صویه دبی، دنیفا مزگهفتی پی من هنگفته تشته کی، طاری یه، من بدهستی خوه سهه کری، کو مروقه که رازیه، ئیجاری من خوه بخوه گوت، کونی ئهقه ژی وهکو من میوانه، قه نجه ژ بوی من تولد اشه، من ژی پشتا خوه دایه وی مروقی و پیته زهلقاندی، رازام لاکین قه دهره کی دنم هشیار دبم، کوئه و تالا منی کوب وی مروقی زهلقی بوویه، وهکو جهمه دی و طه زیبه، لاکین نهز فهرق ناکه م، ئیجاری ته نیشتا خوه فه دگوزم و تالی دنی بوی مروقی دزهلقینم، مه گه رته و مروث مریبه، نیژوکی ئیقاری فهوت بوویه، ئیدی سه ر ب ئیقاری وهقت نه بوویه، دهفن نه کرینه و ئینانه دانینه مزگهفتی، کو صویه بی بیه ن دهفن بکن، ئیجاری ئه مه لا عوسمان ژی بشهف هاتیه، وهسا زانیه، کوئه و مری ساغ و رازایه، ته نشتا خوه دایم، رازایه، مه لا عوسمان نهقل دکه، کو نیژوکی فهجری من دیت، کو دهری مزگهفتی فه بوو، مه گه ر ئیمام هاته مزگهفتی و چراغ هه لکر، وهکو ئه وی چراغ روناهی کری، مه لا عوسمان ژته نشت جنازه ی رادبه و روتنه، وهکو ئیمام چاف ب مه لا عوسمانی دکه فه ژ ته نشت جنازه ی سه ری خوه هه لدگریتن و رادبتن، ئیمام وه ظن دکه تن کوئه و مری رابوو، دطرسه و ئای دبیزه، ئیمام دکه قتن و ژخوه دچیتن، ئیجاری گوندی تین و ئافی ب ئیمامی فه دره شین، درهنگی ئیدی ئیمام بخوه فه تیتن، ژوی دپرسن، کو چ بته هاتی، کو عه قلی ته چووی، و ژخوه فه چووی، ئیمام دبیزه، کو وهکو من چراغ روناهی کری، نه فی مروقی، سه ری خوه ژنک مه وتی هه لانی، من ظن کر کوئه و مه وتیه رابوو، ئیدی ژ طرسان بی تختیار نهز ژخوه فه چومه، پاشی وی، ئیمام نهخوش کهت، قه دهری دوو مه هان بی که یف رازی، پاشی شیفا دبیت ..

خانیان: ناڤی عه‌شیره‌ته‌کئی به لده‌قه‌را (بایه‌زید) ئی ل کوردستانا باکور، وه‌سا دیاره‌ کو هه‌مان عه‌شیره‌تا شاعرئ کوردئ مه‌زن (ئه‌حمه‌دئ خانئ) یه، وئه‌و مه‌لا عوسمانئ ناڤبرئ ژئ ژوئ عه‌شیره‌تییبه .
 خه‌لق رازاینه: خه‌لک نقشستینه .
 ئولداس: هه‌قال. براده‌ر. په‌یقه‌کا ترکیبه .
 پیئغه زه‌لقانندی: پیئغه نویساندی .
 چراغ: چرا، رونا‌هی، له‌مپه، فانوس .
 ژ خوه‌ دجیبتن: بی هه‌ش دبیت، نه‌ه‌شیار دبیت، دلئ وی خراب دبیت .
 مه‌وتی: مری، ژ په‌یقا (مه‌وت) یا عه‌ره‌بی هاتیه .

هیکایه‌تا نۆزه‌ق

نه‌قل دکهن کو دنپشا با ژئیرئ به‌تلیسی مرۆقه‌ک هه‌بوویه، ناڤی (چرکو)، ژنا وی ژئ ژ گوندید (خه‌لاتئ) ژ گوندئ (تونوس) ئی بوویه، ئیجاری ژ ماللا بابئ ژئئ، مرۆف هاتنه‌ پی ژنا چرکو گۆزهل خاتونئ برینه‌ ماللا بابئ چه‌ند رۆژه‌کان مینوایی، (چرکو) بخوه‌ ژئ بتنی مایه‌ د ماللا خوه‌دا، ئیجاری (چرکو) دبینه، کو ژنا وی (گۆزهل خاتون) بدره‌نگی بووی، نه‌هات، غولامه‌کی (چرکو) جوان و هه‌رامزاده‌ ژ طایفا (ره‌شکونان) هه‌بوویه، ناڤی (کریت)، (چرکو) دبیتزه‌ غولامئ خوه‌ کریت کو سوار ببه‌ و هه‌ره‌ خاتونا خوه‌ بینه، کریت ژئ سوار دبه‌ و تیتته‌ طه‌لبا گۆزهل خاتونئ، ئه‌و گوندئ کو گۆزهل خاتون چووئی ژئ ده‌ه‌ و پازده‌ سه‌عه‌تان ژ به‌تلیسی دوور بوویه، ئیجاری گۆزهل خاتون ژئ تداره‌کا دکه‌ و سوار دبه‌، دگهل کریت هه‌ردوو ب ریا باژئیریدا تین، لاکین برپه‌ کریت دلئ خوه‌ ل گۆزهل خاتونئ خراب دکهن و فه‌سادئ دلئ خوه‌دا په‌یدا دکهن، هه‌رچه‌ند ئیره‌قه‌ پیدایه‌ ب کینایه‌ت خه‌به‌ر دده‌تن، گۆزهل خاتون فه‌هم دکهن، فه‌سادا دلئ وی، جه‌وا بی ناده‌تن، ئیجاری کریت هه‌رامزاده‌ خوه‌ قردا ویدا گیرو دکهن کو شه‌ف بسه‌ر واندا بیتن، ئیدی جه‌بری غه‌ره‌زا خوه‌ ئیجرا بکه‌تن، کریت

جار په‌یا دبی و جار ئه‌ز سانجو بوومه، نه‌خوه‌شم دبیتزه، هبیدی هبیدی هه‌سپی داژوتن، هه‌رچه‌ند گۆزهل خاتون هبیشی و رجایی دکهن، کو کریت دره‌نگه‌ ئه‌م ئیدی ناگه‌هنه‌ باژئیری له‌زی بکه‌ کریت گوهداریا گۆزهل خاتونئ ناکه‌تن، خولاصه‌یی که‌لام ئه‌و هه‌رامزاده‌ کریت، گۆزهل خاتونئ گیرو و مژول دکهن، رۆژ ئاقایی ب زۆری د گه‌هنه‌ ده‌شتا ره‌حوایی، خاناباشخانئ، کو هیژا سی سه‌عه‌ت باژئیرئ به‌تلیسی د کیشه، ئیشار ژئ دبه‌، ئیجاری کریت د بیتزه‌ گۆزهل خاتونئ، کو ئه‌م دئ ئیشه‌قه‌ لقی خانئ ساکن بین و صوبه‌یی بچن، گۆزهل خاتون ئیدی ناچاری ل خانئ دئپورن و هه‌سپید خوه‌ گری دده‌ن و ده‌مه‌کی د سه‌کن، ئیجاری کریت دبیتزه‌ گۆزهل خاتونئ، کو ئه‌م دئ ئیشه‌قه‌ لقی خانئ ساکن بین و صوبه‌یی بچن، ئیجاری کریت دبیتزه‌ گۆزهل خاتونئ، ئیدی هه‌یچه‌ت فایده‌ ناکه‌تن و شه‌رم ناڤئ، ئه‌لبه‌تته‌ تو دئ شولا خراب دگهل من بکه‌ی، ژوئیه‌ من تو هه‌تتا شه‌قی گیروکری، و ئه‌گه‌ر نه‌ ئه‌لبه‌تته‌ ئه‌ز دئ ته‌ بکوژم، هه‌رچه‌نده‌ گۆزهل خاتون ئه‌مان داد و فریاد دبیتزه‌ و لاواهیان دکهن، چاره‌ نابئ، ئیجاری گۆزهل خاتونئ کیره‌کا فره‌نگی د کورکیدا هه‌بوویه، ژ خوه‌ خانا طاریه‌، کئیرئ ب دزیکان ژ کورکئ خوه‌ بده‌رتینه‌ و دگره‌ ده‌ستئ خوه‌ ژباله‌کیدای ژئ دیسانئ لاواهیان ل کریتی دکهن، هه‌تتا فورصه‌ت دبیتن و کئیرئ ژ پرئه‌ل زه‌نگلوکا کریتی دده‌تن و دکشیتن، زه‌نگلوکئ دبریتن و کریتی دکوژیتن و ته‌مام دکهن، ئیدی بخوه‌ ژئ ناچاری ل گوشه‌یه‌کئ خانئ ساکن دبیتن، مئیرئ گۆزهل خاتونئ (چرکو) ژئ ئیشاران ل باژئیری دچسته‌ ئۆده‌یه‌کا مه‌جلسئ ژ بوی مژولی قه‌ضانا وی شه‌قی، دوئ مه‌جلسا چرکو تیدا دبیتته‌ مه‌باحثا جامئیرئ و دلیری و شه‌جعه‌تئ، ئیجاری دبیتن، کو دقئ شه‌قا طاری و به‌رقه‌طاف، هه‌رچی که‌سه‌ی جورئه‌ت بکه‌تن و سوار ببه‌ و بچته‌ باشخانئ و نیشانه‌کی دا نییه‌ نیقا خانئ و بشوقه‌ بیتن، ئه‌م صوبه‌یی بچن ئه‌وی نیشانی ژ خانئ بینن، ژوی که‌سه‌ی شه‌جیع تر که‌س نابئ، ئه‌م دئ هه‌ند شه‌رطی بدنه‌ وی مرۆقی، ئه‌ف شه‌رطه‌ د مه‌جلسیدا موزاکه‌ره‌ دکرن،

یەکی گۆنەز دچم، پاشی پۆشمان بووی، ئیجاری (چرکو) کەتە شەرطی، کو بەلێ چی هەیه ئەز دچم و نیشانی دا نینە خانی و تیم، هوون ژێ ژ مەجسە بەلاڤ نەبن حەتتانی ئەز قەدگەر، ئیجاری (چرکو) رابوویە هاتیە مالا خووە و راتبێد خووە گرتدای، سوار بوویە و چوویە خانا باشخان، کو نیشانی دابنە خانی و قەدگەر پیتن، وەکو (چرکو) تیتە بەردەرێ خانی و پەیا دبیتن کو بێتە هندووری خانی و نیشانی دانیتن، گۆزەل خاتون سەها پیتنێ د کەتن دترسە، کو عەجەبا قی شەقی نیڤ شەقی، ئەقە حەرامی ب وری بەر بن، ئەقە چنە، ساکن دبه و گوهداری دکە، کو سوارەکە هاتە دەرێ خانی و پەیا بووی، هەسپ ددستیدا کیشایە و هاتە نیڤا خانی، گۆزەل خاتون ئەقە هاتنا سواری نیڤا خانی دبینە، ئیدی زیدە دترسە و بخووە بخووە دبیتە، کو ئەز دئ ملەکی قی لاشەیی کریتی بیرم و پاڤیژمە سەر قی سواری، وەکو سوار دەستێ مرۆڤان ژیکری دبینە، ئەلبەتتە دترسە و خەوفی دکەتن، ژ خانی بەردەکەڤتن.

ئیجاری گۆزەل خاتون ملەکی لاشی کریتی دپەرە و داڤیژە سەمتی سواری، وەکو سوار دبینە کو تشتەک هات و لێر پیدوی کەتیه عەردی، سوار خوار بووی و سەھ کر، چەبیلکی مرۆڤانە، قەدەنگ ناکەتن، دزانە کو دخانیدا ئاقاھی هەیه، لاکین ئینسە، جننە، چیه، نزانە، ئیجاری دیسانی (چرکو) ل گۆشە ی مەگەر دخەبتە، کو نیشانا خووە دا چکینە و گۆزەل خاتون وە گومان دکە ئەڤ سوارە هەسپێ خووە گری ددەتن، ئیجاری گۆزەل خاتون ملەکی دنی لاشی کریتی دیسانی دپیتن و داڤیتە سەر سواری، کو بەلکو تیکرار ب طرسینە، سوار دبینە کو دیسانی تریپن ل نک وی هات، بەدستێ خووە سەھ دکەتن، کو بەلێ ئەقە ژێ چەبیلکی مرۆڤانە، ئیدی دکەتە گازی، نی ئەز چرکویی کيسانی مە، ئەز وەها ب چەبیلان ناترسم، توخووە بگرە ئەز بێمە نک تە، ئەم سەها یە کو دو بکن، وەکو گۆزەل خاتون دەنگی مێری خووە چرکو دبهی و ناس دکەتن، ئیدی دکەتن گازی کو چرکو ئەز گۆزەلم، ئیدی مێروژن تینە بال یە کو دوو و چرکو ژ گۆزەلی دپرسە، کو

ئەقە چ حالە، ئیجاری گۆزەل ئەحوالی غولامی، (کریت) حەرامزادە، وەکو بووی نەقل دکەتن، و گۆزەل ژێ پرسبار دکەتن، کو چەوانی بوو کو ئیشەقە بێرەداھاتی، ئەو ژێ چرکو ژێ ئەحوالی شەرتی دبیتە، ئیجاری چرکو و گۆزەل هەمان بشەڤ فیلحال سوار دبن و هەردوو ملید کریتی ژێ ژبۆی نیشانە تین و تینە باژیری، راست سواری هەردوو ژێ داژوونە بەر دەرێ جھێ کو مەجلیسا بەحشا بووی دبین، کو هیت مەجسە بەلاڤ نەبووی، مونتەزری (چرکو) نە، ئیجاری چرکو دکەل گۆزەلی هەردوو پیکڤە دچنە نیڤا مەجسە و هەردوو چەبیلان ژێ داڤیژنە ما بەین، ئیدی ئەهلێ مەجسە پرسبار دکەن کو ئەقە چ ئەحوالە، ئیدی چرکو قەصەیی وەکو بووی، ماجەرایی نەقل دکەتن، ئەهلێ مەجسە و بەلکە کافەیی وان ئەطرافان، ئافەرین و تەحسینی ژ بۆی پاکێ و پاڤیژا گۆزەلی و جورئەت و جەسارەتا گۆزەلی دکەن، ئافەرین صەد ئافەرین ژ بۆی ژنید وە نپە شیرین، لەو رانی فی الواقع ئەو خانانە زیدە مەھیب و ب ترسن، یانی ب رۆژی مرۆڤ بتنی ل وان خانان دترسیتن، بارک اللە ژ بۆی گۆزەلی، وی جەسارەتی و پاڤیژی.

جەبری: ب زۆری
سانجو: نەساخیا قولنجی، زک ئیش.
لاواھی: رجا، هیفی.

هیکایەتا بیستی

قەسە دکەن کو جارەکی عەشیرەتی سپیکان و حەیدەرەن هەردووکان دکەل یە کوو دوو میقداری پانسەد سەری کاروانی قافیله باشی (عبدالقادیر ئاغایی بەغدايي) لی دان و تالان کرن، بارید وان حەموو چۆخ و قوماش و ئەتلەس و جانفس و قورمز بووی، لدەشتا (قازی گولی) بەلاڤ کرن، وەسانی کو ئەکرادان چۆخ و ئەتلەس و قوماش ب رمان د پیقان و ل یە کو

دوو پاره‌قه دکرن و حصصه دکرن، ل وئ نافی مرۆقه‌کئ خوه جهی ژئ راستی وان هاتی، گۆته نه‌کردان، قه‌ده‌ره‌کئ چۆخی و قوماشی بفرۆشنه من، ئیجاری ئه‌کردان ئینان، وه‌سانی ب رمئ چۆخ و قوماش پیشای داینه وی مرۆقی بیترلو، ئیجاری ئه‌وی مرۆقی پرسیار کری، نه‌قه‌گازا وه‌چ مه‌زنه، نه‌کردان گوتته کو به‌لی، نه‌قه‌گازا کۆر ئوغلاییه، ل چیان هیتلایه ژبۆی ژاران، کو نه‌گه‌ر مرۆقه‌ک چهند گه‌ز بقئ بکره، مالی خوه ئافا دکه‌تن، دوی تالانیدا، چار پینج بار قورمز بده‌ست نه‌کراده‌کی که‌تیبون و نه‌زانیه کو چیبیه، پاشی هاتیبویه بازیدئ فه‌له‌یه‌ک بریبیه کو وه‌ره هنده‌کی ده‌رمانئ من هه‌یه نه‌ز بده‌مه‌ته، ئیجاری فه‌له‌چویه نه‌و بارید قورمزان ژوی نه‌کرادی ستانیدی یه و ئینایه فرۆتییه و گه‌له‌ک دراف ژوی قازانج کرییه، نه‌ا ژئ ژ جنسی وی فه‌له‌ی هه‌ین، دبازیدیدا بوینه بازرگانید مه‌شه‌ور و نه‌و گازا کۆر ئوغلی د کوردستانیدا مه‌عروفه.

سپیکان و حه‌یده‌ران: دوو عه‌شیرید کوردان ل کورستانا باکور.

قافیله‌باشی: سه‌ر قافله، سه‌ر کاروان.

جانفس: یان جانفاس، قوماشی هه‌ریی سافییه. جلک ژئ تینه‌چیکرن.

قورمز: ده‌رمانکی سووره.

پارقه‌دکرن: به‌لاف دکرن.

بیترلو: مرۆقی بیترلو، نانه‌کو ئاکنجی، خوه‌جه، ترکییه.

هیکایه‌تا بیست و یه‌کی

راوی ریوایه‌ت دکهن، کو ژ سیلسلا عه‌باسیان، د وه‌قتئ ئیبراهیم خان به‌گئ، کو میرئ عمومی هه‌کاریان بوو، ژ تاییفا (هه‌رتوشیان) ژ مالا ئاغایید (گراقیان) مرۆقه‌کئ قه‌وی زیده‌ره‌شید و جامیر په‌یدا بووی، نافی (شه‌کر ئاغایی شه‌نگ) دکوتن، د وه‌قت و زه‌مانئ خوه‌دا، گه‌له‌ک ناف و ده‌نگ په‌یدا کری و زاف دنێقا نه‌کرداندا خوه‌یی ئیعتبار بووی، ژ نه‌ترافاندا ده‌اته گۆتن، هه‌تتا پاشایید وانئ ژئ له‌شکر فرئ دکرنه سه‌ر

شه‌کر ئاغای، کو به‌لکو بده‌ست بخین، مومکین نه‌بووی، و میرئ هه‌کاریان له‌شکر کری، چویه سه‌ر شه‌کر ئاغای دیسانئ، جهی وان گه‌لبی ئاراکئ بوو ژ به‌ر ئاسییتی، ئیبراهیم خان به‌گئ، زه‌فه‌ر پئ نه‌نانی، مه‌ئیس فه‌گه‌ریا، خولاسه‌ پیله‌کئ شه‌کر ئاغای مه‌یدانا شه‌جعه‌تی و زۆری زه‌بت کری، میر و پاشایید وان کناران هه‌موو که‌تنه قه‌سدا شه‌کر ئاغای و ژوی عاجز ماین، مرۆقید وی شه‌کر ئاغای ل نه‌ترافان خرابی دکرن، هه‌تتا وه‌قتئ کو چه‌ته‌چی (عه‌بدوللا پاشا) سه‌ر عه‌سکه‌ری ئه‌رزه‌رۆمی بوو، نه‌وی ژئ نه‌مر قریکریه ژ بۆی پاشایی وانئ، کو شه‌کر ئاغا فه‌رمانویه، ژ ته‌ دخه‌زم، ئیجاری پاشایی وانئ جه‌واب ژ بۆی میرئ هه‌کاریان ئیبراهیم خان به‌گئ فرئ دکهن، کو نه‌حوال نه‌قه‌یه، شه‌کر ئاغا فه‌رمانلو، بلانئ چاره‌یه‌کئ لی بکه‌تن، ئیجاری ئیبراهیم خان به‌گ دنقیسه ژ بۆی پاشایی وانئ، کو نه‌ف شۆله‌ب زۆری نابی، بلانئ پاشا مودده‌یه‌کی سه‌برئ بکه‌تن، به‌لکو ب حیل و ته‌رزه‌کی نه‌م شه‌کر ئاغای بده‌ست بین، مودده‌یه‌کی لسه‌ر وی بۆی، ئیبراهیم خان به‌گئ، دوستی خسته‌نیقا خوه و شه‌کر ئاغای، کاغه‌ز و قاسد دچن و تین، پاشی مودده‌یه‌کی ئیبراهیم خان به‌گئ شه‌کر ئاغا گازی مالا خوه دکهن، بلانئ بیتن، نه‌م یه‌کودوو ببینن و تفاقا مه‌بیته‌یه‌ک، هه‌رچه‌ند ئیبراهیم خان به‌گئ نه‌ف ته‌کلیفه‌ل شه‌کر ئاغای کر، لاکین شه‌کر ئاغا باوه‌ری نه‌کر، قه‌بول نه‌کر، ئیجاری ئیبراهیم خان به‌گ جه‌واب فریدکه‌تن، کو نه‌ز میتقانی شه‌کر ئاغای مه، نه‌ز دئ دگه‌ل ده‌ه پیشه‌کاران بیمه‌سلاقیا شه‌کر ئاغای، نه‌م یه‌ک و دوو ببینن و خه‌به‌ر بده‌ن، ئیجاری وه‌کو نه‌ف جه‌وابه‌گه‌هایه شه‌کر ئاغای، گۆت بلانئ ئیبراهیم خان به‌ک که‌ره‌م بکه‌تن و بیتن لسه‌ر سه‌ران و لسه‌ر چاقان بیتن، ئیجاری ئیبراهیم خان به‌گ ژ غولامید خوه ده‌ه نه‌فه‌ر بژارتن و دگه‌ل خوه بری چویه که‌لا (شاخئ) مالا شه‌کر ئاغای و شه‌کر ئاغا ژئ دگه‌ل سیسه‌دو چارسه‌د سوار و په‌یان هاتیه به‌راییکا ئیبراهیم خان به‌گئ و بری ل که‌لی، ل مالا خوه کرییه میتقان، ئیعزاز و ئیکرام دکهن و دگه‌ل یه‌کودوو

زیده موحبهت و ئولفهت دکهن، ئیبراهیم خان بهگ دوو شفقان دمینه، شفقاً سنج بخهف دبیژه غولامید خوه، کو ئەز ئیشهفه شهکر ئاغای دی بکوژم، لاکین غولام و ئەتباعید وی زهحفن و ئەم هندکین، بشهف پاشی زادی، ئەز دی دگهل شهکر ئاغای بکهمه خلوهت، ئەز و ئەو بنتی دمین، پاش موددهبهکی ئەز دکمه گازی، کوقه لونی وەرن نۆقهکن، هون هەر دهه ژى وەرنه هندور ئۆ دهیج، و فیلهحال دەری ژ هندورقه دادن و شهکر ئاغای بدنه بهر خه نجهران بکوژم، وکو ئەو هاته کوشتن، ئیدی ئەو غولام و ئەتباعید وی دهست هه لئاگرن، ئەم یانزده مرۆف لییه بین و چهک و راتبید مه د ئوده ییدا ل نک مه یه، ئەز میری هه کاربانم، ئیدی کسهک پاش مرنا شهکر ئاغای نه ویریتته ئیبراهیم خان، وها ته نبیه و ته ئکیدى ل غولامید خوه دکهن، بشهف پاشی زادی، ئیبراهیم خان بهگ ئەمر دکهن، کو خلوهت بکهن، ئەز و شهکر ئاغای بنتی مین، خه بهردانا مه هه یین، ئەز دی سوبه یی بچم، ئەم شیتورا خوه ته مام بکهن، ئیجاری غولامید ئیبراهیم خان بهگى و غولامید شهکر ئاغای حه موو بهردکهفن، ئیبراهیم خان بهگ و شهکر ئاغای ههردوو بنتی د ئوده ییدا دمین، لاکین غولامید ئیبراهیم خان بهگى حازر ههرد دهه ژى گوهداری بوونه، له ورائی ئەو ته نبیه بوونه، پاشی ساعه ته کى ئیبراهیم خان بهگ دکهن ته گازی کو ئاگره کی قه لونی بین، ئیجاری غولامید ئیبراهیم خان بهگى دگهل گازی، ههرد دهه ژى دچنه نیقا ئوده یی و دەری ئۆده یی ژ هوندروقه قفل دکهن و د گه هه شهکر ئاغای و دده نه بهرخه نجهران، لاکین شهکر ئاغای ژى هنده مه جال دبه کو یه کی ژ وان غولامان دکوژه و یه کی بریندار دکهن، شهکر ئاغای کوشت و ته مام کرن، لاکین غولام و ئەتباعید شهکر ئاغای لبهرد دەری ئۆده یی، بوویه غه وغا و قیامهت، لاکین دهه میرید بژاره ب راتب و شه سخانه دگهل میر د ئۆده یی دانن، ئیدی غولامان گه رچ کره یه هه لى هه لى و گۆتن ئەم دی ئۆده یی بسوژین، لاکین نه ویران، له ورائی ئەکرادید ره عیه لبهر میران و به گزادان دهست هه لئاگرن، ژ پاشی مولا حه زه دکهن، ئیجاری ئیبراهیم خان بهگى ژ

ئۆده یی کره گازی، کو شهکر ئاغای فه رمانلو بوو هاته کوشتن و ته مام بوویه و هون به للاف بین و بچنه مالتید خوه، گه ر نه هه رچی کسه س تاگریا شهکر ئاغای بکهتن، ئەو ژى فه رمانلویه و سوبه یی دی له شکرى من بینن، ئیدی کیه فاویه، ئەز دی مه عیهن والداشید شهکر ئاغای حه موو بگرم و بکوژم، هون براحه تی بچنه مالتید خوه و مووده پرس و قازی هیشه تی ژ بوى من قری بکهن، ئەز دا فه رمانی بدمه وان، بلانی ژ بوى تایفا (هه رتوشیان) بخۆنن، وه کو ئیبراهیم خان بهگ ئەف خه بهر ژ نیقا ئۆده یی گۆته غولام و ئەتباعید شهکر ئاغای، ئیدی ئەو ژى ته رسیان و سست بووی، هه رکه سه ک به للاف بوو، چوینه مالتید خوه، مه شهووره دبیتن ژ بوى میران پاشی کسه نامریتن، ئیدی ئەتباع و غولامید شهکر ئاغای به للاف بووی، مووده پرس و قازی هاتنه دەری ئۆده یی و گازی ئیبراهیم خان بهگى کرن، کو میرم ته ئەمر کر بوو ئەم هاتینه، چ فه رمان دکهن، ئیجاری ئیبراهیم خان بهگ دبیته مه لان، کو دا مه علومى وه ببیتن، کو شهکر ئاغای ب ئەمری دهوله تی فه رمانلو بوو و ئەمری من بوو، ئەز هاتم و من کوشتییه، ئەز دی سه ری وی بپریم و قری بکه مه دهوله تی، لاکین ژ بوى برا و کوپ و غولام و تایفا وی حه موویان رایه، بلانی راحهت بین و گه رنه پاشی هون خه لقی هیشه تی حه موو فه رمانلوو دبن، ئیدی مووده پرس و قازی خهلق ساکن کری، دەری ئۆده یی قه کرن و سه ری شهکر ئاغای ژیکری قریکره وانى و لاشى وی دهفن کر، ئیبراهیم خان بهگ ئینا کو ری شهکر ئاغای مه زن، میر محه مه د خه لات کره یه لجهی بابی کره یه ئاغای تایفا هه رتوشیان و قه گه ربای هاته مالا خوه، شهکر ئاغای وها مخابن چووی، ژن و کچید وی زاف ستران ل شهکر ئاغای شهنگ گرتدانه، دنیقا هه رتوشیان و ئەکرادید وان کناران مه شهووره، سترانید شهکر ئاغای دسترن و نها ژى دیسانى ژنه سه باوی شهکر ئاغای، ئاغایید تایفا هه رتوشیان هه یه، عومه ری میر محه مه د دبیتن، دکه لا شامانسى دا ساکن دبیتن..

هه رتوشی: عه شیره ته کا کوردا یه ل کوردستانا باکوور و باشوور هه یه.

گرافي: لقهكه ژ ههرتووشيان.
 پيلهكئ: دهمهكي، گافهكئ.
 فهريمانلو: گونههبار، فهريمانا گرتنا وي دهركهفتييه.
 پيشهكار: خلمهتچي، خولام..
 زهحف: گهلهك.
 هندك: كيم.
 شيتور: مشاورهت.
 ژ هندورقه: ژ ناقدان..

تيتيبيني: سترانهكا فولكلوري ههيه، ديتيژيت: هاي شهنگه شهنگه.. شهكرناغاي شهنگه.. وهسا دياره ب وي هاتيه گوتن و ههتا نها ژي ههريمايه..

هيكايهتا بيست و دووي

بهري نها مهلا و فوقههايتد كوردستاني، گهلهك دزي ژ ديريده فهلان دكرن، لهويراني، لنك وان مالايد ديران (بيت المال)ه، ههريچه كهسي بيهتن دروسته و گونهه نينه، دنيقا مهكسي دا، حاجي (شاقو) ههبوو، كورهكي فهقهه ههبوو ناقي (شومو) بوو، براستي شوم و قهوي نهحس و شيرير و خوهيي جهسارهت بوو، نهصلهه ژ كوشتن و گرتني خهوف نهذكر و چهند فهقههه دي ژي وهكو خوه ههريمانا لخواه گريدا بوو، نهكتهري شوليدوان نهو بوون كو دچوون و ب روژي د جهسسندن و بشهف ديريده فهلان نهقهه دكرن و خاچ و شههمهدانيد زيقين و پيلون ددزين و دبرن و دچوونه وهلاتهكي دني، نهو مال تهلهف دكرن و ئيجاري ژ وي دهري ژي تيكرار ديري د جهسسندن، نهو ژي نهقهه دكرن، خولاسه كار و كهسپيدوان نهقهه بوون، و ههري چهند مييريده وان ژي سهعي و جوهد دكرن، كو فهقهه شوموي بدهست بيان و بگرن، مومكين نههبوو، نهكتهري بشهف و روژان خوه ل جيان خهف دكرن، نهوي شوموي بخوه نهقل ذكر، نه جارعهكي سي مروث چوونه ديرا بهري كليسا وان دزيين، وهكو نيقا شهقي بووي، مهجههكي ديري نهقهه ب كر، كون كر، لاکين بهريده ديري بري نه، كون فرهه نهبووي، ب زورهكي

مروث ب زهحمهت پيا دبي، من گوته تولدشان، كويهك ژوه داهفن و بچنه نيقا دهري، يهك ژوان جهسارهت نهكرن، ناچاري شومو دييژه، نهز داههقهه نهقههبي و چوومه نيقا ديري، من شهمال ههلكري، ههريچه كو دديريدا ههبوون، خاچيد زيث و شههمهدان و پيلون، من بهرههف كرى و ئينايه دايه تولدشيد خوه، ژ نهقههبي دكيشان و دبرن، مهگه ر ل وي ناقي، ئيريسان ژ دهرفه حسا مهكرينه و زانينه كو دز كهتبه نيقا ديري، ئيدي من سهه كر، ژ دهرفه بوويه قال مهقال و قوري و شهماته، وهكو تولدشان ژ دهرفه سهها قال مهقال كرى، نهو ژ سهه نهقههبي رهقينه، من ژي د ديريديا قهصدا نهقههبي كر، كو كوسا نهز ژي ژ ديري بدهركهقم و ژنهقههبي برهقم، نهز چوومه دهري نهقههبي، من ديت كو ژ دهرفه فهلان دهري نهقههبي گرتينه و چهند فهله ب تهنهنگ و چهك لبهه نهقههبي حازر وهستانه، ئيدي ئوميدا من ژ نهقههبي هاتيه برين و موهههبيير مايم و هاتمه دهري ديري، كو ژ دهرفه ههين ميقداري دهه فهلان و ئيريسان بچهك وهستانه، و لدهري ديري دخهبتن، ئيجاري من مولاچهظه بخوه كر كو چاره نييه، نهقنهدي من دهسته گير بكن، بي حيله نايي، لازمه كو نهز ب ليتهكي ژ فان خلاس بيم، من بهري دهري ديري ژ هندورقه داخست بوو، فهله لي دخهبتن، كو گوبا بطهريزهكي شهكهن و ياخو بشكينن، ئيجاري نهز چوومه نيقههكا ديري، من شههمهدانهكي بلند و عهبا خوه ئاقيته سهه شههمهداني، ئيكوژ دوورقه بديتا، مروث حسيب دكرن، ئيجاري هاتم پشتا دهري ژ نشكيتفه من دهري شهكر، خوه دايه پشتا دهري و پيئه زهلقيم، وهكو دهري ژ نشكيتفه شهبوي، دوو سي تهنهنگ شهبووي نيقا دهري، و دهريده تهنهنگان تزي نيقا دهري بووين، گولله چوونه نيقا ديري و فهلان دايه شير و تهنهنگان و بكموم هجووم كرنه كناري شههمهداني، كو عهبا من لسهه بوو، نهز ژي ل پشتا دهري بووم، وهكو كوما فهلان ژ من خهريجين، من خوه ل دهري دايي، نهز بدهركهتم و ژ دهرفه فهلهيهك هاته بهراييا من، و من نهو ژي ب خهههري هنگافت و خلاس بووي من بازدايه وژيبي بووي قال مهقالا فهلان، لاکين نهگههانه

تۆزا من ئەز خلاس بووی.. و هاتم کو ئولداشی من که تنه خه به را من، وهکو ئەوان ژێ ئەز دیتی شابوون و مه ئەو مال برنه دیار به کری و فرۆتن و ژێ خلاس بووین.

نیریس: مه زینیت فه لان.

قۆری و شه ماته: قیبری و قه له بالغ.

هیکایه تا بیست و سێ

نه قل دکهن کو چه ته چی عه بدوللا پاشا والیتی نه زه روومی، بشه ف دز که تنه ماله کی و میقداره کی دراف و ئەشیا برن، صوبه یی خوه یی ماله هات، ئەحوال ژ بوی چه ته چی پاشا نه قل کر، ئیفادا حاله خوه کر، کو ئیشه فه ماله من هاتیه دزین، ئیجاره چی چه ته چی ژوی مروقی سوال کر، چه وانێ بوونه، خانی که لاشتنه وه یا خوه کو سانێ بوویه، ئەوی مروقی ئیفاده کر، کونه شمیکی دهری بده رانینه و هاتنه ماله و دزی کرینه، ئیجاره چی چه ته چی دبیتزه وی مروقی خوه یی ماله، کو تو هه ره ئەوی دهری ماله دگهل شمیکی بده رینه و بده پشتا حه ماله کی ژ بوی من بینه و دابنه نیقا سه رایع، ئەز پرسیاره ژ دهری و شمیکی دکهم و دزی ته په یدا دکهم و ماله دستینم، ئیجاره ئەو مروف ژێ ئەگه ر چ ئەقی خه به ری باوهر ناکه تن، لاکین بازه رور دچیتن دهری و شمیکی دده ته پشتا حه ماله کی و تینیته نیقا سه رایع و دسیبانه دیواری و چه ته چی دبیتزه خوه یی ماله، کو تو ئیبرۆکه بچه صوبه یی وه قتی دیوانی وه ره ئیره، ئەز دێ ژ دهری پرسیار بکه م و دزی ته په یدا و ماله چووی بده رینم، خوه یی ماله تیتته مالا خوه و ئەف خه به ره دنیتا باژیریدا به لاف دبیتن، کو شوله کی وه ها قه ومییه، و چه ته چی ژ دهری و شمیکی برنه سه رایع، گویا دێ ژ دهری ته حقیق بکه تن کو دز کینه، ئەقه شولا عه جیبه، پاشا دین بوویه، دهری چاوانی جهواب دده تن کو دز کییه، و دز ژێ مه گه ر قی سه ه دکهن و دکهن، کو

به لی (ماشاء الله) پاشایع مه مروقه کی ب حوکمه، مه سخه ره دکهن، هه ر که س صوبه یی ژ بوی سه یر و ته ماشا و مزاح، به ره هف حه وشا سه رایع دبن و چه ته چی ژێ په نجهره نه ظه ر دکه و به ری ته نبیه یی مروقه کی دکهن، طویزه کی بگه ره دهستی خوه و لنک دهری بسه کنه، وهکو ئەز دبیتم بقوته، تو چه ند طویزه کان لده ری بده و پاشی بسه کنه و گوه یی خوه بده دهری، ئەز ژته پرسیار دکهم کو دهری چ دبیتن، تو جهوابی بده، کو به لی دهری دێ نه ا جهوابی بده تن، مه گه ر خه لق ژێ زاڤ هاتنه سه یر، کو ببین، پاشا چه وانێ پرسیاره دێ ژ دهری بکه تن و پاشای چه ند نه فه ر ته بدیل ژێ ته نبیه کرینه، دنیتا سه یر چیان بگه رن و گوهدار بن و چاقید وه زی ل خه لقی بتن، وهکو ژ دهری ئیشاره ت دبتن، هوون مقه بییه د بن، هه رچی که سی لحوه دفکره، ئەوان مروقان بگرن و ببینه نک من، مه گه ر دوو نه فه ر ژوان دزان ژێ حازری ته ماشایع بووینه، ئیجاره دیسانه پاشا گازی وی مروقی کو مه ئموری کو تانا دهرییه دکهن و ئەمرو وی دکهن، کو دهری بقوته، بلانی دزان راست ببیتزه، وه گه ر نه پاشی، ئەز وی دسوژم و ئەو مروقی مه ئمور دیسانه ب تیکرار ب طویزی لده ری دده تن و پاشی دیسانه گوه یی خوه دده ته دهری، گویا جهوابی ژێ دستینه و خه لقی ته ماشاکه ر ژێ حه موو لی نه زه ر دکهن و هن دکهن و هن ته عوججوب دکهن، ئیجاره ئەو مروقی مه ئموری دهری، گازی دکهن، کو به لی نه فه ند م دهری سالوغي دزان دده تن، دقی کومیدا ئەو مروف حازرن و ژملید وان هه ر یه کی ماره ک ژ بوی عه لامه ت داله قینه، وهکو مه ئموری دهری قوتانی، ئەقی خه به ری دبیتزه، مه گه ر ئەو هه ردوو دز ب شوپه دکهن، و ل ملید خوه دفه کرن و ئەو مروقی ته بدیل وهکو ئەوان دوو مروقان بقی طه رزی دبین، فیلهال ئەوان هه ردوو کان دگرن و تیننه نک پاشای و ئەحوال ژ بوی پاشای نه قل دکهن، کو به لی وهکو مه ئموری دهری به حشا ماران کری، ئەف هه ردوو مروقه نه، ب شوپه بووین، ئەقنه ل ملید خوه فه کرین، ئیجاره پاشا ئەمرو وان هه ردوو مروقان دکهن، کو هوون دزن، راستی ببیتن وه گه ر نه دێ وه

قه تل بکه، بهری، نهو ههردوو مرۆف ئینکار دکهن، پاشا دبیتزه، کو ئهلبهتته هوون دئ پاستی ببیتزن وهگهر نه چاره تونینه وهکو هوون راست ببیتزن، دبیتن کو بهلکو خلاس بن، وهگهر نه ئهلبهتته وه قه تل دکهن، ئیجاران دزان ئیقرار کرینه، کو بهلی (فی الواقع) ئەم دزین و دوو ئۆلداشید مهژی ههین، ل فلان مهحلههلی و مالژی ل فلان درئ قهشارتیه، ئیجارئ پاشا فرئ دکهن، نهوان ههردوو دزید ئۆلداشید وان دگریتن و تینتن، ومالژی بدهرتین، ئیجارئ نهوان چار نهفهر دزان فرئ دکهن و ههر یهکی ل دهریکئ کهلی ب داردا دکهن و ئەف قهزیهی ژ عهقل و دیرایهتا چهتهچی عهبدوللا پاشا یادگار مایه و تینته نهقل کرد.

کوسانئ بوویه: چهوا بوویه.

مهسخهردکهن: یاریا پچ دکهن، حهنهکا پچ دکهن، ترانا پچ دکهن.

مزاح: یاری، ترانه، حهنهک.

سهبرچی: تهماشاکهر.

مقهیهدین: هشیارین، ناگههدارین.

دالهقینه: هاتینه خوارئ، پیتقه شوپ بوویه.

ئۆلداش: ههفال، برادر.

دیرایهت: زانین، ئاقلئ، شارهزایی.

هیکایهتا بیست و چارئ

ریوایهت دکهن، کو د زهمانئ پتیشیندا ژ ئهکرادید خهیه نیشید بوهتان، ژ طایفا دودیران مرۆفهکی حال خوهش و خوهدی رزک و مال و دهولت ههبوویه، ناخی مام باپیر و بخوه ژئ هختیار، لاکین نههلی خهیهنه، کیم تینته قهصه به و باژیران، رۆژهکی وه ئیتیفاق دقهومیتن، کو نهو مام باپیر ژ بوئ سۆلهکی تینته هیشه تا بهرئ سپی و دوو سئ رۆژان ژبوئ سۆلا خوه ل وئ درئ ساکن دبیتن، رۆژا ئینی، خوهی مالم دبیتته مام باپیر کو توژی وهره ئەم بچینه خوتبهی، ئیروکه ئینییه، ئیجارئ مام باپیر ژ دگهل

خوهی مالم دچیتته مزگهفتی و رووتن و گوهداری خوتبهی دکهن، لاکین نهوی مام باپیری، مهگهر قهت تو جاران مزگهفت و خوتبه نه دیتیه، ئیجارئ مام باپیر دینه، کو ئیمام لسه مینهه ری دختبهییدا ناخید چار یاران و ناخید ههزرتی عه بیاس و ههزرتی حمزه و ههزرتی حهسهن و حوسین دخونت، نهقنه ژئ نمیزی دگهل ئیمامی دکهن و بدهر دکهن و تینه مالم خوه، ئیجارئ مام باپیر دبیتته خوهی مالم، کو نهقه ئیمامی وه چتۆف مرۆفهکی بی حورمهته، د خوتبهییدا ناخید جیرانید من خوهند و گازی وان ههموویان کر ژبوئ چ قهت ناخی من ژئ نهخوهند و گازی من ژئ نهکر، نهز خوه ب دهولت و مالم ژوان جیرانان ههموو زیدهترم، ئیجارئ خوهی مالم دزانه ئەف مام باپیره جاهل و نهحمهقه، ئیدی دبیتته مام باپیری کو نهوان جیرانید ته ئیکراما ئیمامی کرینه و پهز و تشت دایینه خهتیبی، له وراخی نهو ژئ ناخید وان د خوتبهییدا ذکر دکهن، ئیجارئ مام باپیر قهوی ئیبرامئ ل خوهی مالم دکهن، کو رابه هه ره نک ئیمامی و دگهل وی خه بهر بده، کو ئینیا دنی، نهز تیمه ئیره و ژبوئ ئیمامی سیه پهزی هه دییه تینم، نهلبهتته دئ، ناخی من د خوتبهییدا بخوونت، ئیجارئ خوهی مالم ژئ دچته نک ئیمامی. نهحوالی ئیفا ده دکهن، کو بهلی ژ ئهکرادان مرۆفهکی وهها نهحمهق هاتیه و بوویه میوانئ من، ئیروکه د خوتبهییدا وه ناخید صهحابان ذکر کرینه، نهوی وهظن بریه، کو نهو ناخید جیرانید وی نهوقهوی ژوه سل بوویه، کو نهز ژوان مرۆفید نهو د خوتبهییدا ذکر دکهن، ژ ههموویان خوهی مالم ترم، ژ بوچ ناخی من ذکر ناکهن، ژته ئیلتیماس دکهن کوخی ئینیا کو تینن، تو ناخی وی ژئ د خوتبهییدا ذکر بکهی، وهعد کریه دئ سیه پهزی ژ بوئ ته هه دییه بینن، ئیجارئ ئیمامی وهکو ئەف خه بهره سهه کری د کهنتن و دبیتته بلانئ وهسان بتن، کو نهز ئینیا دنی ناخی مام باپیری ژئ د خوتبهییدا ذکر بکه، خوهی مالم جهوابئ ژبوئ مام باپیری تینن، نهوژی شابووی دچیتته مالا خوه و ئینیا دنی فیلواقع (فی الواقع) سیه پهزان ژ بوئ ئیمامی تینن و تینته هیشه تا

بهري سپی و دیسان ل خوهی مالی خوه دبسته میوان و پهزان ژ بوی نیمامی فري دکه تن، وهقتی سه لایم مام باپیر دگهل خوهی مالی نهو ژی تینه خوتبه یی و نیمام دچته سهر مینه ری، نیجاری مام باپیر ژی ژ پیشقه روشتیه و مونته زره کو نیمام ناخی وی بخونت، نیجاری نیمام دبیره کو (ایها المام باپیر انت کالکلب الکبیر) موئه زرن دفره کو نیمام بهری خوتبه یی نهف که لامه گوت، وهظن دبه تن کو به لکو نیمام غه لتییه، نیشارهت دکه تن، نیجاری نیمام دبیریتن کو (لی من الاغنام عشرون ولک عشره) نیجاری نییدی موئه زرن دهنگ ناکه تن و خه تیپ خوتبه یی دخونت و نمیزی ته مام دکه تن، وهکو بدهر دکه فن نییدی خه تیپ نه حوالی ژبوی موئه زرنی به بیان دکه تن و دهه پهزان ددهته موئه زرنی و بیست پهزان ژی بخوه دخوته تن، مام باپیر ژی شا بووی، دچته نیفا نه کرادان، کو نیروکه من سی پهز دایی نیمامی، ناخی خوه ل خوتبه یی دایه خوهندن، نییدی نهز ژی وهکو خوندکاری نه کرادانم، له ورائی ناخی خوندکاری ژی د خوتبه ییدا ذکر دکهن و ناخی من ژی نیروکه دخوتبه ییدا ذکر بوویه، نیجاری نه کرادان ب مهسخره دگوتنه وی مام باپیری، خوندکاری بژی، وهسان نه حمهق بوو، کوفه ماخی خه بهری نه ذکر ول نک خه لقی فخر ذکر کو به لی گویا کو نهز براستی خوندکارم.

هیکایه نا بیست و پنج

نه کراد مه علومه کو پهز و کهریان دبه نه شام و عهره بستانی و سته میولتی، نه قل دکهن، کو جاره کی ژ تایفا بهروکان، مرؤقه ک ناخی سیسو پهز دبه ته سته نبولتی ژبوی فرؤتنی و کولاقی شقنانان لسهر ملی سیسو، ل دهورا سته نبولتی که ری خوه دهچهرینه، رؤژده کی سولتان مراد دگهل لاله یی خوه، ههر دوو (تبدیل اللباس) ل صورته تا دهرویشان دگهرن و ل نه طرفیید سته نبولتی سه یروگه شت دکهن و تین راستی سیسو، تین کو پهزی خوه دچهرینه، سولتان مراد ژی د عومری خوه دا نه کراد و شقان بقی قیافه یی

نه صلن نه دبسته، نیجاری سولتان مراد وهکو سیسو بقی طهرزی غه ریبه دبنتن، قهوی ته عه ججوب دکه تن و دبیره لاله یی، کو لاله نهفه چ طهرزه مرؤقه، کو ناشویه مرؤقید سته نبولتی، سهروچا ب پرچ و نه مه د پووشه، لاله دبیرتن، کو نهفه ژ مرؤقید نه نادولتی و نه کرادان، پهز نیانانه فرؤتنی، نیجاری سولتان مراد دبیره لاله یی، کو نه م ده مه کی بچنه نک فی مرؤقی (عجب المنظر) کانی کوچ طهرز مرؤقه، نییدی خوندکار و لاله ههر دوو ب وی لیباسی دهرویشی دچنه نک شقانی و سلافا دهن، شقان سلافا قه دگریتن و سه سره ران و سه رچاوان بابا دهرویش دبیریتن، نیجاری خوندکار و لاله رووتن، نهو شقان قه لونه کی قوتک هه یه، تری دکه تن و تینیتن و ددهته دهرویشان و نیکراما وان دکه تن و عه جیب خه بهران دگهل وان ددهتن و دبیره وان نان و شیر هه یه، نهز دی ژ بوی وه بینم بخون، پاشی سولتان مراد دبیریتن کو نه م تیرین، هه وجهی خوه رنی نینه، شقان نیبرام و نیلحاحی دکه تن، کونابی نه لبه تته هون دی تشته کی لنک من بخون، بی خوه رن نابیتن، عهره دبیرتن کو (من زار حیا ولم یذق شیئاً کمن زاره میستا) نهز بخوه شی ناخی مرنی قه بول ناکه م و بی خوه رن وه بهرنا ده م، سولتان مراد ژ شان خه بهرید شقانی ههز دکه و دبیره کو بلانی بتن نه م نیکراما ته قه بول دکهن، شیرو نانی بینه، نیجاری شقان ژ پشتا خوه هه بانی قه دکه تن و کوده کی بدهرتینه و دچه چهند پهزان ددوشان و تینتن و نانی داتنیتن، خوندکار و لاله ژ وی شیری هنده کی دخون، پاشی نیجاری شقان ژی ژ دهرویشان پرس و پرسیار دکه تن، کو هون ژ خه لقی سته نبولتی نه و ژ کونه، سولتان مراد دبیریتن، کو به لی نه م ژ فی باژیینه، نیجاری سولتان مراد دبیریتنه شقانی، کو خودی دحه بینی، نه گهر تو تیی باژییری وهره بیه میوانی من، نیجاری شقان ژ سولتان مرادی پرسی دکه تن، تو ناخی ته چیه؟ نهز دی ته ل کو بینم، خوندکار جهواب ددهتن، کو ناخی من بابا مراده، لاکین مالم نیزوکی سهرا خوندکاری دبیتن، تو وهره ویده ری، نه لبه ته من ده بینی، نیجاری نهو ههر دوو دهرویش خاتر ژ شقانی دخوه زن و

دچنه سته نېولې سهرایې هه مایونې، لاکین خونکار مه خصوص مرۆښه کی ته نېبه دکه تن کول بابې هه مایونې بوسته و چاقه ری بکه، کو شقانه کی بقی قیافه ی و بکولاف دئ بیتته فی طهره فی، وهکو تو وی شقانی دبینی، بیته کو مرۆښی بابا مرادم، نه وی شقانی ببه ئوده یه کی مه خصوصه، بلانی رویتن و جهوایی ژ بوئی من بیینه، پاشی دوو سی رۆژان شقان رادبتن دوو سی په زید قه له وهلدگریتن و داژوتن، تیتته نیقا سته نېولې، پرس و پرسیاران دکه تن، سه را بابا مراد ل کی طهره فییه، خهلق ژی بسهر فی شقانی دکهنن و مه سخره دکهن، هتا کو تیتته نیتوکی سهرایې، نهو مرۆښی کو خونکاری مه مومور کریه، نهو راست شقانی تیتن و ژی پرسیار دکه تن کو تو پرسا کی دکه ی، شقان دبیتن، بابا مراد هیه ده رویتسه دگه ل من بوویه براک، نه ز وی دپرسم و نه ف پهران ژی من ژبوئی براکی خوه هه دیبه ئینایه، ئیجاری نهو مرۆښی مه مومور دبیتنه شقانی، کو به لی نه ز نه ف مرۆښی بابا مرادم، وهره نه ز ته بیه مه مه نزل، پهران دده ته مرۆښه کی دنی، نهو مه مومور شقانی ب وی قیافه تا مه هیب ب کولاف و دارید خوه ژی د کولافی را کریه، وهسانی دبه ته ئوده یه کی مه زن و موجه لالا، شقان چاروغید خوه بده رتینه و روتنیتن، ئیجاری نهو مرۆښی مه مومور جهوایی ژ بوئی خونکاری دبه تن، کو به لی لسهر نه مرۆښه زه تا وه شقان هاتیه و من بریه ئوده یی، چ نه مر دکهن، ئیجاری سولتان مراد دیسانی خوه (تبدیل اللباس) دکه تن، دگه ل لاله یی د جلیت ده وریشان، ههردوو تینه ئوده یی نک شقانی، سه لاموعه له یک خوهش و بش دکهن، لاکین دیسانی شقان پادشاهیا سولتان مرادی قهت فه م ناکه تن، سولتان مراد نه مر دکه تن، قاوه یی تینن د فنجاناندا دده نه وان، ئیجاری شقان دبیتنه کو قارداشو، نه فقه شیریدوه ژ چ رهش و تاله و نه فقه کودکید وه ژ بوئی چ وهسانی بچوون، ده فی من د شه و ته، نه ز دقیدا شیری ناخوه، بلانی کوده کا من تژی که ن نه ز دئ نانی هوور بکه م و بخوه م، ئیجاری خونکار دکهنن و نه مر دکه تن مه سینه کی قاوی چیدکن و تینن، ئیجاری سیسوی شقان قاوی

تژی کوده کی دکه تن و نانی هوور دکه تن و بکه فچکان دخوه تن و دبیتنه خونکاری، وه لاهی قه رداشو شیری وه نه خوه شه، تاله، ئیجاری سیسول بالگی و ده منده رید ئوده یی مه یز دکه تن، کو قوماشید زه ر له ونه، گومان دکه تن، کو نه فقه چیتن، دیسانی دبیتنه سولتان مرادی، کو قه رداشو، ته نه ف چیتید سپه هی ژ کو کریه، هنده کی ژ فان چیتان ژ بوئی زارو کید مه ژی بکرن، نه ز دئ په زی بفرۆشم و پاران بده م، سولتان مراد دبیتنه کو قه وی قه نج دبیتن، پاشی میقداره کی سیسول ئوده یی و یالدوزی و نه ساس و ته داره کا دیوانی دفکری و دبیتنه سولتان مراد، کو قه رداشو، نه ف خانیه نه ته دایه چیکرن، یانی ژ بابی ژ بوئی ته میرات مایه، ئیجاری سولتان مراد دبیتنه، کو نه نه فقه نه ژ بوئی من میرات مایه، ئیجاری سیسو سهری خوه ده ژینه، دبیتنه کو من زانی کو نه فقه شولا ده رویشان نین، خولاسه، قه ده ره کی سیسو ده مینه، ئیجاری ده ستوری دخوه زه، کو ئنا من بده، ب ده ستورا وه نه ز بچم په زید من مشه ممر بن، ئیجاری خونکار نه مر دکه تن، بلانی مرۆښه ک ژ طهره فی مرانی بچته سهر په زید وه بفروشیتن، نه ز ئیدی ته به رناده م، مرۆښه ک دچته سهر په زی سیسوی و خونکار نه مر دکه تن شقانی دبه نه همامی و تینن لباسید فاخیره دکهنه بهر و ئیجاری هیژ مه علومی سیسو دبیتن، کو نه ف بابا مراده خونکاره، وه کو ئیجاری خونکاری دبیتن، دچیته بیان، کو سولتان من، نه فی به نی قصوری کریه، ب به خشینه، ئیدی سولتان مراد ئیکرام و ئیعزازا سیسو دکه تن و په زید وی دفروشن، و زاف ئیحسانی دکه تن و گونده کی ژ گوندید بازید با برات ئیحسانی سیسوی دکه تن، نه لئان ژ وی سیلسیله یی مرۆښ هه یین بوینه شیخید طایفا بهروکان، ل گوندی گر بهر انان ساکن دبن.

په زوکه ر: که ریت په زی.

لاله: سه رۆکی خولامان.

قوتک: کورت.

کۆد: نامانی شیری، یان ترار.

سه‌رایا هه‌مایونی: سه‌رایا سولتانی.

قارداش: برا، ترکیبه.

زه‌ر: زتی.

جیت: قوماشه‌کئی ئه‌رزان، بی بهایه.

مشه‌مه‌ر دین: به‌لاف دین.

به‌نی: به‌نده، کۆیله، عه‌بد.

هیکایه‌تا بیست و نه‌هین

نه‌قل دکهن کو لثان نیزیوکان مرۆقه‌کئی ره‌شید و جامیتر، دیسانی ب‌ئه‌صل ئه‌ک‌راد، لاکین ساکنی وانی، ناخی چنار ئاغا دگۆتن، ژنه‌که‌خوه‌یی سپه‌حی هه‌بوویه ناخی له‌یلا، وه‌سانی ئیقتیزا دکهن کو ئه‌و چنار ئاغا دچیته غوربه‌تی و لبه‌غدایی دبیته ده‌لوباشی و موده‌به‌کی دمیتن، مه‌گه‌ر ل وانی ژنا وی، له‌یلا کو زاف سپه‌حی بوویه، ژ خانه‌دانید وانیان ئیبراهیم ئاغا لاهه‌کی جوان هه‌ق‌دوو بخه‌ف هه‌بانیدنه و جارنان ب‌دزی ئه‌و ئیبراهیم ئاغا تیتن و دچته مالا چنار ئاغای و دگهل ژنا چنار ئاغا له‌یلا موصاحه‌به‌تی دکهن، ئه‌گه‌ر چ ئه‌ف شولا ب‌خه‌فه، لاکین ئیره‌دا پیدایه‌جیران دکهنه‌ شویه‌یی، و ئه‌ف گوفته گۆیا جزوی دنیفا عه‌واناندا تیته‌گۆتن، ل وانی ئه‌یامان، مرۆقه‌ک ژوانی دچته پومیته‌تی و دگه‌هته به‌غدایی و دچته نک چنار ئاغایی وانی، هه‌مژی لنگ وی ساکن دبتن، ئیجاری چنار ئاغا پرسا وانی و مالا خوه و جیرانان هه‌موویان یه‌ک ب‌یه‌ک ژوی مرۆقی کوژ وانی نو هاتیته دکهن، به‌ری ئه‌و مرۆق، راستیا ئه‌حوالی ژنا وی نابییتن، خه‌ف دکهن، پاشی چنار ئاغا ب‌نیهانی و دزی، ئه‌وی مرۆقی دده‌ سوندی کو راست بیتره‌ کو ئه‌حوالا مالی چیه، له‌ورانی چهنده‌جاره‌کئی ئه‌ز مالا خوه دخه‌ونیدا دبینم، قه‌وی طاریبه، ئه‌لبه‌تته‌که‌ ده‌ره‌ک هه‌یه، تو دی راستیی بیتری، ئیجاری ئه‌و مرۆقی هاتی ژوی بخه‌ف ئه‌حوالا ژنا وی، کو بقی طهرزی دبیتن، که‌یفییبه‌تی ژبۆی چنار ئاغای وه‌کو به‌یستی نه‌قل و به‌یان دکهن، وه‌کو چنار ئاغا ئه‌فی ئه‌حوالی سه‌ه دکهن تیته‌گۆتنی حسیبکه‌ دچته

ده‌ره‌جا هه‌یلاکی، صویه‌یی ژ چراغید خوه یه‌کی ل جه‌کی خوه دکهن ته‌ وه‌کیل و بخوه دگهل دوو غولاما ژ به‌غدایی به‌دردکه‌فتن کو ل نیزیوکی به‌غدایی شوله‌کئی من هه‌یه‌هه‌تتا چهنده‌رۆژه‌کان دمیتم و دیسانی بشۆقه‌ دیم، ئیجاری دگهل دوو مرۆقیده‌خوه داژووتن و تیته‌گوندید نیزیوکی وانی، لاکین (تبدیل اللباس) تب، که‌س ناسناکه‌تن و تیته‌گۆتنی شولی ژ هه‌نده‌ک جیرانان دده‌ته‌ پرسیار کرن، کو به‌لی فیلولاق ئه‌ف خه‌به‌ره‌ تیته‌گۆتن و ئه‌و ئیبراهیم ئاغا ژوی جارنان بخه‌ف بشه‌ف تیته‌ مالا وی و دچتن، ئیجاری ئه‌و چنار ئاغا دگهل هه‌ردوو مرۆقیده‌خوه تیته‌گونده‌کی، کو شه‌هیایی دبیتن، نیف ساعه‌ته‌ ژ وانی، ل وی ده‌ری ژ بۆی خوه قۆتاغه‌کئی دگریتن، کو ئه‌م غه‌ریبن و لوی ده‌ری ساکن دبتن، وه‌کو دبیته‌ شه‌ف، هه‌ر شه‌فی په‌یاتی ب‌چه‌ک و سلاح تیته‌ و ل خرابه‌یه‌کی ژ دوورقه‌ ل مالی دبیتن، دووشه‌ف وه‌ها، شه‌فا سپی دبیتن، کو به‌لی نیفا شه‌فی بووی، ئه‌و ئیبراهیم ئاغا هاتی و ژ کوله‌کئی هیته‌ گازی کری ژ هندوری ژوی ده‌ری فه‌کرن، ئیبراهیم چوویه مالا وی، ب‌چافی خوه وه‌کو دبیته، ئیدی مه‌جالا چناری نامیتن، ئیجاری بخوه‌ ژوی بیتی بوویه، رادبتن ژ سه‌ر خانی، ژ جه‌کی کوله‌کئی تیته‌ نیفا مالی و هیته‌ تیته‌ کو به‌لی زاروکیته‌ وی و دا وی هه‌موو ل ئوده‌یه‌کئی رازانه و ژنا وی له‌یلی چوویه ئوده‌یه‌کا دنی، ئه‌و و ئیبراهیم ئاغا لنگ یه‌کو دوو روونشتنه و خه‌به‌ر دده‌ن، ئیجاری چناری ده‌ست کریبه‌ ده‌بانجه‌یی و ژ نشکیته‌ چوویه ئوده‌یا هوندری و کره‌ گازی کو ئیبراهیم سه‌یی پستی سان، نی ئه‌ز چنارم، ئیدی ئیبراهیم ژوی و ژنکا وی له‌یلا ژوی هه‌ردوو کان ئختیار ژ ده‌ستان چووی، ترسانه و خوه شاش کرینه، ئه‌صله‌ن مه‌جالا خه‌به‌ر و لباتی نه‌بوویه، ژ جه‌ی بووی نه‌ بزقینه، ئیجاری چناری کتا ده‌بانجه‌یی بره‌ سنگی ئیبراهیم ئاغای دایه، و کتا دنی ده‌بانجه‌یی بره‌ سنگی ژنا خوه له‌یلا دایه، دجه‌دا مایی هه‌ردوو ژوی دایه‌ به‌ر خه‌نجه‌ران ته‌مام کری، به‌ده‌نگی ده‌بانجه‌یی، ئیدی دا چناری و دوو کوپید زاروک هه‌بوویه ژ ئوده‌یا دنی به‌دردکه‌فتن و تین و جیران ژوی به‌ده‌نگی

هیکایه‌تا بیست و هفتی

نه‌قل دکهن، کود وه‌قتی ئیبراهیم خان میری هه‌کاریان بووی، ئاغایی طایفا شکه‌فتیان ئیسماعیل ئاغایی مه‌زن ژی لنک وی بوویی، لده‌شتا گه‌قه‌ری کۆنیدخوه قه‌دابوون، مه‌گه‌ر دوژمنایی د نیثا ئیسماعیل ئاغایی شکه‌فتی و ته‌رلان ئاغایی طایفا هه‌رکیان هه‌بوویه، ته‌رلان ئاغایی هه‌رکی دزه‌کی قه‌وی زیده مه‌شه‌ور لنک هه‌بوویه، ناچی (دومو) ئیجاری ته‌رلان ئاغای بخه‌ف دبیژیته (دومو) ی کو ته‌ بیبیم، نه‌گه‌ر تو دچی و بدزی گولله‌یه‌کی داچی ئیسماعیل ئاغایی شکه‌فتی و دکوژی، نه‌ز دئ هنده په‌ز وه‌دواری بده‌مه‌ ته، ئیجاری (دومو) ژی رادبتن ژخاکا به‌هدینان تداره‌کا خوه دکهن و له هه‌سپه‌کی باش سوار دبتن و تیتته نیثا ئیلا شکه‌فتیان، ب به‌هانا دوار کړینی و تیتته نیزوکی کۆنئ ئیسماعیل ئاغای، بشه‌ف هه‌سپئ خوه ل دووری کۆنئ د نواله‌کیدا گرتده‌ته‌ن، وه‌کو نیثا شه‌فتی دبتن، (دومو) شه‌شخانه‌یی دگرتته ده‌ستت خوه و ب چار له‌پی دقارویی وه‌کو که‌لبان د سورکه و تیتته پیشیا کۆنئ مالتی، لاکین پوان ژی پی ناهه‌سن، دقارو دکه‌فته نیثا هه‌سپان کولبه‌ر ده‌ری کۆنئ مالتی گرتدا یه‌نه، ئیسماعیل ئاغای ژی د کۆنئ مالتیدا لسه‌ر جهی خوه روونشتیه قه‌لونئ قه‌ ده‌خوته‌ن کو پاش برارزیتن. (دومو) شه‌شخانه‌یی دگرتته ئارمانجی و بکه‌یفا خوه دچه‌قینه، ب نه‌مری خودی تیزک ناگری دگه‌ر، لاکین ژ هندویری شه‌شخانه ناگری ناگریتن، ئیدی ئیسماعیل ئاغای ژ پیشقه‌ دبیتن کو ئاغزوتیا تفه‌نگی ژ نیثا هه‌سپان برقی و رابوو فیله‌حال دده‌ته ده‌بانجه‌یی و گازی پوانی دکهن، ئیدی بی مه‌جالا دبتته هه‌واری (دومو) مه‌جالا تیزکرنی نامینتن، نه‌گرافان ل (دومو) وه‌رتین و (دومو) ی دگرن و تیننه‌نک ئیسماعیل ئاغای، و نه‌کراد ژی ژ ژۆمان تین و به‌ره‌ف دبن و قه‌صدا کوشتنا (دومو) ی دکهن، لاکین ئیسماعیل ئاغای ناهیلینتن کو (دومو) ی بکوژن، ئیجاری ئیسماعیل ئاغای (دومو) ی تینته‌نک خوه و دده‌ته

شه‌ماته‌یی تین و چناری دبیتن، وای چنار ئاغای توکه‌نگی هاتی و نه‌فه‌چ نه‌حواله دبیتن، ئیجاری چنار له‌شی ئیبراهیم ئاغای ژی و له‌شی ژنا خوه له‌یلاچی ژی بده‌رتینه به‌ر ده‌ری و سه‌ری هه‌ردووینان ژی ژی دکهن‌تن جوداجودا دانینته سه‌ر سنگید وان، سوپه‌یی نه‌ف شۆله دنیثا وانئ شایع بووی، خه‌به‌ر برن ژ بۆی برابید ئیبراهیم ئاغای و برابید له‌یلی قریکرن، له‌شید خوه برن ده‌فن کرن، نه‌ف جه‌وابه‌ گه‌هایه سه‌معا پاشایی وانئ، کو به‌لی شوله‌کی وه‌ها قه‌ومیبیه و چنار بخه‌ف ژ به‌غدایی هاتیه و ئیشه‌قه ئیبراهیم ئاغای دمالا خوه‌دا دیتییه، نه‌و ژی و ژنا خوه ژی هه‌ردوو ژی قه‌تل کربنه، ئیجاری پاشا ژی قریکهن و چنار ئاغای گازی حضورا خوه دکهن، کو ئافه‌رین سه‌د ئافه‌رین و خه‌لاته‌کی ژی دده‌ته چناری و ژ بۆی خوه دکهن ته‌ ده‌لی باشی، برابید ئیبراهیم ئاغای و له‌یلاچی نه‌گه‌ر چ مرۆقنه مه‌عروف بوون دوانیدا و ژ ده‌ه نه‌فه‌ران زیده‌بوون، لاکین نه‌صله‌ن و قه‌طعه‌ن قادری ده‌عوا و دوژمنایی یه‌کی نه‌بوون و که‌سه‌ک ژ بۆی قن شۆلی نه‌چوویه سه‌رخه‌شیا وان ژی، له‌ورانئ دنیث نه‌هلی نه‌کراد نه‌ف شوله قه‌وی زیده عاره، ئیجاری پاشی نه‌و چنار ئاغای ئیدی توپه‌کری، نه‌زه‌وجیبه‌ حه‌تتا وه‌فات کربیه.

جزوی: هنده‌ک

عه‌وان: فه‌ساد، نه‌مام، نه‌یار

سپه‌هی، سپه‌هی: جوان

چراغ: نه‌ویت لهن ده‌ستت وی کار دکهن

هوندەر: ژ ناقد

سه‌یی پسی سان: سه‌یی کوپی سان

لبات: لقی، بزاف، هه‌ره‌که‌ت

نه‌برقیینه: نه‌لقینه

شه‌ماته: قه‌له‌بالغ، ده‌نگ و دور

خه بهردان، کو کوروتوچ کهسی و ژ بوئی چ ته ئەف شو له کر و تو ژ کی، راست بیژنه ئەز دئی ته ئازا بکه م، ئیجاری (دومو) راستیا ئەحوالی و شاندا ته پرلان ئاغای پیکهه راست و دروست دبیژنه ئیسماعیل ئاغای و کور و برابید وی قه وی کو ئەم دکوژین، گولید بن و (دومو) ی بکوژن، ئیسماعیل ئاغای رازی نابتن و دبیژنه: کو ئافه رین ژ بوئی (دومو) ی کو خه بهرا ئاغای گرتیه و بئه مرئ وی هاتیه، وه گهر نه من و (دومو) ی تو دوژمنایی دگهل یه کو دوو نیبن، به لکو دوژمنی من ته پرلان ئاغایه، ئەفه غولامه، گوناھی غولامی نیبن، وه لاهی ئەز (دومو) ی ناکوژم، ئیجاری صوبه یی خه لاته کی ژی دده ته (دومو) و ئازا دکه تن و چهند سواران ژی دگهل (دومو) ی قری دکه تن کو بینه سلامه تی و پاشی فه گهرن، لاکین دبیژنه (دومو) ی کو هه ره بیژنه ئاغای خه ته پرلان ئاغای، کو ئیسماعیل ئاغای دگوت کو دوژمن ئەوه کوژ دوژمنی بدهستی خه ئاشکارا ل مهیدانی حه یفی بستینن، وه سانی بخه ف و دزی مروژ دانه کوشتن ئەو کاری موانه، بلانی د وه قتی خه دا حازر بیه ئەو غولامه کی بدزی قری دکه ته کوشتن من، لاکین ئەز دئی بخه دگهل کوما برا و پسامان بیمه ده ری مانی ژ بوئی کوشتن وی، ئیدی کانی خودی دده ته کئی و کی دمربتن و کی دمربتن، ئیجاری وه کو ئیسماعیل ئاغای ئەف خه به ره گوته (دومو) ی و ئازاکر و ده ستوور دای، (دومو) ژی هات و ئەحوالی خه و گرتنی و قه ولید ئیسماعیل ئاغای حه موو ژی گوته ته پرلان ئاغای هه رکی، لاکین ته پرلان وه سانی حسیب کر، کو به لی ئیسماعیل ئاغای شکه فتی، مه ده که ژ بوئی خه کرییه، فه ننا هجو ما ئیسماعیل ئاغای نه کرن، له و رانی دنیشا و اندا مه سافا پینجه ه ساعه تی هه بو، ئیلا شکه فتیان ل گه فه ری بوو و ئیلا هه رکیان لجهی به هدینان ل ناحیا زبیری بوویه، ئیجاری ئیسماعیل ئاغای، هه مان رۆژه کئی د پیچوونا (دومو) ی سوارید ئیلا خه یه کانه حه فت سه د سوار ی دبیژن و ته نبیه دکه تن کو هه ر یه ک ژ وه نازو غا شه ش رۆژان دگهل خه ه لگرن، ئیجاری ئیسماعیل ئاغای دگهل

حه فت سه د سوارید بژاره ژ نیشا ئیلی سوار دبتن و به ری خه دده ته زبیری و دچتن بشه ف حه تتا صوبه یی ب ری دچن و داژوون، وه کو دبه رۆژ لجهه کئی نه په نی په یا دبن و رادزین و راحت دبن، حه تتا دیسان دبه شه ف سوار دبن و داژوون، شه فا چاری نیشا شه ف دچنه نیروکی مالدید هه رکیان، ژ دوور فه شخانه کی دگرن و پرسا زوما ته پرلان ئاغای دکهن و ئەوی شقانی دگهل خه دهن، به ری فه جری ده ورا مالی ته پرلان ئاغای دگرن و ئەو حه فت سه د سواره پیکهه دهسته کی ئاگری دده نه کونج ته پرلان ئاغای، قیامه ت دنیشا مالی ژ نشکیفه را دبتن، سیه گولله وه ها دنیشا کونج مالدید ل ته پرلان ئاغای دکه فتن و ژ خه لقی مالی ژی ژن و میر و زارۆک، هه قده مروژ ده فعه ته ن ته له ف بووی، ئیدی ئیسماعیل ئاغای دبیژنه سوارید خه کو ئەفه به سه، مرادا من ته پرلان ئاغای بوو هاته کوشتن و هنده ته له فیات بوو، ئەفه وه لاتی غه ربیانه و ئیلا هه رکیان زاقن، پاشی به ره ه ف دبن، ئیدی که ته ک ژمه خلاس نابی، ئیجاری ئیسماعیل ئاغای دگهل سوارید خه فه دگهرن، لاکین ل ئیلا هه رکیان دبه قوژی و هه واری، کو به لی ئیسماعیل ئاغای شکه فتی هات و بسه ر مالی ته پرلان ئاغای داگرتی، ته پرلان ئاغای کوشتن و فه گه ریان، ئیدی سوارید گازی تین و میقداری سی هزار سواران به هه ف دکه فتن و ل پین ئیسماعیل ئاغای شکه فتی تین، وی رۆژی وه قتی عه صری خه دگه هیننه ئیسماعیل ئاغای، ئیجاری سوارید شکه فتیان ژی دونه کئی دده نه هه رکیان و ده ست بشه ری دکهن، ئیسماعیل ئاغای دبیژنه سوارید خه کو گه لی سه ی پسانان، ئەفه وه لاتی بیانیانه و هه رکی نه، غیره ت لازمه وه گه رنه که سه ک ژوه جه وایی نابه ته مالان، ل وی ده ری شه ره کی جه نگ مه غلوبه دکهن، سوارید شکه فتیان ل طایفا هه رکیان غالب دبن و له شکه ری هه رکیان دشکین و دره فتن، نیروکی پانسه د ئەخته رمانه دستین و گه له ک مروژ ژ هه ر دوو کناران ته له ف دبن، ژ وی رۆژی حه تتا نها ژی ئەو دوژمنی دنیشا طایفا شکه فتی و هه رکیان باقییه، ل کی ده ری راست یه کو دوو بین و

فورسه تی ببین، یه کو دوو دکوژن، فهوتا فورسه تی ناکهن و دايم هرکی ل
تولا خوننا ته پلان تاغای دگه پان..

شه شخانه: تفه نگیته وی سه رده می.

فارو: ژ لایع دی فه، فاری بوون.

پاوان: پاسه وان: تویه دار.

تیز، تیزک: بارود، بارودا تفه نگی، کو تفه نگیته به ری ب پیچه کا بارودی هلدکرن.

ئه خته رمان: نهو هه سپیت د شه پیدا ژ دوژمنی تینه ستاندن.

هیکایه تا بیست و هه شتی

نه قل دکهن کو د ئه بیامی خیلافه تا سولتان نه حمه د دا، نی ژ قه صه با
خوشناقی مه لا مه حمه مد نا، مروقه کی زیده زه کی و ئه هلی عیلم و
که مال په پیدا بووی، کولوان کناران شوهرت دیتی، ئیجاری ژ خوشناقی
هاتیه باژتیری (سلیمانی) ولوی دهری ژی مودده کی موده ریسی کری،
ساکن بووی، لاکین فه قیر و لحال مالتی دنیایی تونینه، ئیجاری ئه هلی
(سلیمانی) یه دايم دگوتنه مه لا مه حمه دی کو قه نجه تو بچی ئسته نبولتی،
توهنده فازل و عالم و کاملی، ئه لبه تنه دی خوندکار وه زیفه ویه کی وه یا
خوه گونده کی لته ئیحسان بکه تن، ژقی ژاری خلاص دبی، ئیجاری مه لا
مه حمه دی ژی ته داره کا خوه هه ر چیه دیتی و چوویه سته نبولتی، ده ما کو
داخلی سته نبولی بووی، چوویه مه دره سه یه کی، لاکین سه ر و گوه
په ریشان، هه رچند کو دگوتنه مه لامه و ئیبرازا که مال و عه مه ل و عیلم
کری یه ژی چه ندان، که سه کی گوهداری مه لا مه حمه دی نه کرن، هه رچییه
چند روژه کان دنیقا سته نبولتی ساکن بووی، گاه چوویه نک موده پریشان
و گاه چوویه نک (شیخ الاسلام) ی ئیفاده بی حال کری، ئیمتیحان
طه له بکر و هیثیا وه زیفه یه کی کری، ئه صلن که سه کی گوه نه دایه مه لا
مه حمه دی، عه ریزه دایه، دیسانتی توژی چی نه بوویه، ناچار مایی، بخوه
ژی جه وان بوویه، چوویه چند روژه کان پاله تی کریمه و چند قرش درافی

په پیدای کری، بریمه دایه دهسته کی لباسید ره شی ئیرسیان ژ سه ری هه تن
پیان دایه چی کرن و ئینایه، روژه کی سو به یی نهو دهستی لباسی ئیرسیان
به رکریمه و عه صایه ک گرتیه دهستی خوه، راست هاتیه دهری (شیخ
الاسلام) ی گوتیه مروقیید وی کو شولا من دگهل (شیخ الاسلام) ی هه یه،
لازمه کو بجمه حضوری، عه مه لان ژی دهستور دایی، مه لا مه حمه مد د
قیافه تا ئیرسیاندا راست دچته حضورا (شیخ الاسلام) ی و سه ر دهنگفه،
(شیخ الاسلام) دبیره کو ئیرس وه ره روونی، مه لا مه حمه مد رووتیتن و
ئیفادا (شیخ الاسلام) ی دکهن، کو نه فه ندی ئیشه فه من دخه وا خوه دانی
دیتیه کو دینی ئیسلامی هه قه، نه ز هاتمه نک هه زه تا وه کو موسلمان
بیم، وه کو (شیخ الاسلام) نه فی خه به ری ژ ئیرسی دبهیتن، کیتف خوه ش
بوو، شادبیتن، کولسه ر سه ران و سه ر چاقان هاتی، ئیرسی تینته نیژوکی
و که لیمه یی شه هادته دبیره مه لا مه حمه مد و گویا ژنوقه موسلمان
دکهن و گازی مروقیید خوه دکهن، کو زوو نه فی ببه نه همامی و
دهسته کی جلید مه لانی فاخیره بکه نه به ر فی مروقی و زوو بیننه ئیره،
(شیخ الاسلام) مه لا مه حمه دی فریدکه ته همامی و بخوه ته زکیره
دقیسه ژبووی خوندکاری، کو ژ یومنا دهوله تا هه زه تا وه، ئیروکه ئیرسه ک
بخوه برضا هاتیه و موسلمان بووی، من فریدکه همامی، لاکین من
ناش دانه نایه، مه وقوفی ئه مری جه نایی خوندکارییه و ب غه ر ژوی ژی
دیسانتی (شیخ الاسلام) ی ته زکیره نقیسی، ژبووی سه دری نه عظم و
ریجال و کیباران، کو نه حواله کی وه هه قه ومییه، مزگین دانه یه کو دوو و
خوندکاری قه وی هه ز کری، نه مر کر کو بلانی ناخی لی دانه یین هه تن کو
نه ز ژی دی بخوه بیمه سلاقییا وی زاتی و نه وی بینم و ناچه کی موپاره ک
لوی دابنم، خولا صه مه لا مه حمه دی دبه نه همامی و لباسید مه لانی
فاخیره دکهن به ر و بشه ف خوندکار بخوه ته شریف دبه ته مه نزل (شیخ
الاسلام) ی و مه لا مه حمه دی دبیتن و پی که یف خوه ش دبتن، پاشی
ئیجاری خوندکار نه مر دکهن، کو ناچه کی مونسب لوی ئیرسی کو گویا

موسلمان بوویی دانن، پاش ئەو مرۆف بخوه ئیفا ده دکه تن کو من بخوه قهوی مه یلا ئیسمی (مهحه مه د) هه به، ئیجاری خوندکار ئەم ده که تن کو بلانی ناقتی فی زاتی (مهحه مه د ئەفه ندی) بتن، خولاصه ناقتی مه لا مهحه مه دی مهحه مه د ئەفه ندی داتن و و خوندکار و ئه رکانی ده ولت و ریجالی کیبار قهوی زیده زیر و هه دییه و ئیحسان دکه ن و صوبه یی مه لایه کی تین و ته نبیه دکه ن، کو هه ر رۆژی و هه ر ئۆده یا مهحه مه د ئەفه ندی و قهنج مقه بییه د بیه و ئەوی بده خوهندن، ئیدی هه ر رۆژی موعه لیم تیتن و ده رسا مهحه مه د ئەفه ندی و هه کو زارۆکان (ئه لف با تا) دده ته خوهندن، لاکین به ری مهحه مه د ئەفه ندی زانیی کفش ناکه تن، هیدی هیدی پرۆژی مه لا مهحه مه د و هه کو ئه فلاطونی پزورقه دچت، د دوو مه هاندا نی گۆیا خه تما قورئانی دکه تن، ئیدی موعه لیم ئیفا دا خوندکار و (شیخ الاسلام) دکه تن، ئەف مهحه مه د ئەفه ندی فه یضی بی بخوه دخوتن، ئیدی دبیزنی کو مهحه مه د ئەفه ندی یی فه یضی، خولاصه و هه هه هیدی هیدی ب ته دریح مه لا مهحه مه د دنیفا دووسه سالاندا لنک وان دبه مه لای مه زن و قهوی دعیلمدا نی فایق دبتن، (مع هذا) ژ به رپدا هنده سالان ئەوی مه لاتی و تهحه صول کره، ئیجاری دیسانی (شیخ الاسلام) زیافه ته کا عمومی دکه تن و فه رمان دده ته مهحه مه د ئەفه ندی فه یضی کو به لی مه درسه و هه رکه س دوئ مه جلسیدا، ژ خوندکاری بگه ره ته تا پاشا و ریحال و کیباران زیده بی حسیب ئیحسان ژبوی مهحه مه د ئەفه ندی فریکرن. میقداری سئ سه د جار سه د که س دراف به هه ف که تی و هه دییه به هییه بی قیاس داینه مهحه مه د ئەفه ندی و زاف ته کلیف دکر، کو و هه ئەم ته به زه وجین، لاکین مهحه مه د ئەفه ندی ژن و زارۆک ل سلیمانین هه بوون، ئاشکار نه دکر، رۆژه کی مهحه مه د ئەفه ندی چوویه حضورا خوندکاری، پاشی دوعا و ته نای ئیفا ده کر، ئەف داعی ب ئەصل ژ سلیمانین مه ولوان کناران علم قهوی کیمه، ژ سایا وه من علم ته حصیل کره، ئەز نیازی دکه م کو چه ندی که رید گوندان ل به نده بی ئیحسان و

به رات بکه ی، دا ئەز به نی بچه وه لاتی سلیمانین و لوی ده ری ده رسان بیژم و نه شرا علومان بکه م، ژ سایا چه زه تا وه عبلم و عوله ما د کوردستانی دا ژاف بن، ئیجاری خوندکار رجا مهحه مه د ئەفه ندی قه بول دکه تن و سیه که ری گوندید جه سیمه لسه ر مهحه مه د ئەفه ندی وه قف دکه تن و فه رمان و به راتان دده نی و ب تیکرار خوندکار و شیخ الاسلام ئەفه ندی و ئه رکانی ده ولت، هه ر که سه ک میقداره کی ئیحسانی ژبوی مهحه مه د ئەفه ندی فریدکه ن، ب دراف و مال که کی زاف مهحه مه د ئەفه ندی موعه زه ز و موکه پریم دگه ل بار و بارخانه و فه رمان و به راتان ژ سته نبولنی فریدکه ن و ئەم نامه یان ژی دده نی و د نقیسن کو فه یضی مهحه مه د ئەفه ندی بوان کناراندا هاتییه هه ر که سه ک عززه ت و ئیکرامی بکه ن، خولاصه ئی که لام مه لا مهحه مه د پینج سالی د و ته مام دبتن، ئەو ژی تیتن بده زگا هه ئه سباب و ته جه مومل تیته باژیری سلیمانین و ئەهالی دچه به راییکتی و ب ئیکرام تیتن ل مالا خوه ساکن دبتن و گوندان زه بت دکه تن و موده پرسیی دکه تن، لاکین چه ند دوستید وی هه بوونه ژ قه دیدا کو گوتنه وی هه ره سته نبولنی تو مه زن دبی و گوندان دستینی، ئیجاری ئەو مه لا مهحه مه د بخه ف دبیزیته دوستید خوه کو به لی وه لاهی ئەز چوومه سته نبولنی و پینج سالان مایم و هنده مال و ئەسباب من ئینایه و گوند به رات کرینه، لاکین چه تتا ئەز نه بوومه ئیرس و ژ نووقه موسلمان نه بووم، ئەقنه ژ بوی منرا میه سسه ر نه بوون، به لی وه لاهی سته نبول جهه کی قهوی قه نجه، لاکین چه تتا مرۆقی ژ نووقه موسلمان نه که ن، ره غبه تا مرۆقی ناکه ن و تشته کی ناده نه مرۆقان، ئیدی پاشی وی شولنی ناقتی مه لا مهحه مه دی مایی، کو دگوتن مه لا مهحه مه دی ئیرسیان وه سانی مه شه ور بوویه، به لکو چه تتا نه ا ژی ئەولا دید وی لوی باژیری په یدا دبن، والله اعلم بالصواب.

سلیمانی: ژلی شاری سلیمانین ل کوردستانا ئیراقتی، ناحیا (سلیمان) یان (سلیمان) ل کوردستانا باکوور ژی هه به و ل وان نیزیکیه، به زرا من، نارمانج پی ئەو (سلیمان) ه یا کول کوردستانا باکوور.

شیخ الاسلام: سه‌رۆکی ده‌زگه‌ها دینی بوو لناف ده‌وله‌تا ئوسمانی و سه‌رگوهیا کاروباری دینی دکر.

جه‌وان بوو: گهنج بوو، جه‌حیل بوو، لاو بوو.

ئیرس: رووس، خه‌لکی وه‌لاتی ئیرساتی، رووسیا.

سه‌دری نه‌عظم: لجهی سه‌رۆک وه‌زیرانی نوکه بوو.

خونداکار: سه‌رۆکی ده‌وله‌تی، مه‌به‌ست پی سولتانه.

جه‌سیمه: مه‌زن.

میسه‌سه‌ر نه‌بوون: حازر نه‌بوون، ئاماده‌نه‌بوون، بده‌ست نه‌که‌تن.

حیکایه‌تا بیست و نه‌هین

ده‌ری نه‌ها لغان نیزیوکان، لده‌شتا بشییری ژ عه‌شایرید به‌پری، ژ طایفا به‌رازان کورمانجه‌کی (ژیرا) هه‌بوو ناخی سیسو، نه‌وی سیسوی دوو کوپ په‌یدا بووین، ناخی یی مه‌زن که‌رحی و ناخی یی بچووک نه‌حمی، لاکین هه‌ردوو ژێ زیده ره‌شید و دلیر و رمباز و جامیر، یانی بی مه‌هل بوون، عومری یی مه‌زن بیست و عومری یی بچووک نوزده سالی، لاکین دنیفا دوو سی سالاندا نی وه‌سانی مه‌شهور بووین، هه‌رچی کوما کو که‌رحی و نه‌حمی به‌ری خوه‌ بدانا یی، نه‌لبه‌تته دی به‌لافا بکرانا، نه‌وه‌ردوو برا بنتی دچوون، ژ عه‌ره‌بید عه‌زیی و ژ ئیلا شه‌مه‌ری عه‌ره‌بان ده‌قه ددانه به‌ر خوه‌ تینان، ژ سه‌د سواران زیده عه‌ره‌ب ب پی که‌رحی و نه‌حمی دکه‌تن، نه‌شان هه‌ردوو بران، نه‌وه‌ سوارید عه‌ره‌بان به‌لافا و په‌ریشان دکرن، ته‌ دگوت کو نه‌قنه هه‌ردوو ژێ عه‌ینی نه‌جنه‌ینه، وه‌سانی فارس و رمباز و چاپوک سوار، خولاسه‌ئی، که‌لام قه‌وی زیده بناف و ده‌نگ بووین، میقداری سه‌د مال ژێ ژ ئیره‌دا پیته‌دا، خوه‌ داینه سه‌ر که‌رحی و نه‌حمی بووینه جیرانی وان، ئیدی بغه‌یر ژ ناخی که‌رحی و نه‌حمی، ئیدی ناخی که‌سه‌کی تونه‌بوون و دگهل نه‌کرا و نه‌عرا بید وان کناران یه‌کو یه‌کو خوه‌ هه‌لده ئاویتن و ژ هه‌موویان تالان دبرن، هه‌تتا نه‌ییوب ئاغایی مللی دگهل هه‌فت سه‌د سوارید مللی هاته سه‌ر مالا که‌رحی و نه‌حمی، هه‌ردوو برا

دگهل سه‌د سواران سوار بووین و بره نه‌ییوب ئاغایی مللی دابن و رسواکرن، ئیدی هه‌یز و فه‌یضید ئاغایی عه‌شایرید وان کناران نه‌ مایی و ئاغایی قه‌دیم ژ طائیفا به‌رازیان ژ وان هه‌ردوو بران کرینه ده‌خه‌سی و دايم که‌تنه قه‌صدا کوشتنا وان هه‌ردوو بران، لاکین چ فایده نه‌دبرن، دیسانی بوویی که‌ هه‌رچی فیرارید قورعه و له‌شکران ژێ لوان کناران دبوون دره‌قین و ده‌اتنه لنک که‌رحی و نه‌حمی ئیدی خلاس دبوون، نه‌کرا بید وان کناران هه‌موویان ژ که‌رحی و نه‌حمی کرینه چاقره‌شی و بووینه دوژمنی بخره‌ف، لاکین ئاشکار ناکه‌ن و خوه‌ بخوه‌ روو بروو نه‌ویرنه‌ چوونا سه‌ر که‌رحی و نه‌حمی، پاشان وه‌سان قه‌ومی کو چه‌ند مرۆقه‌ک ژ قورعا ئورفایی ره‌قین و هاته‌نک وان هه‌ردوو بران، والیی چهلئ نامق پاشا نقیسی، نه‌ف مرۆقانه ژ نه‌ییوب ئاغایی مللی ئیسکان باشی خواست، نه‌ف مرۆقنه بوی طه‌ره‌فیدا ره‌قینه، نه‌لبه‌تته ژ ته‌ نه‌قانه دخوه‌زم، ئیجاری نه‌ییوب ئاغا عه‌ریزه ژبووی نامق پاشای فریکر. کو به‌لئ فیلولواقع نه‌وه‌ فیراری لشی کنارینه، لاکین دوو برا ژ نه‌کرا بید به‌رازیان په‌یدا بووینه، ژ فه‌رومایان قه‌وی طاغی و باغینه گوه‌ ناده‌نه خه‌به‌را که‌سه‌کی و مه‌ژی قوه‌تا وان نین و بی له‌شکرئ نیزامی و بی توپ نه‌قنه نا ئینه‌ ده‌ست، ئیجاری نامق پاشا له‌شکرئ نیزامی و چار توپ هه‌لگرتن و هاته‌ بنیا ئورفایی و جه‌واب ژبووی که‌رحی و نه‌حمی فریکرن، کو بلانی نه‌وان فیراریان بین و بخوه‌ژی بین و گه‌ر نه‌ دی له‌شکر و نیزام و توپ بیتنه سه‌ر مالید وان، ئیجاری که‌رحی و نه‌حمی نه‌وه‌ مرۆق ژێ نه‌دان و بخوه‌ ژێ نه‌هاتن، مالید خوه‌ بارکرن وه‌ده‌رخستنه چیا یه‌کی ئاسی و هه‌ردوو برا دگهل پینجه‌ه سوارید بژاره‌ ماین، صوبه‌یی نامق پاشا دگهل طابورید نیزامی و توپان چووینه بنی چیا ی و ده‌سته‌ گرتیداین و گه‌له‌ک ژ سوارید نه‌کرا دان دگهل نامق پاشای هه‌بوون، ملان و به‌رازان و مه‌ردیسان نیزیوکی دوو هه‌زار سوارئ نه‌وان ژێ ده‌سته‌ گرتیدابوون، که‌ که‌رحی و نه‌حمی هه‌ردوو برا ده‌ست قه‌مالی بنتی ژ چیا ی هاته‌نه‌ خواری و قه‌صدا طابورا نه‌کرا دان کرن و رکیب کرنه‌ دوو هه‌زار

سواری نامق پاشا و لهشکه ریډ نیزامی سهیر دکرن، وهکو دوو گور چهوانی دکهقنه نیثقا که ره کی پهزی، نهو سوار وهسانی تیش تیش کرن، بیلا خیلاف ژ چلی ژوورتر سوار ثاقبتن و کوشتن، نیجاری گولله بهک له نیا کهرحی که تی، ژ هه سپیدانی که ته خواری، وهکو برایی وی نهحمی دیت کو برایی وی ژ هه سپیدا که ته خواری، نییدی نهو ژی ژ هه سپی پهیا بوویی هات و خوه ثاقبتته سهر له شی برای کهرحی، نیجاری نهحمی ژی گرتن و هبس کرن و مالید وان ژی تالان کرن و نهو فیاری ژی ستانندن، نییدی کهرحی ژخوه فیلحال بگولله یی هیلاک بوویی، نهحمی ژی گرت برنه حله بی له مهیدانی ئستوی وی هنگافتن، نها ژی جامیریا وان ههردوو بران ل نه طرفی ئورفایی و دهستا بشییری دیتنه گوتن و خه واهه روان هه بوونه، ئستران لوان گریدانه.

ژیر، ژیرکی: ناقی عه شیره کا کوردایه، ل کوردستانا باکور.
 عنزه و شه ممر: دوو عه شیرید عه ره بانه ل جزیرا خواری.
 چاپوک: چه له نگ، چالاک، چاپوک: فارسییه.
 فهرومان: فهرومان، نهمری دهوله تی.
 خه واهر: خوشک، خویشک، فارسییه.

هیکایه تا سیه

نهقل دکهن کو حسین ناغایی زبلی، ناغایی تایفا زبلان، دیسانی ژ نیلاتا خوه، مرؤقه کی قهوی جامیر و دلیر و زانا هه بوو، نهحمه دی فقهی دگوتن، نهو نهحمه دی ژبوی خوه کربویه (که هیا) و هه رچی ئومور و خسوسه ن حسین ناغای هه بوویه، هه مو ددهست وی نهحمه دی فقهی دانیبویه، و گه لهک لنگ حسین ناغای مه قبول و مه رغوب بوویه، و کولله ن تختیار بوویی، لاکین نهوی حسین ناغای ژی هفت برا و ژ پازده هان زیده پسمام و تۆزین هه بوونه، مه گهر نهوان برایید ناغای و تۆزنان، کولله ن ژقی نهحمه دی فقهی کربنه چاف رهشی و ب دره و و نیفتیران که تنه قهسدا کوشتنا نهحمه دی

فهقی و بههر وهجهی نهو برایید حسین ناغا و تۆزید وی هه مو بوونه یهک، قهسدا نیهلاکا نهحمه دی فقهییه، و ژبوی قی شۆلی گه لهک جارن غه مز، نهحمه دی ژبوی حسین ناغای کربنه، لاکین حسین ناغا گوهداری نه دکر و نهحمه د قهوی زیده مرؤقه کی ب وهجه بوویی، حسین ناغا ژ نهحمه دی فقهی نه بۆری قهت گوه نه ددا بران و تۆزنان، مودده یه کی وهها چوویی، برایید ناغای و تۆزنان فکرن، کو بغان دره و نیفتیرا وان، حسین ناغا ژ نهحمه دی فقهی نابۆرتن و ته لهف ناکه تن، نیجاری چار ژنید حسین ناغای هه بوون، دوو ژی ناقسه ری و دوو ژی جه وان، نهقان برایید ناغای و تۆزنان، دادیت خوه برنه نک وان، ههردوو ژنید حسین ناغای کو جه وان بوون، کو نه مان چاره مایه بوه، هون نیفتیرا یه کی دهرحقه قی نهحمه دی فقهی بکن، و نهقی بدنه ته لهف کرن، حسین ناغا باوه ری ب خه به ریډ مه ناکه تن، لاکین ژ خه به ریډ هه وه باوه ر دکهن، نیجاری ب چ ته رزییه، نهوان ههردوو ژنید جه وانید حسین ناغای، شه کو نهحمه دی فقهی کربنه، و هه رچی یه حسین ناغا نهوان ژنید وی داینه باوه ری، کو به لی وهها بوویه، نییدی حسین ناغا ل نهحمه دی فقهی هاتیه غه زه بی و گوتیه ژنان نهز دی غه رهزا وه نیجرا بکه م، و نهحمه دی فقهی بگرم، لاکین د کۆناندا نی نابتن، نه م زفستانی بچینه قشلاق، لوی دهری نهز وی دگرم، وی زه مانی حسین ناغا زفستانان لده شتا سیرتی عیمارهت هه بوویه، خانی و مه نزلید وی هه بوونه، ل وی قشلاق دبوون، نیجاری وه کو حسین ناغا تیتن و دکهقنه قشلاق و ل عیماره تی ب جه دبن، حسین ناغا نهحمه دی فقهی ژی و کوپی وی (بلو) ژی نینان، ههردوو ژی هبس کرن و خستنه زنجیری و مالید وان تالان کرن، مودده یه کی نهو ههردوو باب و کوپ د هه بسیدا ماین، لاکین هه ر رۆژی دیسانی، برایید حسین ناغا و تۆزنان، نیبرام و نیلحاح ل حسین ناغای دکرن، کو ته ژبوی چ نهحمه دی فقهی هیلایه و ناکوژی، خولاسه شه قه کی حسین ناغا ژن دایی کو هه رن کونه لاستید وه ببیژنه فه له یی مه یته ر (مادۆ) ی بلاتی نهحمه دی فقهی بخنقینه، نیجاری نه ویرا و تۆزین نیثقا شه قی تینه پشتا دهری پاکتی و گازی مادۆی دکهن و دببژنه فه له یی، کو ناغای نهمر کربیه کو

بلانئى نھا ئەحمەدىي فەقى بخەنقىنە، زوو ھەرپە ئەحمەدى بخەنقىنە، ئەمژى ژئېرە ل وى سەير بکەن، مادۆى مەيتەر قەدگەر تەن و تېتە ئۆدەبىي نك ئەحمەدىي فەقى، ئىجاری ئەحمەد ژ مادۆى پرسیار دکەتن، کو وەها بىي وەقت ئەو کىنە کو دەرىي پاکى دقوتن و گازى تە دکەن، مادۆ دگری و دبېژە کو ئەحمەد ئاغا ئەز ژى نزانم کوچ بە لایە، براىید ئاغاى و تۆرن هاتنە پشتا دەرى دبېژن کو ئاغاى ئەمر کرىبە کو بلانئى ئەحمەد ئاغاى مادۆ ب خەنقىنە، ئەز چەوانئى بکەم، ئەقى جەوابئى دبېژە ئەحمەدى و بخوە دگریتن، ئىجاری ئەحمەد دبېژە کوپو (مادۆ)، ئەزدئى بمرم تو ژبۆى چ دگری، دوى شەقتىدا نئى ببست مروقان زىدەترى دزنجىرىدا ھەبوونە، يەكى ژوان گرتیان ناقى (نەبو) بوو، نەقل دکر کو وەکو بوویە بەحسا ھىلاکا ئەحمەدىي فەقى، ئەم ھەموو ترسان، د مەدانئى جان نەمايى، لاکىن ئەحمەد بخوە قەلون دکشاندا، قە ئەسلەن د غەمىدا نەبووى، گۆتە مادۆى، کو ھەرپە ژ بۆى من جەرەكى ئاقتى بىنە، حازر بکەو زنجىرى ژ ئستویى من بدەرىنە، دا ئەز غەسلەكى بکەم و نمىژ بگرم، ئىجاری (مادۆ) چوو جەرئى ئاقتى ئىنا و زنجىر قەکر، ئەحمەد چوویە و غەسل کر، هات لىباسىد خوە بەرکرن و گۆتە (مادۆ) کو کوپو ژ بۆى من قاوہیەكى چىکە، قەلونا خوە ژى تژى کر قەخوار و چەند شىرەت لکوپئى خوە (بلو)ى کرن، کو لاوئى من، گوهدارى دا و زارۆکان بىي، لاکىن کوپو وى (بلو) و ئەو حەبسى حەموو دگرىن ل وان قەسو هات کو ژبۆى چ ھوون دگرىن، نە شەرمە، ئەلبەتتە بەرخى نىر ژ بۆى کىرىيە، غەمان نەکەن، ئىجاری (مادۆ) قاوہ ئىناندا، ئەحمەدى دوو فنجان قاوہ قەخوارن، و قەلونەکە دنى ژى قەخوار، لاکىن ئەو براىید ئاغاى و تۆرىن ژى ژبەر دەرى ل ئەحمەدى سەير دکەن، ئىجاری گۆتە (مادۆ)ى، کو کوپو (مادۆ) بقتى قاوہیە نەبوو، ژ بۆى من قاوہیەكى گران چىکە و بىنە، (مادۆ) چوو مەسىنەكى دنى قاوہ چىکر، ئىنا ئەحمەدىي فەقى ژوئى قاوہیە ژوئى قاوہیە ژى دوو فنجان قەخوارن، ئىجاری قەلون داوہشاندا، رابوویە دوو رەکعات نمىژ کر، گازى کرە براىید ئاغاى و تۆرنان، کو گەلى ئاغالەران کوشتن (مادۆ)ى ھونەر نىنە و جامىرى حسىب نابتن وەرنە ھوندورى، ئەم يەکە يەکە يەکە کوودو بچەرىبىن، دەنگ ژ ئاغالەران

بەدەرنەکەت، ئىجاری ئەحمەد بەر ب قىبىلە رونىشت، گۆتە (مادۆ)ى وەرە من بخەنقىنە، (مادۆ) دەست درەجفن و دگریا، ئەحمەد بخوہ بەن ئاقتىتە ئوستوئى خوہ و سەرىد بەنى داہە دەستىد (مادۆ)ى، گو کوپو زوو بکىشە، و بخوہژى دگۆت کو (لا الە الا الە، محمد رسول اللە)، بقى تەرزى جان داہى، قەت مرن لىک وى غەم نەبوو، وئى شەقتى ئەو خەلقئى دزنجىرىدا، نئى سئى چارەک ژى بزديان و بو مەھان زىدە نەخوہش بوون، و مادۆى فەلە ژى ئەگەر چ ئەحمەدىي فەقى خەنقاندا، لاکىن نىف روى بوو، ئەوژى سوہەبىي بزديا بوو، چوو و نەخوہش بوو، پاشى حەفتەبەكى ئەو فەلە ژى مرد بوویە، پاشى موودەبەكى ئىدى حسىن ئاغاى کوپو ئەحمەدىي فەقى (بلو) ژى ژ زنجىرى ب دەرانى و ئازا کر.

زىلان: ناقتى عەشیرەتەکا کوردانە ل کوردستانا باکوور.
 کەھیا: مەزنترىن فەرمانبەر، يان سەرۆکئى فەرمانبەران ل جەھەكى.
 ناقسەر: ب سالتە چووى، نىف پىر.
 قشلاق: جەھى ئاکنجىبونا زقستانئى، ئاقاھىتيد زقستانئى.
 پاکە: ئاخورا دەواران، گۆفا دەواران.
 دا: داىک، دەیک.
 بەن: بەندک.

ھىکايەتا سىيە و يەگى

نەقل دکەن، کو بەرىي ئومەرا و بەگلەرىد کوردستانئى، زىدە ئىعتبار و باوہرى ب سەداقەتا تايفە فەلە و رەعیان ھەبوون، ھەرچى کو ئەمىرىد مالىد وان و دان و ئستانىد حەرەمىد وان و ناو مالىتى ھەبوو، حەموو دەستىد فەلان دابوون، گۆيا جارەكى ئىعتبار ژ وان دبىبون، حەتتا کو د ھەکارباندا نئى، د وەقتئى مىر عزالدىن شىرى دانئى، فەلەبەكى وى د حەرەمىدا نئى ھەبوویە ناقتى (کلو) و چل سالان غولامى و ناومالىتى کرىبە، ئىجاری وەسانئى د قەومە، کو خىانەتەكى ئاشکار ژ وى فەلەبى (کلو)ى ناو مالى سادر دبىتن، کو ئىدى ئەو فەلە لابوددە موستەحەققى

کوشتنی دبیتن، میر عزالدین ژى نه مړ دکه تن کو (کلو) ی بین و بکوژن، مفردی ژى (کلو) ی دگرن و دهستیان گری ددهن کو بیهن بکوژن، ئیجاری (کلو) دبیتنه مفردیان، کو من بیهنه جزورا میر عزالدین، خه بهر دکى من هه یه، دا نه ز ژ بوی میری بییژم، پاشی من بیهن و قه تل بکهن، ئیجاری نه مفردی تسکراره (کلو) ی دبه نه جزورا میر عزالدین، ئیجاری میر ژ (کلو) ی فه له پرسیار دکه تن، کوروچ دبیتى، ئیجاری (کلو) دبیتن، کو میر نه سهح تو دى من بکوژى، میر دبیتن، کو تو دى نه لبه تته بی ی کوشتن چاره نینه - ئیجاری (کلو) دبیتن کو میر مه علومی ته بتن کو نه قه نيزوکی چل سالانه کو من خزمهت ذکر و ناقا غهسل و دهستمیژا ته من د ثانی، هه رچی قه دره ی کو ناقا غهسل و دهست میژا من ژ بوی ته ئینایه، (معاذالله) بهر ی من میزتیبه نیقا وى ناقى و ژ بوی ته پاشی ئینایه، نه قه نه ز دبیتنه ته هه رچی غهسل و دهستمیژ و نمیزید کو ته هه تنانها کرینه، نه و هموو ژى د ثابین و دینى ته دا نه به تالان. تو نه فان نمیزید چل سالان قه زرا بکه و قه نج بزانه، کو نه ز دوزمنى دینى ته بوومه، لکو مابى کو دوزمنى جانی ته و من غه ما کوشتنى ژى نینه، مه علومی ته ژى بییتن، کو من نه قه ئیپهانه تا چل سالان دگه ل ته کریه، من تو ژ خودى میران روورهش کریه، نه ز ژى تیمه قه تل کرن، غم نینه، ئیجاری میر عزالدین قه وى زبده تیتنه غه زه بی و بخوه رادبیتن (کلو) ی دده ته بهر خه نجران و دکوژیتن، و بخوه ژى ژ بوی قى خه بهرا هاتی کو (کلو) ی چل سالان وهسانى ئیپهانهت و خیانهت کریه، قه وى زبده مه لول و مه حزون دبتن، کو نه قى فه له ی هنده نمیزید من داینه فه سادى، نه ز دى چه وانى بکه م، ئیجاری مه لان گو تیه میر عزالدین کو بوی که فاره تا قى شولى، مه خسوسه مه دره سه یه کی بینا بکه، دبیتن کو خودى ته عالا ته عهفو بکه تن و گونا هید ته بیه خشیتن، ئیجاری فیلواقع نه وى میر (عزالدین) ی خاصه تن ژ بوی قى شولى مه دره سه یه ک بینا کریه و نه وقافید کافی لى وهقف کرینه، و حالا نه ا ژى نه و مه دره سه هه یه، (عززه) دبیتن، هه تنانها کو نه ف شوله نه قه وى بوو، نومه را و

ئاغایید نه کراید خوه جهید هه کاریان قه وى زبده ئیعتبار و باوهری ب ره عبه و فه لان هه بوون و نه و تایفه ژ بوی نه مین حسیب ذکرن، لاکین پاشی قى شولى، کو واقع بووی، ئیدی نه و چند ئیعتبار فه له بان ناکه ن و بان باوهری ناکه ن، له ورائى سولیا ئیعتیقادا وان بووی، ئیدی خانم و هه ره مید وان ژى ب رو فه لان ناکه فن و ژ ره عیه بان خوه ستر دکه ن.

مفردی: زبده فان، هه رهس، پویس.

هیکایه تا سیه و دووی

نه قل دکه ن، که دوه قته کی دا نه ژ پاشایید بازیدى، ئیسحاق پاشا دگه ل خانى (خوی) خوه جهی، حوسین قولى خانى، گه له ک دۆستی و ئاشنایى هه بوویه و پیکفه دچوون و دهاتن و ئیعزاز و ئیکرام ل یه کو دوو ذکرن، گویا وه کو (جسم واحد) بوون، ئیجاری حوسین قولى خان، ژ هه کیمید خوه نه فه ره کی کو میر عه لی د گو تنى، کاغه زه کی دده تى ژ بوی ئیسحاق پاشای و فریدکه ته بازیدى و نه مری میر عه لی طه بیب دکه تن، کو هه ره ل بازیدى ل نک ئیسحاق پاشای ساکن بیه و د خدمه تا ویدا نه بیه، شاید موعاله جه و موداوا ژ بوی نه خوه شان ئیقتیضا دکه تن، موقه بیه د بیه و ئیجاری نه مری حوسین قولى خانى، میر عه لی تیتنه بازیدى و دچته حضورا ئیسحاق پاشای و کاغه ز حوسین قولى خانى دده ته ئیسحاق پاشا، نه و ژى خوهش حال و مه منون دبتن و نۆده یه کی دنیقا سه را خوه دا نه ژ بوی میر عه لی هه کیم فه دکه تن، قه وى ئیعزاز و ئیکرامى دهره ققى میر عه لی هه کیم دکه ن، مودده ی پینج هه یقان میر عه لی ل بازیدى لنک ئیسحاق پاشای ساکن دبیتن، ب (امر الله) د وى مودده یدانى، قهت ئیقتیضا موداوا و عیلاجى نابیتن، بویه وهقتى ها قینى رۆژه کی ئیسحاق پاشا دگه ل شیتست هه فتى سواری ژ نه تبعاید خوه و میر عه لی ژى دگه ل وان دچنه سهیر و گه پاننى و قه دره کی دگه رن، نیفرۆ ژى دبیتن و گه رمه ژى

شیدده تی دکه تن، رهزه کی ئیسحاق پاشای نیزیوکی گوندی زهنگه زوری لهن باژیروی بازیدی هه به و دنیتقا رهزیدانی هوز و ئاف هه به، ئیجاری پاشا ژ گهرمان تینهوی رهزی و لکناری هوزی په یا دین و هیسایی دین و قاوه قه دخونه، لاکین ژ گوندی تدارهکا فراقینی دکهن و ژبوی پاشای زاد و طه عامان چی دکهن و ژ گوندی تژی نامانان دکهن و لسهر دهستید فه لان لبهر طاقی تین ژ بوی پاشای، وه کو ئه و زاد تینه رهزی سفره رادخین، پاشا دگهل چند مرۆقان ژوان زادان دخونه، میر عه لیبی هه کیم ژی دگهل وانه، لاکین ئه و هه کیم ژوان زادان ناخوتهن، پاشا دگهل چند ئاغالهران کو دگهل پاشای ل سفره یی روونشته، زادی دخونه و دهستید خوه دشون، ئه تباع ئه و ئی سفره یی هلدگرن دبه نه بهر طاقی دا تن، ئه و طاقا هاقینی وه قتی نیفرۆژی بووی شیدده تا گهرمی لوان ئامانید زادان دده تن، میقداری نیف ساعه تی ئه و سفره وه سانجی لبهر روۆژی دسکه ننت، هه تتا ئه و غولامی خدمه ت دکهن و ئاقا دهستان ددهن و قاوه و قه لوانان ددهن، پاشی دچن و ئه و ئه تباع رووتن و ئه و ان زادان دخونه، زاد ژی چنه، هی روۆن و گوشت و ماست و ده و هنگقین، ئه فا زادانازی هه موو د ئامانید سفره دا نینه، کو بزوی ژهنگ لی دده تن و دبیته وه کو ژههری و مرۆقان جار نان ئه و ژهنگ دکوژیان، ئیجاری ئه و غولام و ئه تباعید ئیسحاق پاشای، ئه و ان زادید کو قه ده ری ساعه ته کی لبهر گهرما روۆژی ماینه دخونه، مه گهر میر عه لیبی هه کیم ژی ژ بن چاقان لوان زادان و لوا ئه تباعان خوه ری نی بوویه و میر عه لی ددلی خوه دانی دبیتان، کو به لی ئه فان غولامان ئه و زادید ب ژههری خوه رین، دقنی گهرمیدا نی ئه لبه تته چهندهک ژوان نه خوهش دین و چهندهک ژنی ئه لبه تته بی چاره ته له ف دین، ئه و میر عه لیبی هه کیم لقی مه ئمولیبی به، ئیجاری پاشا و ئه تباعید وی و میر عه لیبی هه کیم رادبن سوار دین و تینه باژیروی، لاکین میر عه لی خوه بخوه مونته زره کو ئه لبه تته ئیشاری و صویه یی ژوان ئه تباعید پاشای، کو ئه و زادید ب روۆنی لبهر طاقی مایی، لوئی گهرمیدا نی خوه رین، قاتا چهندهک دی نه خوهش بن، روۆزه کی و دوو و سی و هفتیه کی، میر عه لی چاقرا کر، کو ئه صلن بهک ژوان مرۆف و

غولامان نه خوهش نه بووی، قه ژ بهری چیتن، ئیدی میر عه لی د چته نک ئیسحاق پاشای و ته مه ننا دکه تن کو قه نجه حه ضره تا وه ئزن و دهستورا به نده بده تن ئه ز بچمه ئیرانی، پاشا دبیتان، کو میر عه لی تو ژ بوی چ هاتی، چ دی بچی، چ بوویه، حوسین قولی خانی تو ژ بوی موعاله جه تا مه قریکری به، مونسب نین کو تو بچی، ئیجاری میر عه لی دبیتان، کو پاشا ئه ف میزاج و طبعید کو من ل ئه کرد و ئه هالیید فان کناران موشاهه ده کر، ته حقیق مه علومی جه نابا وه ببیتن، کو ئه گهر ئه ف مه خلوقاته ژههری ژی دهست بدهست قه خون، لغانه کار و ته ئسیر ناکه تن و ئه فنه موحتاجی عیلاجی نابن، ئه و ی روۆژی کو ئه و ان ئه تباع و غولامید ته ئه و زادید روۆنی و گوشت کو هنده قه ده ر لبهر طاقی مایی خوه رین و قه ت بهک ژوان نه خوهش و ته له ف نه بووی، ئه فه گه لکی عه جیبه، ئه گهر ئه ف واقیعه ل ئیرانی ببویا، ئه لبه تته نیفا وان مرۆقان ته له ف دبوون و نیف ژی د پشتی زا ف عیلاجان پاشی به لکو خلاس دبوون، من بخوه بیچاقی خوه وه ها دیتن، ئه ز دزانم کو ئه فنه زیده موحکه من و میزاجید وان ژی نه وه کو میزاجید مروقتید مایی نه، ئه فنه پراستی موحتاجی عیلاج و دهرمانان نابن، قه نجه کو تو دهستورا من بدهی، ئیجاری ئیسحاق پاشا ژی دهستورا هه کیمی دده تن و قه ده ره کی ئیکرام و ئیحسانی دکه تن، قریدکه ته (خوی) نک حوسین قولی خانی و مه کتوب دنوسیتن، کو به لی میر عه لی مه دهستور دایی بوی طه ره فیدانی هاتیه، وه کو میر عه لی دگه هبته خوی و مه کتوبا حوسین قولی خانی دده تن، پاشی خه بهردان و پرساران، حوسین قولی خان پرس دکه تن، کو میر عه لی تو ژ بوی چ هاتی، من تو قریکری، کو ههر دايم د خدمه تا پاشیدا بی و بمینی، ئیجاری میر عه لی دبیتان، کو (خان) ته ئه ز قریکریه نیفا طایفه یه کی کو وجودا وان بخوه دهر د و به لیینه، مرن و کوشتن ژ وان پهیدا دبیتن، ئه و خه لقی و (عباد الله) ی د کوژن و ره نجیده دکهن، به ده نا وان بخوه ژههریه، نه خوهشی و ژههر دی بژههری چ بکه تن، حال و حیكایه تا ئیسحاق پاشای و ئه هالیید کوردستانی ئه فیه و ئه ز پینج مه هان دنیتقا و اندانی ساکن بووم، ئه صلن

یهک ژوان موحتاجی عیلاجی نه بوون، و ناخوری ژی من دیت کو ته وان تهو
زادید وهکو ژههری خوه رین، دیسانئی ل وجودا وان تهئسیر نه کرین، ئیدی
من زانی کو به طاله، نه ز هاتم..

خوی: باژیره که لکوردستانا ئیرانی.

بازید، بایه زید: باژیره که لکوردستانا ترکی.

حه کیم: دوختور، نوژدار.

شایه د: په یقه کا فارسییه نانه کو: دبیت، چی دبیت، مومکینه.

به نده: به نی، عه بد.

هیکایه تا سیه و سی

ریوایه ت دکهن، کو مه علوم، عه شایرید بوهتان، زفستانئی دچنه به پئی و
ما به ینا جزیر و موسلی، کونید خوه شه دگرن و زفستانئی لوی چۆلی ژ دهر شه
دمین و عه ره بیید (عنزه) ژی که زالیک نه و ژی زفستانان د کوناندا نی
ساکن دبن، لوی وهقتی مالید نه کرادان و عه ره بان نیروکی به کو دوو دبن و
جارنان دۆستی دگهل بهک و دوو دکهن و به عهن دچنه مالید بهک دوو و
تین، بقی مونا سه به تی مالا ئاغایی (ئاله کان) شهره ف ئاغا و مالا ئاغایی
طایفا (گهر گهران) ژ عه ره بیید غزی شیخ طارم، نیروکی به کو دوو بوونه و
جارنان نه ف شهره ف ئاغا و شیخ پیکقه دچن و تین، رۆژه کی شهره ف
ئاغایی نه لکی دچته سلاقییا شیخ طارمی، دبیینت کو طهیره کی شاهین
دنیفا کونیدانی لسهر ئوتراغییه. ئیجاری شهره ف ئاغا پرسیار دکهن، کو
نه ف شاهینه شیخ طارم ئی هه وهیه، شیخ طارم دبیینت کو به لی نه ف
طهیری منه و ناقی ژی (شه بیب) ه و قهوی نیچیروانه، نه گهر شهره ف ته
دقیت نه ز بده مه ته، دا ژ بوئی ته که وان شکاری بکه تن، ئیجاری شهره ف
ئاغا دبیینت قهوی قه نجه، ته نییهی مروقیید خوه دکهن، طهیری دگهل خوه
تین و تینه مالید خوه، وی رۆژی دمینت، دووترا رۆژی شیخ طارم قهوی
بیست سوارید عه ره بان ژ جیرانید خوه هلدگریتن کو وهرن نه م بچن کیتفیا

(شه بیب) ی پیرسین، سوار دبنو تینه مالی شهره ف ئاغای و په یا دبن و
رووتن، کیف کیف (شه بیب) دبیینت، شهره ف ئاغا دبیینت (طه بیب)،
ئیجاری په ز سه ر ژیدکهن و ئیکرام و ئیعزازئ دکهن، خوه رن فه خوه رن،
مه صارف، ئیقاری سوار دبن، شیخ طارم دچته مالا خوه رۆژه کی دسه کنه،
دووترا رۆژی دیسانئ بره کی سواران هلدگرتن و تینه مالی شهره ف ئاغای
په یا دبن، کیف کیف (شه بیب) دبیینت و رووتن، دیسانئ ئیعزاز و ئیکرام
حه تتا دبینه ئیقاری، شیخ طارم سوار دبیینت و دچته مالا خوه، رۆژه کی ل
مالا خوه دسه کنه، دووترا رۆژی دیسانئ و هها، خولاصه ئی که لام، ئیدی
پاشی نابریتن، شهره ف ئاغا عاجز دبیینت، رۆژه کی دیسانئ دبیینت کو به لی
شیخ دیسانئ دگهل بره کی سواران ژ پیشقه په یدا بووی تین، شهره ف ئاغا
ئیدی فیله حال طهیری دخه نقینه و دانسته نک خوه، دیسانئ شیخ طارم
دگهل چهن سواره کان تین و لبه ر دهرئ کونی په یا دبن و تینه هوندوری
سه لاموعه له یک، ئیجاری دیسانئ شیخ طارم دبیینت شهره ف ئاغای کیف
کیف (شه بیب) ئیجاری شهره ف ئاغا لاشئ (شه بیب) ی داقتیه نک شیخ
طارمی و دبیینت کو (هاذا شبیبک)، نه تو بی و نه ژی (شه بیب) ئی ته
بیتن، نه فه چیه مه رویی خوه رهش کری، طهیره ک ژ هه وه ستاندی، ئیدی
نه فه مووده یه که، ته نه م لبه ر پئی هه سپان عاجز کرین، ئیجاری شیخ طارم
دبیینت، کو نه وه سان نین، ره سما مه عوربانان هه یه، نه لبه تته لازمه ئیدی
مووده یه کی نه م بیینه سه ر خوه شی و مووده یه کی بیینه خیراتی، نه لبه تته
لازمه کو ژ بوئی (شه بیب) ی خیر و خیرات ژی هه بتن، شهره ف ئاغا
دبیینت، کو دریا خودئ هه رچی وه دقتین نه م بده یین ئیدی ژ مه فه گهرن،
نه م عاجز بووین.

طهیری شاهین: طهیری مه لکا، باز، بازی.

دووترا رۆژی: رۆژا دیتر، رۆژا دی، سوهای.

هیکایه تا سیه و چاری

نه قل دکهن کود دهقتی (شاه ئسماعیل) کو شاهتی ئیرانی بوو، ل (مهراغه) بی خانگی عهجه میتد رافضی هه بوو، ناخی عهسکه رخان بوو، و قهضاییتد هه کاریان ژی ل سینوری ئیرانی که له کاسی هه یه لسهر بهرگی واقع بوویه، لاکین قهوی موحکه مه، که لا (دمدم)ی دبیتن، و میره کی که لا دمدمی هه بوویه، ناخی خان عهبدال بوو، لاکین قهوی زیده لاوه کی جوان و سپه چی بوویه، زیده ناف میری چه پک زترین دگوتن، نهوی خانگی رافضی (عهسکه رخان)ی دایم عه داوهت و دوژمنی دگهل خان عه بدالی و نه هالییتد دمدمی هه بوویه، و دایم ژیه کو دوو تالان دبرن و میتد دکوشتن، ئیجاری نهوی عهسکه رخانگی رافضی ژ نه طرفیتد (مهراغه) بی، پانزده هزار سوار و په یا بهر هفت کری، ب توپ و نوردو چوویه سهر که لا دمدمی، سهرخان عه بدالی و که لا دمدمی دایه حصارگی و چار کناری که لی گرتی، کو ئیدی ژ طهره فگی نه صلن هاتن و چوون توننه، دنیتقا که لا دمدمی ژی مه زن و بچووک حهفت سهد مرؤفت هه بوونه، نهوان ژی دهست بشه ری و ده عوایی کرینه، ههر رؤژی خان عهبدال دگهل سهد مرؤقان ژ که لی بدهر دکه فن و ب عهسکه رخانرا شه ری دکهن، میقداره ک ته له ف دبتن، قه ده ری مایی بشو قه شه دگه ری نه که لی، بقی طهرزی ههر رؤژی شه ری و ده عوایی دگهل له شکرگی ئیرانی دکهن و گویا خان عه بدالی فریکریه نک پاشایی وانگی و نه هوالیتد موحاصه را خوه ئیفا ده دکهن و ئیمدادی دخوه زن، رؤژ برؤژی له شکرگی عهسکه رخانگی تیتن و زیده دبتن، لاکین مرؤقتید خان عه بدالی کود حه صاریتانه ته له ف دبن و کیم دبن، خولاصه ی که لام، میقداری سنی مه هان (علی التوالی) عهسکه رخان که لا دمدمی دده ته حه ساری و ههر رؤژی توپ و قونبه ران داقتیه که لی و شه ری و ده عوایی دکهن و ژ مرؤقتید خان عهبدال دنیتقا که لیتدانی ژ حهفت سهد مرؤقان، حهفتی مرؤفت دمین، ئیدی دکه لیتدانی جبه خانه و نازوخه ژی کیم بووی، زیده نه و عه یال و

نه طفل بی چاره و پهریشان دبن، ئیدی ژ جبه کی، ئومیتدانه هلی که لی نامینین و تاب و تاقه تا دوژمنی ژی تی نین، رؤژ که کی خان عهبدال ئیدی ژ ناچاری دگهل وان مرؤقتید مایی دکهنه شیبور کو نه حوالگی مه دی چه وانگی بیتن و نه چ ته دبیر و چاره بی ل خوه بکه ن، ژ رومی و هه کاری و نه هلی ئیسلامان، هنده مودده یه فدرده کی ئیمداد و باره بی ژ بزی مه نه هات و مه ژی حهفت سهد میتد هه بوون، دخی مودده بی حه ساری شه هید و ته له ف بووی، نه ماینه حهفتی مرؤفت و ژ نیتقا که لی جبه خانه و نازوخه ژی خلاس بووی، نهف نه هل و عه یال برسی دمین. نه دی کو سانگی بکه ن، هوون چ ره نی و ته دبیری دکهن، نه ره نی بخوه زین ته سلیم ببن وه یا خوه نه م کوسانگی بکن، نهو مرؤقتید شیبوری هه ری که ره نیه کی دکن، دا خان عه بدالی گه وه هر خانم ژی دنیتقا شیبوریتدانی دابوویه، ئیجاری گه وه هر خانم. دبیتن، کونه ره نی و ته سلیم بوون کیترنایی و مونسب نینه، له ورانگی رایو و عهد و نه مانا قزلباشان بی ئیعتبار و بی باورینه، نه گهر چ صورته رایبی دده نه وه لاکین پاشی نابنه خوه یی خه برید خوه و دیسانگی ئیسه انهت و خیانه تی دگهل وه دکن، یا قه نج نه وه کو نه قه سنی مه هن مه نه قه حه سار و زه حه مت و جه فا کیشایه و هنده مرؤقتید مه شه هید بووینه، نه مرژی دگهل یه کو دوو عهد و نه مانگی بکه ن، ههرچی کو میترن هوون ده رگه هی که لی شه کهن و ژ که لی بدهر که فن، نهو دی هجو ما وه بکه ن و ژ مه ژنان ژی ههرچی قودرهت هه ین، نه مرژی چه ک و نه رکانان رادبه ستین و دگهل هه وه تییسه شه ری و ههرچی کچ و بووکی کو قودره تا شه ری نین، بلانگی نهو ژی ژه هری حازر بکه ن و کو هوون قوت بوون، بلانگی نهو ژه هری بخون، دابده ست رافضیان نه که فن و بلانگی یه ک ژی مه ئمور بیتن، ههرچی جبه خانا کومایه بهر هفت جبه کی بکه تن، وه کو نهو رافضی تژی نیتقا که لی دبن، وی ده می بلانگی نهو مه ئمور ناگری بده ته وی جبه خانگی، ب نه وی نه م حه شر دبن، بلانگی رافضی ژی قری ببن، ئیدی هه رکه سه ک لسهر رایا گه وه هر خانگی قرارگی دهن و نه وی ته رتیبگی دکهن، لاکین ژ خوه قه طع ئومیتد،

ههركهسهك ژ بۆي مرنی حازر بووی، رۆژا ئەینی نيزوكی زهوالی خان عهبدال دگهل حهفتی نهفه ر غازيان و بیست و حهفت نهفه ر ژنان دهري كهلی قهدهكهن، ژیهكو دوو مهزن و بچووك جوان و پیر ژن و میتر خاتر دخوهزن و یداعی ژ ههقدوو دکن، بگرین و زاری ژ كهلی بدهر دكهفن و ههچي كچ و بووكید جوان ژي ههین ژههري حازر دكهن و ژ برجان نهظهري ل وان چوویی و خان عهبدالی دكهن ژنا خان عهبدال عاصیمه خانم ژي ههچي جبهخانا مایی بهرههف مغازهیا بنی دهري كهلی دكهتن و ئەو ژي ژ برجان دكهه مونتتهزر دمینتن، وهكو خان عهبدال دگهل كۆمهكی ژ كهلی بدهر دكهفتن، قزلباش ظهن دبهتن كو ئەو دی پرهفن، ئیدی قزلباش ژي، دهستهشیر ئیروشی تینه خان عهبدال و غازيان و لینی كهلی دكهنه شه، لاکین ئەهلێ دمدمی هندك و رافضی زافن و ژن و كچ ژي ژبرجان نهظه ر دكهن و سهلهوات تینن و زاری و گرینی دكهن، دهنگی فریاد و فیغان و زاریا زارۆك و مهعصومان دچته فهلهكان، خولاصهئێ كهلام، حهتتا نهفهرك ژوان غازيان مایی، جهنگ دكهن و ههموو ژي شههید دبن، لاکین ژ قزلباشان ژي دوو چهندان و سێ چهندان مرار دكهن، وهكو خان عهبدال و مروّف و ژنید بدهركهتی بیلتهمام شههید دبن، ئیدی ئەو رافضی ژي، ئیدمایی هجوومی كهلا دمدمی دكهن و تژی نیقا كهلی دبن، ههچي كوژ كچ و بووكان ههبوون، زاقان ژهه ر قهخوهری و عاصم خانم ژي ناگری ددهته جبهخانهیی و یالهكی كهلی بهرههوا دبتن، ژ ئیرانی و ژ عهیال و ئەطفالیید ئەهلێ دمدمی، ههچي ئەجهل تهمام بوویی تهلهف و هیلاك بووین و ههچي ژ رافضیان مورد نهبوویی خهلاس بوویی، ئەو ژن و زارۆكیدی ل كهلی مایی ژ بۆي خوه ئەسیر کرن و برن و ههچي شایهه پیرو ئەختیار مابوون ئەو ژي ههموو كوشتن و شههید کرن و ناگر داينه كهلی ژي كهله و ئاقاهی ههموو سووتن، لهویرانی ژ رافضیان بی حسیب هیلاك و مورد ببوون، ئیدی ژ وئ رۆژی حهتتا نها ژي كهلا دمدمی وهسانی خالیه تو ئەلخالیه، خرابه دمینه، ئیدی ئاقا نهبوویی و ئەقه قصهیا شهري كهلا

دمدمی قهوی مهشههور و مهعرووفه د كوردستانیدانی و مهلا بیج باتهیی میم و حی لقی قصهیا مهوزون داستانهك ئینشا کریهه، ئەكههري ئەكرادان وئ داستانی د مهجلیساندا دخوونن و ژبۆي شههیدید كهلا دمدمی حهیف دخۆن و دگرین و دوعا بیج دكهن..

میری چهپك زێرین: خانی لهپ زێرین، پهلهوانی داستانا كهلا (دمدم)، ئەو داستانا لسالا (١٦٠٨) ز روویدای. كوسانی: چهوانی. كوسا: چهوا. ئیروش: ئیرش، هیرش، ئیریش. یالهك: ئالهك، لایهك. موردنهبوویی: نهمری، نهمردی (فارسییه). مهلا بیج باتهیی: شاعری ناقداری كورد، مهلا حوسین باتهیی، ئەقه ژي نیشانهكه كو داستانا (دمدم) وی ب شعر قههینایه.

هیکایهتا سیم و پینجین

نهقل دكهن كوژ قهضایید بوهتان دقهضا بهروارانانی گوندهك ههیه ناخی (خهسخیر) و ئەكسهرید ئەهالیید وئ دهري بهگژاده و پس ئاغانه و ژوان رانی ژي طایفا عادیان دبیتن، گویا ژوئ طایفه ماینه، ژوان پس ئاغان مروّفهك ههبوویه ناخی میره بهگ، ئەو میره بهگ ژنا وی بهري دمیریتن. كورهك ژوئ ژنی دمینیتن، ناخی دژوار، ههفت سالی، ئیجاری میره بهگ دچیتن كچهكی ژ ئەكرادید بوهتان ژبۆي خوه دخوهزیتن و تینیتن و ماره دكهتن و موددهیهكی دگهل یهكوودوو دبۆرین، سێ چار سالان لسهر قی دچتن، وهسانی دقهومتن ژبۆي شۆلهكی میره بهگ ژ میری بوهتان خهوفی دكهتن و ژ مالا خوه درهفتن دچیته ستهنبولی و موددهیهكی ل وئ دهري بیلضروره ساكن دبتن، د مالیدا ژنا وی و كورپی وی دژوار دمین، ئەوان ملك و وهرز ههین دگهل وان مودارا دكهن و دژوار ژي دوانزده و سیزده

سالیبه، لاکین مه گهر قی ژن بابی وی یا کرمانج دبه ریدانی وه قتی کچیدا نی علاقه دگهل یه کی رهوند هه بوویه و هه ز ژ به کودوو کرینه، نه و مرۆقی رهوند کو علاقه دگهل ژن بابا دژواری هه یه جارنان تیتته مالا وان و دچتن، لاکین غیرهتا دژواری قه بول ناکه تن، ژ ژن بابا خو دپرستن کو نه قه کی یه هه ر تیتته ئیره و دچتن، پاشی ژن بابا دژواری دبیتیتن، کو نه قه برایی منه، لاکین دژواری ژار نزانتن و نه وان نه کرادان ژ به ریدانی ناس ناکه تن کو پراستی نه قه مرۆقه برایی وی ژنی یه یانی نه، و به ری باوه ری دکه تن کو نه قه مرۆقه برایی ژن بابا منه، مووده یه کی نه و مرۆق جارنان تیتته مالا وان و ب شفقان دمینی و دچیتن، رۆژه کی دیسانی نه و مرۆق تیتته مالا وان، ژن بابا دژواری دبیتیتن کوپو هه ره ره زی ژبووی خالی خو تری وهرینه، ئیجاری دژواری بدهر دکه فتن کو بچیتته ره زی ژبووی تری، کوپه کی جیرانان دبیتیتن کوپو دژوار نه و کی یه کو هه ر دايم تیتته مالا وه و دچیتن، دژوار دبیتیتن کو برایی ژن بابا منه، خالی منه، ئیجاری نه و کوپو جیرانی دبیتته دژواری کو خوه لی لسه ری ته بتن، نه و زپایی ته یه و یاری دا ته یه، وه کو نه و کوپو جیرانی نه قی خه به ری دبیتته دژواری، ئیدی دژوار وه کی نه قی پرسو ژوی کوپو کی سه ح دکه تن، دده ته به ری و دبه زیتته وی کوپو جیرانی، ئیجاری نه و کوپو دبیتته دژواری، کو برادره ژبووی چ سل دبی، ئیشه قه تول وان هه ردوکان به پی، ئیجاری نه و چ مرۆقه تو دزانی، نه قه خه به ره ل دژواری قه وی زیتته عارتیتن، ئیجاری دژوار دچیتن و قه دهره کی تری ژ ره زی تینیتن و دده ته ژن بابا خو و دبیتته ژن بابی کو خه نجه را بابی من د سندوقدانه بده من، ئیشه قه نه ز دی بچمه به ره ره زی، کاروانه ک نیتوکی ره زی هاتیه ئیورینه، نه کو ئیشه قه ژ ره زی تری بدزن، ژن باب ژنی منی دکه تن کو دژوار بچتن و مال ژبووی خالی بیتن، خه نجه ری بدهر تینه و دده ته دژواری، دبیتته کوپو سیوی یولی دان ژ دست ته تیتن، خوه لی لسه ری وان بتن کو تو وان بده به ره خه نجه ران، ئیجاری دژوار دبیتتن دایی نه گهر خودی راست تینتن نه ز لی دده م، صوبه یی تو دبینی،

ئیجاری دژوار خه نجه ری دکه ته به ره پشتا خو و سه ر ئیشاری دچته ره زی و میقداره کی ل ره زی دسه کنه و پاشی بخه ف وه قتی رازانان تیتته سه ر کوله کا مالی و خو دقارۆیی بدزی قه دشیره و ل نه حوالی ژن بابی و نه وی مرۆقی کو یاری ژنی دغه کرتن، دبیتن کو به لی جهه ک بتنی ل گوشه یه کی مالی دانین و چراغ قه مراندن و هه ردوو رازان، وه کو دژوار نه قه بقی طهرزی دبیتن، دهمه ک خو دگرتن و ژ کوله کا پاکتی په یا دبه نیقا مالی، کو نه قه هه ردوو ژی رازینه، تیتته به ره سه ری وان، به ری ئیبتیدا خه نجه ری ل سنگی وی مرۆقی دده تن و خه نجه ره کی ژی فیلحال بی مه جال ل ژن بابی دده تن، خولاصه ئیدی قودره تا وانا لباتی نابتن، خه نجه ره کی ل وی یه کی ل دایی، بقی طهرزی هه ردووکان ژی ته مام دکه تن، ئیجاری گازی جیرانان دکه تن کو وهرن نه حواله کی وها قه ومییبه، ئیدی نه وان هه ردوو جنازان دهن دکن و هه رکه سه ک ته حسین و ئافه رینی ژبووی دژواری دکه تن، هه تتا نه ق شوله بگوهی میری بوهتان که تی، فریتری دژوار بریبه حضور خو و خه لات کری، گوته وی کو من بابی ته به خشییبه ته، ژبووی قی غیره ت و جه ساره تا ته، مه خصوص میری بوهتان مرۆق فریتری بابی دژواری ژ سته نبولی ئینایه و هه ردوو ژی کرینه پیشه کارید خو و هه رچی شوله کا ئاسی هه بوویا دژوار دگهل بابی فریدکرنه وی شولی و پیکه قه تینان و نه قه قصه یا ژ دژواری بشوقه مایی، بوویه داستان د نیقا بوهتانیدانی..

ئیرینه: ئاکنجی بوینه، ل ویری دانایه.

سیوی: نه و زارۆکه یی دهیکا وی مری.

لبات: لف، هه ره که.

هیکایه تا سه و شه شی

نه قل دکه ن کو د زه مانی به ریدانی ره وندکی پروت و ژار و قه وی په ریشان ژ مالا خو بدهر دکه فتن کو ژ بووی خو چاره و عیلاجه کی بکه تن، نه و مرۆق

دگه لیجی کو طولیدانی تیتن و بهر هکی بلند و مه زن ل کناری ری هه یه ، دگه هته وی بهری ورحت دبتن ، ل بنی وی بهری پروتنتن کو ده می ژ بوی هیسای بیتن و پاشی ب شولا خوه دانی بچتن ، د فه کره کو ژ دوورقه سواره کتی پیکهاتی ب لیباس و چهک تیتن ، وه کو ئه و په وند نه وی سواری ژ دوورقه دبیتن و دکه فته طمه عا شه لاندنا وی سواری ، لاکین په وند پروت و بی چهک و په یایه ، ئیجاری هه مان فیله حال پاچید دهر خوه دانی بدهرتینه ، طازی و عوریان و پی خوهس و سه رکول بدهر دکه فته سه ری وی بهری و بهر ب قبیله لسه ر پیمان د سه کنتن و هه ردوو ده ستید خوه بژوورقه هلدگرتن و گویا نه فث مرؤقه ژ خودی ته عالا دوعای بی و رجا و هیقی دکه تن ، ودها بقی طهرزی لسه ری وی بهری د سه کنتن ، نه و سواری ری ژی دگه هته بنی وی بهری و بژوورقه لسه ری بهری دنیړه ، کو مرؤقه کتی پروس و سه ر و پیخواس لسه ری بهری بهر ب قبیله وه ستایه و هه ردوو ده ستید خوه ب عهسماناندا نی هلگرتیه و دوعا دکه تن ، نه و سواری ری عه جیب ده مینتن ، کو نه فته چ حیکمه ته و نه فته چ که سه که ، ئینسانه ، وه لیسه ، جنیه ، نه و سوار دده ته ده زهنگی و لینی بهری دسه کنه و لوی په وندی کو له سه ری بهری وه ستایه د فه کرتن و خوه ب خوه دبیتن ، کو نه فث شوله نه لبه تته ژ سر په کتی خالی نین ، نه ز دی ژ فی مرؤقی پرس و پرسیاره کتی بکه م ، پاشی ژ نیړه دچم ، دکه ته گازی کو نه ی مرؤف ، توچ که سی و نه فته چ حاله ، ژبوی من بیړه ، نه و په وند به ری قهت جه وایی ناده تن ، گویا ب دوعای بی مه شغوله ، ژ فی جه و اب نه دانا په وندی طمه عا سواری ئیدی زیده دبتن ، کو هه یه به لکو نه فته هه زه رتا (خضر) ه وه یا خوه وه لیسه کتی خودی ته عالا یه ، نه لبه تته نه ز دی فی مرؤقی زیارهت بکه م و ژ فی نه حوالی خه به ردار بیم ، پاشی بچمه شولا خوه ، نه و سوار ژ هه سپیدانی په یا دبتن و مونته زری په وندی دسه کنتن ، پاشی دمه کی گویا په وند دوعا خوه ته مام دکه تن و ده ستید خوه ل رویی خوه دسووتن و تینه خواری سه ری پاچید خوه ، ئیجاری نه و سوار ژ په وندی پرسیار دکه تن کو تو ب

خودی که ی ، توچ که سی و نه فته چ حاله ، ژ بوی من راست بیړه ، ئیجاری په وند دبیتن کو نه زاره که م و نه فته برا زیاره تگاه و به ری مران دبیتنه فی بهری ، هه رچی که سی مران که هبتن ، بیتنه نیړه و ده ستیژی بگرتن و پاشی پروس و طازی ، سه رکول و پیخواس بیتن و بچیه سه ری فی بهری و بهر ب قبیله بی بسه کنتن و ژ خودی ته عالا مران خوه بخوه زیتن ، نه لبه تته دوعا وی مرؤقی د قه بله ، من ژی مران که هه بو له و هاتمه نیړه و من ژ خودی ته عالا مران دخوه ست ، نه فته نه حوالی من و بهری و دوعای بی ، ئیجاری وه کو نه و سواره نه فی خه بهری ژ وی په وندی سه ه دکه تن ، نه و مرؤف ژی شه و قه ک لی په یدا دبتن ، کو نه ز ژی مران که کتی ژ خودی ته عالا لسه ری فی بهری زیاره تی بخوه زم ، به لکو د قه بله ، ئیجاری نه و سوار دبیتنه وی په وندی ، کو تو ژی هه سپی من بگره ، دا نه ز ژی بشه لم و بچمه سه ری بهری مران که کتی ژ خودی ته عالا ی ژ بوی خوه بخوه زم ، به ری په وند دبیتنه ، کو نه شولا من هه یه ، نه ز بله زم ، دی بچم ، ئیجاری نه و سواره زیده لا واهیان ل په وندی دکه تن ، و رجا و هیقی ژ بوی کناری خودی هه سپی من بگره ، نه ز دی زو بیتمه خواری ، ئیجاری په وند دبیتن کو بلانی وه سان بتن ، لاکین زو وهره ، کو شولا من هه یه ، ئیجاری نه و سوار دشه لتن و لیباس و چه کتید خوه . بیلته مام دسپیړه په وندی و بخوه ژی پروس و طازی و سه رکول و پیخواس دچته سه ری بهری و ده ست به دوعای بی دکه تن ، وه کو په وند مای بتنی جلید وی سواری هه موو بهر هه فکری و چه کتید وی گریدای ل هه سپی سوار دبتن و لبا سید وی ژی دانینته به را خوه ، ل وی ناقی ، نه و مرؤقی لسه ر بهری دفه کره ، کو لو مرؤف توچ دکه ی ، په وند گازی دکه تن تو دوعا خوه ته رک مه که ، خودی مران من دایی ، نه فته نه ز چوومه حالی خوه دانی توژی دوعای بی بکه دا خودی میری مران نه دا مران ته ژی بده تن ، په وند نه فی خه بهری دبیتن و رکیتبان ل هه سپی دده تن ، یا نه للاه دچته شولا خوه ، خوه بی هه سپی وه سان ی پروس و طازی دمینیتن و ب ژاری تیتنه مالا خوه ، په وندی نه و

ههسپ و چهک وهسانئ بری و چوووه شوْلا خوه، ئیدی ژوی وهقتی و زهمانی، ناقتی وی بهری مایه بهری مرازان، و ئەف قصصهیه ژی دنیتشا عالهمئ دانئ بوویه داستان (ضرب المثل)، وهکو یهک حیلهمی ل یهکی بکه تن دبیژیتن کو ئەفه ژی ئەحوالی بهری مرازانه.

هیسای بیتن: رحمت بیبتن، بیبتی فهدهت.

پاچ: جلکئید بی سهروبه.

هیکایهتا سیه و ههفتی

ریوایهت دکهن، ژ قهضایید وانئ، د قهصهبا (بی کریتی) فهلهیهک ههبوویه، ناقتی (شاطر) وهقتهکی دهرویشهک بهری بهاری تیتته وی قهصهبهیا (بی کریتی) و ل مالا وی (شاطر) ئ فهله دبتته میتوان، بامر الله، ئەو دهرویش ناقتی ژی (صاری صالته) بوویه، ل مالا وی (شاطر) بی کهیف دبتن، و موددهیهکی مه دیده نهخوهش رادزیتن و ئەو (شاطر) و ئەگه خارس و ئەهلئ مالتی زیده پهحم ب حالی دهرویشی دهن و قهوی قهنج موقهیهیه دبن و خوهیبتی ل دهرویش صاری صالتهیهی دکهن، پاشی دوو ههیفان دهرویش شیفا دبیبتن و قهنج دبتن، پوژهکی دهرویش دبیژیتته (شاطر)ی کو ئیشهقه جوالهکی و بهن و بهر ههسته و شهمال و بهطهک ئەفنه حازر بکه، ئەز و تو بچنه دهرهکی، ته گهلهک زهحمهتا من کیشایه، بلانئ ژبهر وی زهحمهتی قهنجی یهک بتهرانئ بیبتن، ئیجاری ئەو شاطری فهله ژی جوال و قهوانئید صاری صالتهیهی ههموو حازر دکهن، وهکو قهدهرهکی شهفتی دبووربتن، صاری صالته و بته دارهک ژ نیتشا ئاگاهی بدهر دکهن و ریا سهعهتهکی ژ بی کریتی ویدانئ، دنیتشا گوندئ کورزوتی و بی کریتی، کهلهکا خرابه ههیه ژ کفاری مایی لسهری گرهکی ههموو بیبا و عیماره تئید قهدهمه نه، ئیجاری ئەو دهرویش صاری صالته و شاطری فهله ههردوو تینه نیتشا وی که لا خراپه، ئیجاری دهرویش دبیژیتته وی شاطری کو

تو دزانی ئەم ژ بوئی چ هاتنه ئیره، فهله دبیژیتن، نه، تو دزانی، ئیجاری دهرویش دبیژته کو دنیتشا قتی کهلی دانئ ژ کفاری مایی قهدهیم دهفینه ههین، ئەز دئ بخوونم و سحر دهفینهیهی بهطال بکه، و ئەم بچنه نیتشا دهفینهیهی، تو ژبزی خوه قهدهرهکی زیران بدهرین، لاکین ئەصله ئیدی تو خه بهر نهدهی، ئەفنه قهنج ل شاطری تهنبیه دکهن و دهرویش میقدارهکی دخوونتن و دهنگ و زهلهله دنیتشا وان بینایید کهشن پهیدا دبتن، پاش موددهیهکی پراسستی دهری یهک ظاهر دبتن، ئەو ههردوو دچنه نیتشا وی خهزینهیهی، شاطر فندهکی هلدکهتن، واقیعهن شاطر دبیبتن، کو بهلی جههکی عهقدئ واسع و زیر و دراقئیدکهتن ب سکههیت کفاری، طهرهف طهرهف، کووم کووم، بهرههف کرینه، لاکین لسهر کوومهکی زیران، دیسانئ ژ زیری توکمه شکلی گۆیهکی دانینه و دجهی چاواندا نئ ئەلماس دانینه د برقتن و مینقار و پهپئید وی شکلی گۆیهی، ههموو ب جه واهران مورهصهع کرینه، ژ دوورقه وهکو پوژئ دبرقتن، دهرویش گۆیا دهستئ خوه درئژ دکهن و ئەوی شکلی گۆیهی هلدگرتن و داتینیتته پاشلا خوه، ئیجاری دهرویش دبیژیتته (شاطر)ی، کو توژی ژ بوئی خوه، ژ شان زیران میقداری کو هلدگری، تژی جوالئ خوه بکه، دا ئەم بچن، ئیدی (شاطر) ژی قهدهری کو قادر دبتن ههمل بکهتن، ژ زیران میقداری کو هلدگری، تژی جوالئ دکهن و ژ دهفینهیهی بدهر دکهن، دیسانئ دهرویش دخوونتن و دهری دهفینهیهی تیتتهگرتن، ئیجاری ئەو ههردوو ژوی دهری برئ دکهن و قهدهرهکی ب ئیره دانئ تین، ئیجاری دهرویش صاری صالته دبیژیتته (شاطر)ی کو تو هه ره مالا خوه، ئەز دئ بچمه شوْلا خوه، دبی بخاترا ته، دهرویش قهدهقه ته، جودا ب کنارهکی دچیتن، وهکو دهرویش ژ شاطری جودا دبتن، شهیتان وهسوهسهیهی ددهته شاطری، کو ئەفه چ بوو، ئەوی دهرویشی شکلی گۆیهی موجه وههری سپه حی و زیر قیسمهت ژ بوئی خوه بری و ئەف زیرانه دایه من، ژ بوئی چ، ئەز ژی شه ریکم، وه لاهی ئەز دئ بگههمه دهرویشی و قهت نهبتن ئەز دئ بزوری گوا زیرین ژ دهرویشی بستینم،

ئيجارئ شاطر زيران ژ پشتا خوه داتينتن و ژ شوّقه خوه دگههينه دهرويشى، وهكو دنگى پيان تبتن، دهرويش دزقره، دببتن كو (شاطر) ه لپچ وى تبتن، ئيجارئ دهرويش دبببتن، كو (شاطر) خيره، چ بهحسه ئيدى (شاطر) دبببتن، كوراستى ئەز هاتمە گوئى، من ئەو زير نهفئينه، ئيجارئ دهرويش دبببتنه (شاطر) ههپه دين مهبه، ئەو زير ژ بوئ تهبهسن، بچه شولا خوه، كوژ بوئ من لازم بوو و گويا ئەز ژ فپهنگستانى ژ بوئ فئى گوئى هاتبووم، لاکين وهسابوو، كو ئەز نهخوهش بوويى، ل مالا تهمايم و هنده زير ژى ژبوئ ته ئيكرام بتن، شاطر قه دگهپتن ديسانى شهيتان وهسوسه ددهتن، كوكوپو ههپه و ب زورى گوئى ژ دهرويشى بستينه و زيران ژى نهدهوى، بلانئ بچته شولا خوه، تيكرارهن شاطر ديسانئ قه دگهپتن و تيته نك دهرويشى، خولاصه كلام ههر چ قه دهرويش شيرهتان ل (شاطر) دكهتن، چاره نابتن، دهرويش ل (شاطر) دفهكره، كومهراما (شاطر) جهبره كوب زورى گوئى ژ وى بستينتن، ئيجارئ دهرويش دبببتنه (شاطر) كو وهه نيزوكى، ئەز دئ گوئى بدهمهته، وهكو (شاطر) نيزوكى دهرويشى دبتن، تشتتهكى ددهته بهركهپويى (شاطر)ى، فيلحال ب بهنئ (شاطر) ژ خوهقه دچتن و بئ هشل وئ دهري دكهفتن، دهرويش دچته شولا خوه، وهكو نيزوكى صوبه بئ دبتن، هشنئ (شاطر)ى تيته سهري، رادبتن كو دهرويش تونينه، ئيجارئ تبتن ئەوى جوالئ زيران تينته مالا خوه و خهف دكهتن و هيئدى هيئدى ملك و ئەملاك و كوئان و كهر و ئاشان ته دارهك دكهتن، ئيجارئ ميريد (بئ كريفئ) سهه دكهن كو ئەلبهتته ئەفى (شاطر)ى ژ جههكى مال بدهست كهتیه، كو هنده ئەملاك و ئەشیا ژ بوئ خوه پهيداكرن، ئيجارئ جيران دبببزنه ميرى، كو پيلهكى دهرويشهك هاتى ل مالا فئى بوويه ميتوان و مووددهيهكى نهخوهش بوويى، پاشى شيفسا ديتى، ئەو دهرويش ناپهديد بوويى، ئەفى (شاطر)ى هنده مال پهيدا كرى، خولاصه ژ تيره دا ويدا نمونا زيريد كهفن ژ مالئ (شاطر)ى بدهرانين، و (شاطر)، ميرگرئى حبس كرن،

قه دهركئ زيران مير ژ (شاطر)ى ئستاندى، ژ حبسى بهردانئ، ئيجارئ ئەف خه بهره دنيتفا عه واميدانئ شايح بوويى، كو (شاطر)ى بئ كريفئ خهزينه ديتيه، ئەف خه بهره بگوھى پاشايئ (وان)ى كهتى، ئيجارئ پاشايئ (وان)ى رپكرى (شاطر) گرتى برينه وانئ و مووددهيهكى ل وانئ حبس كرن و ئيزا داينه (شاطر)ى، كهيفيهت وهكو بووى ئبقرار كرى، ميقدارهكى زيران ژى پاشايئ وانئ ژ شاطرى ئستاندى، شاطر ژ حبسى بدهرانئ، خولاصه ئەو (شاطر)ه ئيدى كهته بهلايئ، ئيره دا ويدانئ ههر ژوى دستاندن، ئەف قصصهيه ئەگەر چ هندهكى ژ عقلان دووره، لاکين لوان ئەطرف و ئەکنافان مهشهوره، گههايه حهددئ تهواترئ و نها ژى مالا وى شاطرى ديسانئ ل بئ كريفئ ههپه و قهوى مهعموره و ئەولاديد وان ههين، خوھيئ ئەملاك و ئاش و كوئان و كهر، لاکين مالّه كا قهوى زیده بهرقه كريبه، حسيبكه تهكيبهيه، ههرچى بيتتهوى مالئ، فهله، موسلمان، مهنع ناکهن، دئويرين و ئيكرام دكهن، مالا شاطرى ژوى وهقتى حهتتا نها ژى دنيتفا ئەكراداندانئ مهشهور و مهعروفه، ئەكهپريد ئەكرادان دؤستى دگهل وئ مالئ ههين و پهز ههديبه ژ بوئ وئ مالئ دهن، مالئ دهن، و ئيقتيزا بكهتن كو ئەكراد دوژمناتيا بئ كريفئ بکهن و تالان و دزيبئ ژ بئ كريفئ بکهن، ديسانئ نيزوكى تالان و مالا وى شاطرى نابن، دبببزن كو تهكيبايه و نانئ وان چاقرا دكهن و بئى طهرزى قصصهيبئد خهزينه و دهفئينهيان د كوردستانيدانئ زاف ههين و ئەكرادا زیده باوهرى ب بوونا دهفئينه و خهزينهيان ههين و گهلهكان ژى جزوى و كوللى راست هاتيه، ئيدى حهقيقهتئ خودئ دزانئ..

دهفئنه: گنجينه، خهزينه.

فند: چرا، شه مالک.

كهر: كهريت پهزى.

پيلهك: دههك، وهختهك.

ناپهديد: نهديار، بهرزه (فارسيه).

ټكناف: ږخ و دږ، ټطرف (عهره بيبه).

د ټيورين: ساكن دكهن، ب خودان دكهن، جهي ددهني.

هيكايه تا سپه و ههشتن

ربوايهت دكهن، كو د تاريخا هزار و دووسه د و نوزده پيدا ني، د وهقتي خيلافه تا (سولتان عبدالحميد خان) دانې، ژ حاكميد خواهه جهي (مهحمود پاشا) حاكمي بازيدئ بووي، قهوي مرؤقه كي غه ددار و زؤره بووي، د وهقتي حكومه تا ويدانې، ژ فهره ننگستانې مرؤقه كي سه بياح ژ بؤي سه ير و ته ماشا هند و ئيرانې هاتي، بهرې بهارې گه هايه باژيرې بازيدئ، كو ژ وي دهرې بوريتن و بچيته وهلا تيد ئيرانې، ټما دوي زه مانيدانې، ټصله ن طايفه پيد ټفره نجان لوان وهلا تاندانې پهيدا نه دبون و كه سه كي ټفره نجان نه ديتبون، قهوي ل وان عه جيب خويا دكرن و عه داوه تا ل طايفا ټفره نجان لنك وان هه بو، ئيجارې ټو فرهنگي هاتي، ناقي ژي (ژ ويير) بووي و قهوي زيده تشتنه سپه هي و نادیده دگهل هه بووي، وهكو سه عه تيد مهقبوله و سلاحيد دوو لوله و دوورينيد سپه هي، ټو (ژويير) هاتيه نك پاشايي (بازيدئ) مهحمود پاشا و چند رؤزه كان لوي دهرې بووي ميتوان، لاکين وهكو ټتبا عيد پاشاي ټوان تشتيد سپه هي لنك (ژويير) ديبن و دبيزنه پاشاي، ئيدي ټو ژي بؤي ټفان تشتيد توحه ف دكه فته طه مه عي و قه صدا شه لاندن و كوشتن و وندا كرنا (ژويير) دكه تن، گؤيا صوره تن چند سواره كان دگهل (ژويير) داتينه كو ټوي ب سه لامه ت ببنه وهلا تي ئيرانې، لاکين بخه ف دبيزنه وان سواران، كو من ته نبهه كرينه، دي بره كا سواريد ټكرادان بيتنه رپا هه وه، وهكو ټو ټكراد تين و پهيدا دبن، هوون بره فن، بلانې ټو سواريد ټكرادان (ژويير) ي بگرن و بكوژن و هه رچي ماليد هه يي ژ بؤي من بين، ئيجارې وهكو (ژويير) دچته سينورئ ئيرانې و بازيدئ، چپايي (قازي گولي) ټو سواريد ټكرادان هجومي وان دكهن، غولاميد مهحمود پاشاي به ته حريكن و دهرفن، (ژويير) دمينه،

ټكراد (ژويير) ي دگرن و د شلین، لاکين ټجه ل نه هاتيه ټوي ناکوژن، ئيجارې بشه ف (ژويير) ي ژي دگهل تشتيد وي تيننه نك مهحمود پاشاي، بخه ف پاشا ژوان پرسيار دكه تن، كو ژ بؤي چ وه ټقه نه كوشتن، ټكراد دبيزن كو براس تي دهستي مه نه چويي مه ئينايه، ئيدي مهحمود پاشا دبيزه، كو ټله بته حيكمه ت هه به، ئيدي ټه ز قي نها ناکوژم، شوله دبتن كو ټقه مرؤقه كي مه زن بيتن، پاشي خونديار لي بيرستن، ئيجارې تينتن بخه ف (ژويير) ي دكه لييدانې ژ بهرې كولايي طاري بي دهرې و كوله ك، زيندانه ك قه ديه هه بوويه، كو دهرې وي ژ سه ري بهرې كوله ك هه بووي (ژويير) ي ژ وي كوله كي داده يلنه زيندانې، وي زه ماني دذاري كه لي ژي، مرؤقه كي كال ناقي قاسم ناغا هه بوويه، پاشا ته نبهها وي قاسم ناغاي دكه تن، كو رؤژ برؤژي نان و ناغا (ژويير) ي ژ كوله كي داهيلنه نك وي بلانې مودده يه كي بشي طهرزي بيبتن، كانې ناخري چه وانې دبتن، لاکين ټه ف شوله ب خه فه، مه علومي ټه هالي و كه سه كي نين، ئيلا پاشا دگهل چند غولام و دذاري بشي ټه حوالې (ژويير) ي دزان، ئيدي كه س پي واقف نين، (ژويير) بشي طهرزي لوي زيندانا وه حشه ت فيزا، قه دهرې ساله كي مايي، لاکين ټوي قاسم ناغايي دذدار و خاتونا وي، ره حيمه خاتون، ټه فنه رهم ل حالې (ژويير) ي كرى، بشه فان ژ زيندانې بده رتارين و تينانه نك خوه و ټولفه ت دكرن، زاد و طه عام ددانې و جليد وي دشوشتن، بهر وه جه بدزي سه رگوهي قهوي قه نج ل (ژويير) ي دكرن و دل منايي ددانه (ژويير) ي كو خودي مه زنه، تو ژ قي زيندانې ټله بته خلاس دبي و زيده ټولفه ت و حه ببه ت بخه ف دگهل (ژويير) ي دكرن، نه قل دكهن كو ټو (ژويير) ژي قهوي مرؤقه كي خوه يي كه مال و صاحب دهرک و ديرايه ت و ژ حه موو علومان خوه ندي و خه به ردار، مرؤقه كي كامل بوويه، خولاسه بشي طهرزي، ساله كا ته مام (ژويير) گرتي مايي، ئيجارې د تاريخا بيستيدانې وه بايه كا شهديد ل بازيدئ پهيدا بووي، ب ټمري خودي مهحمود پاشا فهوت دبتن و برايي وي هه بوويه، ئيبراهيم به گ ژ

قهزایید بازیدی ل قهزا خاموری میر بوویه، ئەو ئیبراهیم بەگ تیتن و لجهی
 براین خوه مهحموود پاشا دبتە پاشای بازیدی و ساکن دبتن، ئەمما ئەوی
 ئیبراهیم پاشای ئەصلەن ھایژقی ماددا (ژوبیتر)ی و گرتنا وی و ھەبس
 بوونی نەبوویە، پاشی چەند رۆژەکان کو ئیبراهیم پاشا دبتە و البی بازیدی
 و سەری ژ قەرەبالغی ھیسایی دبتن، رۆژەکی ئەو دزدار قاسم ئاغا تیتە
 حضورا ئیبراهیم پاشا و بخەف ئەحوالا ھەبسیا (ژوبیتر)ی وەکی بووی ژ
 بوئی ئیبراهیم پاشای نەقل و بەیان دکەتن، کو بەلێ ئەحوالەکی وەھا د
 وەقتی براین وە مهحموود پاشای قەومییە و ئەقە سالەکە کو ئەو
 (ژوبیتر)ی فرەنگ د زیندانێ دانێ گرتیە و قەوی زیدە ژار و زەعیف
 بوویی، تۆچ ئەمر دکەوی و ئەو مرۆقە ژی دوعا ل دەولەتا ھەوہ دکەتن
 بلانێ یان من بکوژە و یانێ بدەرینە و ئازا بکە و فیلواق ئەو (ژوبیتر) ژ
 ئەگەر چ فرەنگە، لاکین مرۆقەکی بەگژادە و قەوی زیدە کەمال و خوەندی و
 مەقبولە، ئەمرێ ھەوہیە، لاکین ئەوی ئازا بکەن، قەوی زیدە قەنج دبتن،
 ئیدی ئەمر و حوکم ئی وەہیە، وەکو ئیبراهیم پاشا ئەقە ئەحوالا (ژوبیتر)ی
 سەھ دکەتن، زیدە تەعەججوب دکەتن، کو ئەقە شۆلا مەزنان نین و قەوی
 بی مروەتیە، فیلحال فریدکەتن و (ژوبیتر)ی ژ زیندانێ بدەرتینە و تینتە
 نک خوہ و قەوی ژێ عوزرخواهی دکەتن، کو ئەز تە رجا و ھیشی دکەم، کو
 تۆ قصورا مە بی بەخشینی، ئەقە شولەکا نە مونساب و بی طەرز قەومیە،
 عەفو بکەن و ھەرچی پەرتال و ئەشیا بید ھەوہ چوویی، دەفتەر بکەن، ئەز
 دی بەرھەف بکەم و دەستورا ھەوہ بدەم و موعەزەر و موکەر پەم وە بری
 بکەمە ئیرانی، ئیجاری چەند رۆژەکان ئیبراهیم پاشا زیدە ئیعرزاز و
 ئیکرام ل (ژوبیتر)ی دکەتن و ھەرچی ئەو تئستید وی بی سپەھی، کو
 لئک براین وی مەمحوود پاشای بوویی و لیباس و ھوروموید (ژوبیتر)ی
 کو لئک غولام و ئەکرادا بوویی، پیکفە بەرھەف کری و ئینای بیلتە مام
 تەسلیمی (ژوبیتر)ی کریبە و بخوہژی ھەسپەکی قەنج و قەدەرەکا دراھی
 لوی ئیکرام کریبە و ئەو (ژوبیتر) ژ ئەحوال و ئەشیا بید خوه ھەدیبنە

قەوی مەقبول دایە قاسم ئاغایی و ژنی و ئیکرام کریبە، ئیدی ئیبراهیم
 پاشای زیدە ب ئیکرام و قەدر، مرۆف دگەل (ژوبیتر)ی دانێ و سەلامەت
 فریدکریبە تەبریزی و (ژوبیتر) چووی سەفەرا خوہ، لاکین پاشی ئەوی
 (ژوبیتر)ی ھەر سالی بیست و پینج فرانسە وەزیفە، لوی قاسم ئاغایی
 دزدار گرتدایی، سال سالی ل ئستانبولی فریدکریبە نک قونسولید فرەنگ
 سزی، ئەوی ژ ئەو دراھ کو ھزار غروش دبوو فریدکریبە طەرەبزوونی و
 ژوی دەری ژ ددانە تو جاران و قەبض دستاندن، تو جاران ژ فریدکریبە
 بازیدی تەسلیمی قاسم ئاغایی دزدار دکرن، ژ زمانی وی قەبضنامە یا ب
 موھر دستاندن و ئەو قەبضنامە فریدکریبە نک (ژوبیتر)ی فرەنگستانی،
 ھەتتا کو قاسم ئاغا فەوت بووی، پاشی وی کورەکی قاسم ئاغای ناھی
 مەحمود ئاغا ھەبوو، ھەتتا ئان سالان ژ، کو (ژوبیتر) د ھەیاتیدانی
 بوویی، دیسان ب ئوسلویا قەدیە ئەو ھزار غروش، سال سالی فریدکریبە
 نک قونسولێ طەرەبزوونی و ئەوی ژ طەرەبزوونی فریدکریبە نک
 قونسولێ ئەرزەرومی ئینگلیزان مسیو (برندی) و ئەوی مسیو (برندی)
 ژ ئەو دراھ فریدکریبە بازیدی ژ بوئی کورێ قاسم ئاغایی دزدار مەحموود
 ئاغای و ژ وی سەنەد دستاندن و فریدکریبە فرەنگستانی ژ بوئی
 (ژوبیتر)ی، بگەیر ژ قتی ژ، ھەر سێ چار سالان جارەکی، قەدەرەکی
 دیاری و چۆخ ئەشیانە لایقە ژ فرەنگستانی ددایە بازگانان و ژبوئی مالی
 قاسم ئاغای دیاری فریدکریبە، پراستی ئەو (ژوبیتر) زیدە مرۆقەکی صاحب
 ئینسانیت و خوہی ئینصاف و مروەت بوویی، ھندە سالان ئەو حقوق و
 مرۆقایی ژ بێر نەکر، ھەتتا کو خوہش بوو، ئەو قاسم ئاغا و کوپ چاقرای
 کریبە و ئەقە بقی طەرزی دەرەجا ئینصاف و ئینسانیتە (ژوبیتر)ی ئیدی ل
 کوردستانی بوویە ضەری مەسەل، ھەر کەس تەعەججوب دکەتن، کو
 مرۆقەکی فرەنگی ھندەخوہی مروەت و ئینسانی بیتن، گەلەک شولە،
 کەسەک بەلکو ژ ئەھلی ئیسلامان، ھەتتا ئەھل طەرەزا ئینصاف و
 مروەت نەکریبە و ئەو (ژوبیتر) ژ پاشی ل فرەنگستانی مەشھوور و

مه‌عرووف بوویی، کتیبید ترکی و زمانید دمای ته‌صنیف کرینه، حه‌تتا فا نیتروکان ژی نهو (ژوبیر) خوهش بوویی، لاکین نها فهوت بوویی، نه‌گهر چ نهو ژی فهوت بوویه، ئیللا کو ناقتی قه‌نجی و ئیبنصاف و مروه‌تا وی حسیبکه تانبگور خوه وه‌کی ناقتی نه‌وشیروانی عادل دنیقا کوردستانی مایی، ههر کهس ب ته‌حسین و ناه‌رین دگرن، کو هنده سالانن بچتن و هنده قه‌ده‌ری وه‌لاتی وی دوور بیتن و بخوه ژی فره‌نگ بیه، ژ ملله‌تی ناخیره بیتن و دهره‌ققی موسلمانان بقی وه‌جهی ئیحسان و ئیکرامی و قه‌نجیی بکه‌تن، پراستی کو شوله‌که عه‌جیبیه وه‌ ههر کهسی صده ناه‌رین دکهن، قصه‌یا (ژوبیر)ی ژی نه‌ف ره‌نگه قه‌ومییه و نه‌کشهرید نه‌کرادید باژیری پی دزانن.

کال: پیر

کوله‌ک: په‌نجه‌را بچوک

دزدار: نهو که‌سی به‌رپرس ژ پاسه‌وانید که‌لی.

وه‌حشته‌ فیزا: طه‌نگ و گاری، بین طه‌نگ

دل منایی ددان: دله‌لی وی ددا.

عوزر خواهی: عوزر خوازی.

هیکایه‌تا سیه و نه‌هی

نه‌قل دکهن دقتی تاریخی‌دانن ۱۲۳۵ وه‌کو بوویه سه‌فه‌را ئیرانی و رومی، وی وه‌قتی ناغایی سیپکان سلیمان ناغا و ناغایی تایفا زیلان حسین ناغا، نهو ههر دوو دگهل ئیلید خوه ل خاکا ئیرانی بوویی، خدمه‌تا شاهی ئیرانی دگرن، وه‌کو نیتروکی موحاره‌به‌یی بوویی، ناییب سه‌لته‌نه، عه‌بباس میرزا، سلیمان ناغایی سیپکی و حسین ناغایی زلی، خوه‌ستییه نک خوه و ههر دوو ژی برینه حوزورا دیوانن و نه‌کابر و خه‌وانینید ئیرانی ژی پی‌کفه له حوزورا عه‌بباس میرزای گه‌له‌ک نه‌وازش و روی دل و ته‌کلیف ژ بووی وان ناغا له‌ران و ههریه‌کی ژ وانه دوو شالید شه‌مله ژی قیمه‌ت و

شیرید زترین ئیحسان کری و گوتیه وان کو هوون غولامید سادقید شاهن، موحاره‌با مه و رومی هه‌یه، وه دبینم لوان سه‌رحه‌دان موقه‌بییه د بن و غولامی ئیجرا بکه‌ن، نه‌لبه‌تته هوون ژ که‌ره‌ما حه‌زه‌تا شاهیی چراغ دبن، ئیجاری ژی خه‌وانینید ئیرانی ژ خانید وه‌لاتی ره‌وانن، خانن تایفه‌یا ئای رومیان ضه‌مان خانن کورن قاسم خانن ژ حه‌سه‌دی گوتیه عه‌بباس میرزای، کو شاهم نه‌فه‌ چیه تو هنده ره‌غبه‌ت و ربعايه‌تی دنیقا خه‌وانینید ئیرانی لغان ناغایید نه‌کرادان ژن قه‌حبه‌ دکهی، نه‌گهر چ عه‌بباس میرزا ژ قی خه‌به‌ری سل بوویه و زه‌مان خان ته‌قدیر کرییه، لاکین سلیمان ناغایی سیپکی ژ غیره‌تان نه‌حه‌ملاندی، ل وی حوزوری گوتیه، کو ضه‌مان خان سو‌به‌یی ژن قه‌حبه‌تی کفش دبتن، ههرچیه عه‌بباس میرزای ضه‌مان ژ حوزوری قوراند، ئیدی ته‌نییه و ته‌ئکید ل سلیمان ناغای و حسین ناغای کره‌ کو وه‌ دبینم هوون دگهل ئیلانید خوه باربکه‌ن و بچنه سینورا رومی و موقه‌بییه د باخه‌به‌ر بن، بلانن جاسوسید وه ژ سه‌متی وه‌لاتی رومی کیم نه‌بی و سه‌رگو‌هیا وه‌لاتید سینورید ئیرانی بکه‌ن، ئیجاری سلیمان ناغا و حسین ناغا ژ حوزورا عه‌بباس میرزای فه‌گه‌ریایی، بشوقه‌هاتن، لاکین سلیمان ناغای گوته حسین ناغایی زلی، توچ دیتری نه‌ز پشتی ژن قه‌حبه‌تی ئیدی ل وه‌لاتی ئیرانی ناسه‌کنم و به‌لکو نه‌ز دی قی تولی ب ژنا خودی ژ ضه‌مان خانن ئای رومی بستینم، لاکین حسین ناغا بی غیره‌ت بوویی، ل ئیرانی مایی و سلیمان ناغا فیله‌حال دگهل هه‌شت سه‌د و نه‌ه سه‌د مالید ئیلا سیپکی بارکری و چوویه گولن وانن نک سرت مه‌حموود پاشا والیتی وی دهرن. لاکین حسین ناغایی زلی ل ئیرانی مایی، وه‌کو شه‌ری روم و ئیرانی ل ده‌شتا (ئاله‌شگری) بوویی، ئوردیا رومی ره‌قی و به‌لاف بووی، ئیجاری سه‌رداری ره‌وانن حسین قولی خان، نه‌مری ضه‌مان خانن ئای رومی کری، قه‌ده‌ری سی هزاران سوارید عه‌جه‌م و نه‌کرادان داین. نهو کره‌به‌ سه‌رۆک و چادر و ته‌داره‌ک دایی ژ بووی حه‌فزا ره‌عییه و گوندید ره‌وانن ژ نه‌کرادید رومی، فریکرینه به‌رگیا وه‌لاتی، نهو

ژی هاتیه ژ قولیچ ژوورتری، ل چپایی عه‌بباس گولج، گویا ژ بوی قه‌راقولج و ل وی دهری ئوردو قه‌داینه، ئیجاری ئەف خه‌به‌ره گه‌هیایه گوئی سلیمان ئاغایی سیپکی، له وړانج ئه‌وی دائیم ژ بوی حه‌یفا ژن قه‌حبه‌تی، ژ ضه‌مان خانجی هه‌ر گوهدار بوو، دا رۆژه‌کی دهرفه‌تی ببینه و ئه‌وی تولی ژ ضه‌مان خانجی بده‌رینه، وه‌کو ئه‌وی ئەف خه‌به‌ره سه‌ه کرییه. مالئید وانه ل که‌شیش کولج توپراغا وانج بووی، ژ ئیلا خوه‌ حه‌فت سه‌د سوارید بژاره به‌ره‌ف کړی. قه‌سدا ئوردویا ضه‌مان خانجی ئای رومی کړی، دوو رۆژ و شه‌قان شه‌بخون کړی، به‌ری سوبه‌یج هاتی بسه‌ر ئوردویا ضه‌مان خانجی گرتی و ژ چار کناران ئیروش برینه ئوردویج، ئیدی خه‌لقی ئوردویج په‌ریشان بووی، ئیکو ئیمکان بووی سواربووی و ره‌قینه و ئیدی مایه، ئیکو هاتنه‌ کوشتن و ئیکو هاتنه‌ ئه‌سیر کرن و ضه‌مان خانجی ژن گرتن و ئینانه نک سلیمان ئاغایی سیپکی، ئیجاری سلیمان ئاغا گوئی ضه‌مان خانجی، کو چاوانه، نها ژن قه‌حبه‌کییه، هه‌رچه‌ند ضه‌مان خانجی ئه‌مان و داد کړی فایده‌ نه‌کړ، سلیمان ئاغا بخوه‌ دایه‌ شیری. سه‌ری ضه‌مان خانجی کړیه و به‌یر ژوی ژی، سه‌د سه‌ر ژ عه‌جه‌مان ژی کړی و قه‌ده‌ره‌کی ژی ئه‌سیر کرینه و ئوردویا وانجی یه‌غما کړی و ژ سئ سه‌دی زوړتری ئه‌سپج ئه‌خته‌رمه‌ ئستاندی و ژ وی دهری کاغه‌ده‌ک ژ بوی سه‌رداری ره‌وانج حسین قولی خانجی نویسی و دایه‌ ئه‌سیره‌کی، ژ بوی سه‌رداری فریکریه، کوخان ژن قه‌حبه‌تیا جامیران وه‌ها دبیتن، ئیجاری قه‌نج مه‌علومی وه‌بوو، کو ئه‌ز عه‌شیرم، نه‌ ژن قه‌حبه‌مه‌ و بخوه‌ ژی سه‌ری ضه‌مان خانجی ئای رومی دگهل سه‌رید مایی و ئه‌سیران بری و چوویه نک مه‌حمود پاشایی والیج وانج، ئیجاری سرت مه‌حمود پاشا ژی قه‌وی زیده ژ سلیمان ئاغایی سیپکی مه‌منوون بووی، ته‌حسین و ئافه‌رین کړی، ژ سه‌د خه‌لاتان زیده‌تری داینه‌ توړین و ئاغا له‌رید تایفا سیپکان و ئه‌و ته‌رزه شه‌جاعت و غیره‌تا سلیمان ئاغایی سیپکی نها ژی ل کوردستانی تیتته‌ گوتن، ئه‌وی سلیمان ئاغای قه‌وی مه‌هینه‌کا باش هه‌بوویه‌ ناچی (هولج).

ئیجاری کچید تایفا سیپکان ئستران ل سلیمان ئاغایی سیپکی گریداینه. کو سواری (هولج) بقی ته‌ری چوویه و سه‌ری ضه‌مان خانجی ل (عه‌بباس گولج) بری و ئینایه و هنده‌ ناموس کریمه و نها ژی ئه‌و ئسترانید سلیمان ئاغایی سیپکی، دنیقفا ئه‌کرادان تینه‌ گوتن، کورید وی ژی هه‌ین، لاکین قه‌وی ژار بووینه ل گوندید ئالاشگری، بیرو بووی، حسیکه‌ د دهره‌جه‌یا ره‌عیه‌یانانج ساکن دبن..

سیپکی و زیلی: دوو عه‌شیرید کوردانن.
 نه‌وازش: ئاره‌زووکرن، ره‌غه‌ت کرن، فارسبییه.
 چراغ دبن: گه‌ش دبن، روون دبن.
 قوړاند: لی خوری، لی حه‌یتاند.
 به‌رگیا وه‌لاتی: به‌رگیا وه‌لاتی، به‌ره‌قانی ژ وه‌لاتی.
 شه‌بخون: شه‌به‌بخون: هیرشا بشه‌فی، فارسبییه.
 ئیروش: ئیرش، هیرش، هجوم.
 یه‌غما کړی: تالان کړی، فارسبییه.
 بیرو بووی: به‌جه‌بووی، ئاکنجی بووی، ساکن بووی. (بیرولو ترکیبه‌).

حیکایه‌تا چلن

نه‌قل دکهن کو دبه‌ری نها، زه‌مانجی بوری تایفه‌یه‌کا له‌شکه‌ری رومیان هه‌بوویه، سواری له‌وه‌ند دگوتن، ل حه‌موو وه‌لاتید رومی ئه‌و له‌شکه‌رید له‌وه‌ندان هه‌بوون و قه‌وی له‌شکه‌ره‌کی سه‌ربه‌ست و بی په‌روا بوو و گه‌له‌ک زولم و ته‌عه‌ددا ل گوندان و ره‌عیه و فه‌قیران دکرن و زاف جارن ئیتاعه‌تا پاشایید وه‌لاتان نه‌دکرن، هه‌ر بقی ته‌ری رۆژ برۆژی جه‌بر و زولما وان زیده بووی، توغیان و عسیان دکرن و بخوه‌ سه‌ری دچوونه وه‌لاتان و دبوونه میوان و دراف دستاندن و (عباد الله) د ئیشاندن، ئیدی ئه‌هلج رومی ژ وی تایفا له‌وه‌ندان زیده عاجز بووی، ب ده‌فعات عه‌ریزه‌ داینه خوندکاری، کو ئه‌مان داد ئه‌قان له‌وه‌ندان ئه‌م سووتینه، ئیدی خوندکار ئه‌و

لهشکه ریډ له ونداندان پیکشفه فرمانلوو کری ب حه موو نه ترافید وه لاتید
 رومع فرمان به لاف بووین، کو به لی نه مری پادشاهییه، تایفا له ونداندان
 حه موو مه زن و بچووک فرمانلونه، زن و دهستوره ل کی ده ری نه و تایفا
 شه قی ههین و پهیدا دین بلانی نه وان بگرن و بکوژن و هه رچی هه سږ و
 نه شیا بیید وان ژی ههین بلانی ژ بو ی نه هالی وسه که نه بیید ولاتان بیتن،
 ئیدی لسه رقی نه مری خوندکاری ل تایفا له ونداندان بوو یه فرمانا پادشاهی
 و ل عه ره بستانی و نه نادولی و مووسل و به غدایی دهست پیکنه، نه و
 تایفا له ونداندان تهره ف ب تهره ف دگرتن و د شه لاندن و دکوشتن، عهینی
 وهکو پاشی ل تایفا (په نکه چهریان) واقیعه بووی، ئیجاری ژ کناری
 سیواس و توقات و ناماسیه یی، قه ده ری دوو هزار سوارید له ونداندان بهه ف
 که تی و سه روکی حه موویان ژی له وند بادشاهی حافز ناغا دگوتن،
 نه و ژی دگهل دوو هزار سوارید له ونداندان فرمانلوو ولاتید سیواس و
 هه م جیوارید وی خرابی کرن و مرو ف شه لاندن و ژ گوندان دراف دستاندن
 و د ئیورین، بقی ته رزی که سه کی قوه تا چونا به راییک و مقاوه مه تی
 نه بووی و ل کو هه سپید چی هه بوویه دستاندن، ل کو ده ری کوره کی نه مره د
 وړند هه بووی دره فاندن و تینان ژ بو ی خوه دکرنه کوله، خولاسه بقی
 وهجه ی خرابی و عسیان، بهراخوه داینه تهره ف مووسل و به غدایی و هاتن
 و لکی ده ری ژی ل رییان کو د ئیورین، دیسان (کذالک) هه سپید خه لقی
 و کورید نه مره د رادکیشان و دبرن و دراف ژ گوندان عه واید دستاندن، بقی
 ته رزی، بی ترس ب که یفا خوه، هه ر پوژئی دوو سئ ساعه ت دچوون و ل
 گوندان د ئیورین و جارنان ژی توتراغ دکرن، له وړانی ئیدی ژ که سه کی
 ترس و په روا وان نه بووی، نه فنه هاتینه و ژ دیاربه کړی و دهشتا بشیریی و
 دهشتا جزیرئ بقی وهجه ی بوړینه و داخلی سینیورئ وه لاتی به هدینان
 بووی، قه زایه ک به هدینان هه یه (ناکره) دبیزن، نه کرادن و سئ سه د
 چارسه د مال دین و میره کی وانی خوه جهی ژی میر شه مدین ناف هه بوویه،
 وهکو له وند ناغاسی (حافز ناغا) نیزوکی هیشه تا ناکره یی بووی، باش

ناغای له ونداندان، ب قه ده ری پینجه ه سوار ژ پیششه ژ بو ی قوناغچی تی
 قریکرنه نک میر شه مدین، کو نه فنه دوو هزار سوارید له ونداندان دوو سئ
 روژان بکه ی میوان، پاشی نه م دی بیورین و بچینه کناری مووسلی، وهکو
 باش ناغای له ونداندان دگهل وان سواران ژ پیششه هاتینه نیفا هیشه تا
 ناکره یی و بووینه میوانی میر شه مدینی، ئیدی میر شه مدین مولا حه زه
 دکه تن نه گه ر نه م نه فانه نه که یه میوان و بکه فنه حساری و بده نه بهر
 تفه نگان و ناسی بین، دبیتن کو نه فنه دوو هزار سواران و هنده جه هاتنه و
 فرمانلو بووینه و ژ جانید خوه بوړینه پاشی ل مه غالب بین، ئی قه نج
 نه وه، کو نه م نه فنه ب نه زمانی شرین و لیب بیته نیفا هیشه تی، ئیدی
 پرس پرسیار نین، ژ خوه نه فنه فرمانلو نه ب طهرزه کی به لکو نه م نه فانه
 له وندید فرمانلو به رزه و ته له ف بکن و نه فنه مال و چه ک و نه شیا بیید
 وانه ژی دمینتن ژ بو ی مه و سه ریډ چنده کان ژی و ژ ناغا له ریډ وان ژی
 دکه م و قرید که مه مووسلی ژ بو ی و لیب وی ده ری و نه فنه ژی گویا
 خزمه ته ک ژبو ی رومی دبینم، خولاسه چند مرو فنان ژ نه ختیارید ناکره یی
 گازی نک خوه دکه تن و نه فنی شپوری بخه ف دگهل وان نه ختیاران دکه تن،
 خه لقه هن کورت و هن دریز دبیزن، ناخری خانما میر شه مدین کو کچا
 پاشایی (عیمادیه) یی بووی و ناخی (مه لکه خاتون) بو، نه و ژی لوی
 شپوری بووی، هنده کان ژ ری سپی بیید ناکره یی گوتن کو به لی قه نج نه ف
 شوله، لاکین نه فنه له وند ناغاسی حافز ناغا، قه وی جا میره کی مه شه وره و
 هنده شه ر و ده عوا دیتنه، دبتن کو به نه خاپتن و باوه ری به نه نینتن، پاشی
 شولا مه زایع بیتن و نه م و له وند له ه فندوو با بکه فن، نه فنه دوو هزار
 سواران، ئیدی بنیانا مه بده رین، ئیدی مه لکه خانم دبیزیتن، کو نه، شولا
 هوه ژ کوشتنا حافز ناغای نه بتن، بلا حافز ناغا ل که لی بیته میوان،
 کوشتنا وی ل نه ستوی من، نه ز دی لیبه کی لوی بکه م و بی زه حمه ت
 نه وی بده مه کوشتن، هوون ته دبیری ل ئیدمایی بکن، خولاسه نه هلی
 ناکره یی مه زن و بچووک ل سه رقی شپوری ئیتیفاق کرینه و سوپه یی

جەواب داينه باش ئاغايى له وهندان، كو به لى سه سه ران و سه رچاوان بلانى حافز ئاغا بيتن، مالا وييه بيته ميوان، ئيجارى چەند مرۆف ژ ئەهلى ئاكره بى ژى دگهل باش ئاغا دچنه به را يكا حافز ئاغاي و خه لقي هيشه ت ژى، ئەوان سواريد له وهندان دگهل حافز ئاغاي ل مالىد خوه پارقه دكهن و **قوتاغان** حازر دكهن، لاكين حافز ئاغا بخوه دگهل چەند ئەتباعه كان، دى ل سه رى كه لى ل مير شه مدىنى بيته ميوان، خولاسه وه كو حافز ئاغا و سواريد له وهندان نيزوكى ئاكره بى دىن، مير شه مدىن و ئەعيانيد هيشه تى پي كفه سوار دىن و دچنه به را ييا حافز ئاغاي و سواريد له وهندان و دگهل به كودو مولاقى دىن و ژ سه د زىده بهه قرا خوهش و بيشى دكهن و سورتهن ژ هاتنا فانه گويا خوشنوود دىن، ئەقنه ب ئيعزاز و ب قه در و هه كه سه ك ژ له وهندان دچن و ل قوناغيد د ئيورين و حافز ئاغا ژى تيته سه رى كه لى و دببته ميوانى مير شه مدىن و ژ حه ره مى شه ربه ت و قاوه و كه يف پرسين و خوهش هاتن ژ بوى حافز ئاغاي فرېدكه تن و خانم جه واپى فرېدكه تن كو حافز سه سه ران هاتنه، ئەقنه مالاوى يه و ئەو برا يى منه، ئيدى بلانى ژ رۆمى و فه رمانلو بووينى ئەسله ن تو فكاران نه كه تن، ئەقنه وه لاتى مه سينوره و كوردستانه، حسيبكه حوكمى رۆمى ئيدى لثان كناران ناخه بتى، بلانى راحت بيتن، ئەق وه لاتنه پي كفه د ئوغه را وى دانه، وه كو مه لكه خانمى بقى ته رزى ته كليف و دل منايى ژ بوى حافز ئاغاي فرېدكه بى، ئەوى ژى ب ته مامى حسيب كرى ژ مه لكه خانمى و مير شه مدىن، قه وى زىده مه منون و رازى بوويه، خولاسه حافز ئاغا و له وهند وى شه قى لوى ده رى بووينه ميوان و هيسايى بووينه، سوبه بى مه لكه خانم بخوه هاتيه يالى ميران سلاقيا حافز ئاغاي و يه كو دوو ديتن و ديسانى ژ نووقه مه لكه خانمى زاف ته كليف و نه وازش ل حافز ئاغاي كرينه، كو ئەقنه مالاوه يه و تو عه ينى برا يى منى و هنده رى هاتى و رحه ت بووى، چەند رۆژه كان ل ئيره ساكن بىن، دا حه يوانيد هه وه ژى هيسايى بىن، پاشى خودى سه لامه تى بده تن و ئەگه ر ته دقيتن كچه كا من هه يه، ئەز دى بده مه ته، ل نك مه

بمبینه، خولاسه ئى كه لام حافز ئاغاي ژى بشان خه به ريد مه لكه خانمى باوه رى كر، سى چار رۆژان ل ئاكره بى ساكن بووين، قه رار دا يى و جه واپ ژ بوى بولىك باشيد له وهندان فرېدكه بى، ته نبه يه كرن، كو به لى ئەز و مه لكه خانم بووينه برا و خوه، ئيدى مه لكه خانم سى چار رۆژان ده ستورا چوونى ناده تن، بلانى ئاغا له ر و نه فه رات ژى چەند رۆژان هيسايى بىن، ئەم دى ب سه متى به غدايى و عه ره بيد چۆلى قه بچن، وه كو ئەق خه به را حافز ئاغاي گه ها يه له وهندان، ئەوان قه وى ژ قى شۆلى حه ز كرن، له ورا نى ئەقنه مودده يه ك بوو رحه ت نه بووينه، فه رمانلو و ژ رۆمى و ترسان و فكار دكرن، ئيدى گويا ژ ترسى ئەمىن بووين، دى چەند رۆژه كان ل ئاكره بى سه لامه ت راحت بىن، ئيدى قه رارا له وهندان بوويه مايىن، ئى كو جليد خوه دده ته شوشتن، ئى كوچه ك و سيلا حيد خوه دبه ن و دده نه ئوستان درسته كرنى و بخوه ژى ئەمىن و هه سيايى ل قوناغيد خوه ساكن بووى، رۆژى جاره كنى وه قتنى نيقرۆ ژى تينه سه رى كه لى ديوانا حافز ئاغاي و هه ركه سه ك ديسانى دچته قوناغا خوه، مه لكه خانمى و مير شه مدىن ب خه به ران و ئيكرامان حافز ئاغا و له وهند داينه باوه رى، لاكين ژ بىن ده ست ئەو ل ته داره كنى بووين و مرۆف بخه ف فرېدكه بى نه گونديد نيزوكى ئاكره بى كو بلانى فلان شه قى حه موو چه ك و راتب گريدى، نيقا شه قى بيته نيقا هيشه تا ئاكره بى و بخوه ژى ته نبه يه غولاميد خوه كرينه كو شه قا چارى ساعه ت ل سى يان هون حه موو پي كفه بچه ك و سيلاح بخه ف لسه رى كه لى حازر و بدزى خه به ر فرېدكه بى ژ بوى خه لقي هيشه تى، كو به لى ئيشه قه ئەم دى شۆلا حافز ئاغاي دگهل ئەتباعيد لسه ر كه لى ته مام بكه ن، هون ژى دگهل له شكه ريد كو ژ گوندان دى بشه ف بيتن، نيقا شه قى بى ده نگ يه كو يه كو بسه ر قوناغيد له وهندان بگه رن و بشه لين، ئيكو ده ست هه لدگرن بكورن و ئيدى مايى حه بس بكه ن، حه تننا سوبه دبتن، ئيدى مير شه مدىن ئەق ته نبه يه ل ئاغا و خه لقي هيشه تى كرينه، وه كو بوويه شه قا چارى، گويا سوبه بى له وهند ژى دى بچن، شه قا دوشه نبى سه عه ت ل

سپيان، مهلكه خانم گویا د سهكنه جلان دا تینته نیفا بوخچه یه کئی و هه دبیه ژ بوی براکی خوه حافظ ئاغای تینتن و تیتته دیوانخانه یی نک حافظ ئاغای و دهه کی ل ئۆده یی پرووتنتن و حافظ ئاغای قه ده ره کئی زیړان دده ته خوها خوه مهلكه خانم و دگهل یه کو دوو خه بهر ددهن، میر شه مدین ژ ئۆده یی بدهر دکه قتن، گویا ژ بوی ده ستمیژئی و بخه ف ته نبیه یی غولامید خوه دکه تن، کو وه کو ئەز دچمه ئۆده یی، هون دهری ئۆده یا قاهه خانئی لسه ر ئەتباعید حافظ ئاغای گری بدهن و هون پیکفه وهرنه نیفا دیوانخانه یی، ئیجاری سی چار غولامید میر شه مدین دگهل میر بوینه دیوانخانه یی، کو حافظ ئاغای دگهل مهلكه خانم یاران دکه تن، غولامه ک میر شه مدین گویا سوجاده یی هلدگریتن کو ژ بوی میر شه مدین راخستین کو لسه ر نمیژئی بکه تن، سوجاده یی ژ ژوورقه داقتته سهر حافظ ئاغای و دکه فته سهر وی و غولامید مایی ژئی سی چاره ک پروو دننه سهر حافظ ئاغای، ئیدی مه جالا حافظ ئاغای لباتی و رابوونئ نابتن، حافظ ددهنه بهر خه نجه ران و غولامید ژ دهرقه ژئی هجوم کرینه قاهه خانئی سهر ئەتباعید حافظ ئاغای، ئیدی ئەوان ژئی ئیمکانا دست هلا نینئ نه بووی، پیکفه شه لاندن و گریدان و خه لقی هیشه تی ژئی بی دنگ یه کو یه کو قوناغید له وندان باسقون کری، ئیکو دست هلا نی کوشتن، ئیدمایی هه موو شه لاندن و دست گریدان، ئیدی سوبه یی میر شه مدین سهری حافظ ئاغای و سهرید مروقتید کو هاتبوونه کوشتن ژئی کرن و دگهل هه سپنه وانئ بژاره و چی داینه چهند مروقتید خوه و فپیکرینه ژ بوی والئی مووسلی و ئەحوالی حافظ ئاغای وه کو بووی نفیسی و ئەو له وندید کو گرتبوون، ئەو ژئی ئازاد کرنه، ههر کهس پرووس و تازی ب کناره کی چوبینه، ئەو قه دهر مال و سیلاح و ئەشیایید وان له وندان ژ بوی میر شه مدین و ئەهلئ ئاکره یی مایی، لاکین ئەف شۆله ب جه ساره ته مهلكه خاتون بوی مه شه هوره کرنه، میر شه مدین هنده ته دبیر و جه رگ نه بوویه ژ بوی قئ جه ساره تی، پاش فه وتا میر شه مدین، مودده یه کی میریتیا ئاکره یی بخوه سه رگه هایه ده ستمی مهلكه خاتونئ و نها ژئی ژ وی

سیلسیله یی دیسانئ به گزاره ل ئاکره یی هه یین، لاکین حکومه ت گه هایه ده ستمی رۆمئ، بیانی حاکم بووینه، چهرخا فه له کئی ب که سه کی رانه دو مان دییه .

له وند: جۆره کی عه سکه ری ئوسمانلی بوو.
بی په روا بوو: سهر به ردای بوو.
خونداکار: نارمانج پی سولتانی ئوسمانلییه .
فه رمانلو: فه رمان بۆ وان دهرکه فتیه، سووچدار، گونه هبار.
یه نکه چهری: یه نی چهری، ئینکیشاری، جۆره کی عه سکه ری ئوسمانلی بوویه .
کۆله: به نی، به نده، عه بد.
له وند ئاغاسی: ئاغای له وندان، سه رۆکی له وندان.
پارقه دکهن: به لاث دکهن.
خۆشئود دین: که یف خۆش دین، په یقه کا فارسییه .
یا لی میتران: لای میتران، ئالی میتران ژ کۆچکی و جهی روونشتنی.
بولیک باش: ئامر به تالیون، ئامر فه وچ، بولیک باش، ترکییه .
خوه: خوشک.
لبات: بزاف، لقی، حه ره که .

نامه‌یه‌کا مه‌لا مه‌حموود بایه‌زیدی

ده‌بارهی شاعرید کوردان

پشتی مه‌همی چیرۆکێد مه‌لا مه‌حموودێ بایه‌زیدی فه‌گوه‌استینه سه‌ر ریتقیسا نوی و فه‌ره‌نگۆک ژێره‌ چیکری، ل‌فر مه‌ بفر زانی، زانیاریید وی ژێ ده‌بارهی هنده شاعرید کوردان دانینه به‌رچاڤ، کو وی د نامه‌یه‌کتیدا به‌لاڤ کرینه و ئەڤ ناڤ و نیشانه یۆ داناینه:

(ریساله‌یه‌که د به‌حسا شاعر و موسه‌نفید کوردستانی کو ب زمانێ کورمانجیه، جه و کتیب و شعر و حیکایه‌تا و قسه‌بیید وان به‌یان ده‌که).. ئەڤه ژێ به‌حسی وان شاعرانه ل‌دویڤ ریتکرنا مه‌لا مه‌حموودێ بایه‌زیدی..

شاعرێ به‌رێ:

عه‌لی حه‌رییه، دیوانچه‌یه‌که هه‌به شعر و قه‌ساید، حه‌ری ژێ گونده‌که و جه و ناحیه‌یا شه‌مزینان د سنجاغا هه‌کاریاندا و شعر و ئەبیاتیید وی ژێ دنیت کوردستانی قه‌وی زیده مه‌شه‌ور و مه‌عروفه، ته‌خمینه‌ن کو تاریخا چارسه‌دا هیج‌ه‌تێ په‌یدا بوویه و دچار سه‌د و حه‌فتی و یه‌کتیدا مه‌رحوم بوویه و دنیت حه‌ری دا مه‌دفونه والله اعلم^(۱).

شاعرێ دووی:

مه‌لایێ جزیرییه، ئەسلی وی ژ جزیرا بوه‌تانه، ناڤی وی شیخ ئەحمه‌ده، د تاریخا پانسه‌د و چلییدا دنیت جه‌زیریدا په‌یدا بوویه، دوی وه‌قتیدا، (میر عیماده‌دین) ل‌جزیری میریوو، خوه‌کا میر هه‌بوو ئەڤ شیخ ئەحمه‌د ژێ ل‌خوها میر عاشق بوویه، غه‌زه‌لیاتنه زه‌حف گۆتیه و دیوانچه‌یه‌که ته‌رتیب کره، دیوانا مه‌لایێ جزیری دبیتن، قه‌وی دیوانه‌کا موسه‌له‌حه و زه‌حف ل‌نک ئەکرادان مه‌قبوله، پاشی میر (عمادالدین) ئەو شیخ ئەحمه‌د

جه‌ریانیدییه کو عاشقی حه‌قیقه و خوها خوه‌ دا به شیخ ئەحمه‌د، قبول نه‌کره، ئەڤ شیخ ئەحمه‌د ژێ د تاریخا پانسه‌د و پینجی و شه‌شی مه‌رحوم بوویه و دنیت جزیری مه‌دفونه و زیاره‌تگاها خه‌لقیه^(۲).

شاعرێ سیی:

فه‌قیی ته‌یرانه، کو ناڤی وی (مه‌مه‌ده) ئەسلی وی ژ قه‌سه‌با (مه‌کسی)یه، تابعی وه‌لاتی هه‌کاریانه، د تاریخا حه‌فت سه‌د و دووی په‌یدا بوویه، حیکایه‌تا شیخ سهنانی گۆتیه و قصه‌یا به‌رسیای ژێ مه‌وزۆن گۆتیه و قه‌ولی هه‌سپێ ره‌ش ژێ وه‌سانی مه‌وزۆن گۆتیه و زه‌حف به‌یت و ئەشعار ژێ قه‌وی موله‌مه‌ع و ره‌نگین گۆتیه و ناڤی وی ژێ د شعریدا میم و حییه و میقداری حه‌فتی و پینج سالان عومر کره‌یه و د تاریخا حه‌فت سه‌د و حه‌فتیدا مه‌رحوم بوویه و ل‌مه‌کسی ژێ مه‌دفونه^(۳).

شاعرێ چاری:

مه‌لایێ باته‌یه، ناڤی وی ژێ مه‌لا ئەحمه‌ده، ئەسلی وی ژ (باته‌یی)یه، (باته) گونده‌که ژ گوندید هه‌کاریان، د تاریخا هه‌شت سه‌د و بیستی په‌یدا بوویه و زه‌حف شعر و ئەبیات گۆتیه، دیوانه‌کا مه‌خسوس هه‌یه قه‌وی قه‌نجه و مه‌لوده‌کا کرمانجی گۆتیه د کوردستانییدا ئەو مه‌قبوله و هه‌شتی سالان عومر کره‌یه و ل‌نه‌ه سه‌دا هیج‌ه‌تێ مه‌رحوم بوویه، دنیت گوندی باته‌یی ژێ مه‌دفونه والله اعلم^(۴).

شاعرێ پینجی:

ئهمه‌د خانیه، ئەسلی وی ژێ ژ تایفا هه‌کاریان ژ عه‌شیره‌تا خانیانه، بخوه‌ هاتیه بازیدی د تاریخا هزاریدا ته‌وه‌تون کره، د زمانێ کورمانجیدا مه‌موزین ناڤ کتیه‌که عاشق و مه‌عشوقان گۆتیه و کتیه‌که لوغه‌ت ژێ ب کرمانجی و عه‌ره‌بی گۆتیه، ناڤی نۆبه‌اره و زارۆکێد کوردستانی حه‌موو د پشتی قورئانی دخوون و زه‌حف ژێ غه‌زه‌لیات و ئەشعاران و به‌یت

بزمانی کرمانجی گوټیبه و د زمانی عه‌ره‌بی و فارسی و ترکی ژبی دیسان غه‌زه‌لیات و ئه‌شعاران و ئه‌بیات زه‌حف گوټینه و د علمی فنونان ژبی قه‌وی ماهر و صاحب عیرفانه و ژ شوعه‌رایید کوردستانی حه‌موویان ژبی مه‌شهور و فایقه، به‌لکه ژ حه‌موو شوعه‌ران مه‌قبول و مه‌مدوحه و د هزار و شیت و سیدا ژبی مه‌رحوم بوویه و دنیتف بازیدیدا مزگه‌فته‌ک ژبی ب ناټی خوه بینا کریبه و بخوه ژبی ل کناری مزگه‌فتی مه‌دفونه، والله اعلم (۵).

شاعری شه‌شی:

ژ شاعرید کوردستانی خامله ناټی وی ژبی ئیسماعیله، ئه‌سلی وی ژ بازیدیبه، ژ شاطرید ئه‌حمه‌د خانیه، د هزار و شیت و پینجی هبجره‌تی په‌یدا بوویه و د هزار و سهد و بیست و یه‌کید مه‌رحوم بوویه و کتیبه‌کا لوغه‌تان ژبی (گولزار) ناټ ته‌لیف کریه و ب کرمانجی و عه‌ره‌بی و فارسی، زارو دخوون و بغه‌یر (۶).. و ئه‌بیات ب زمانی کرمانجی گوټیبه، د جه‌دا مه‌شهور و مه‌عروفه و دنیتف بازیدیدا مه‌رحوم و مه‌دفون بوویه.

شاعری حه‌فتی:

شه‌ره‌ف خانه ژ میرید هه‌کاربانه و ژ نه‌سل عه‌ببایی، د هزار و سهد و یه‌کید ژبی ل جوله میرگی کو جهی حکومه‌تا هه‌کاربانه، په‌یدا بوویه، ئه‌شعار و ئه‌بیات ب زمانی کرمانجی و فارسی زه‌حف گوټیبه، د هزار و سهد و شیت و یه‌کید مه‌رحوم بوویه و دنیتف جوله‌میرگی‌دا مه‌دفونه.

شاعری هه‌شتی:

مرادخانه، کود بازیدیدا، د تاریخا هزار و سهد و پینجی‌یدا ل بازیدی په‌یدا بوویه، ئه‌وی ژبی میقداره‌کی غه‌زه‌لیات و ئه‌شعاران ب زمانی کرمانجی گوټیبه و ده‌زار و سهد و نه‌وهد و نه‌هیدا مه‌رحوم بوویه و د بازیدیدا مه‌دفونه و پاشی وی ژ کرمانجان ئیدی شاعر په‌یدا نه‌بوویه حه‌تتا نها..

چهند گوټنه‌کید پیدی: ژایی ره‌شید فندی نه‌هاتینه نفیسین

* د ئه‌سلدا ناټی په‌رتووکا بازیدی (جامعی ریساله‌یان و حیکایه‌تان)ه، حیکایه‌ت ئه‌و چل بوون بیټ مه‌ل قیتره به‌لا‌فکرین، و ریساله‌ی، چهند بابه‌ته‌کن، بایه‌زیدی بو (آ.ژابا) نفیسینه و هه‌می ل مفای که‌لتوری ملله‌تی کوردن، ئیک ژوان ریساله‌یا، کورته میژویا ژیا نا هه‌شت شاعرید کورده، ئه‌و ژبی ئه‌ون، یید مه‌به‌لا‌فکرین، ریساله‌یه‌کا دی ژبی، ئه‌و پیتسه‌کیبه، یا مه‌لا مه‌حمودی بو په‌رتووکا زمانی یا عه‌لی ته‌ره‌ماخی نفیسی، و مه‌ژی ئه‌و نامه د په‌رتووکا خو‌دا ئه‌وا مه‌لسه‌ر (ته‌ره‌ماخی) نفیسی به‌لا‌فکریه، له‌وما پیدی دووباره کرنی نینه، ریسالا دی ژبی ده‌رباره‌ی ناټید میتر و ژنید کوردانه، هه‌روه‌سا ریساله‌یه‌ک ژبی ده‌رباره‌ی ناټید عه‌شیرید کوردانه، نه‌مازه لده‌فه‌را بازیدی و هه‌کاریا، و هه‌زارا مایید هه‌ر عه‌شیره‌کی لدویف ته‌خمینا (بازیدی) کو ئه‌و هه‌ردوو نامه مه‌ل قیتره به‌لا‌ف نه‌کرن، ئانه‌کو ناما ناټا و ناټید عه‌شیره‌تا، چونکی ل په‌رتووکا د. فه‌ره‌اد پیربال به‌لا‌ف بوینه و پیدی دووباره شه‌گوه‌استنی ناکه‌ن.

په‌راویز [ژ نفیسینا ره‌شید فندی]

(۱) ده‌رباره‌ی عه‌لی حه‌ریری تشتی گرنگ ئه‌وه، مه‌لا مه‌حمودی بایه‌زیدی ئاشکرا دکه‌ت، کو گوئده‌ک ل شه‌مزینا ل ده‌فه‌را هه‌کاریا هه‌یه بناټی (حهریر) و عه‌لی حه‌ریری ل ویری هاتیه سه‌ر دنیا بی و ل ویری مریه، بن گومانه (بایه‌زیدی) خه‌لکی ده‌فه‌رتیه و شاره‌زایه ل وی ده‌فه‌ری له‌وما گوتناوی به‌ر ناقله، و ئه‌و هه‌زید دی کو عه‌لی حه‌ریری خه‌لکی حه‌ریرا نیتیک شه‌قلاده‌یه و گوټی وی ل ویری یه نه‌دراستن و هه‌تا نوکه‌ژی چو به‌لگید گومانس بو نین، زاراقی شعرا وی ژبی زاراقی هه‌کاریه. ده‌رباره‌ی سالتید بوون و مریتد (حهریری) ئه‌وید (بایه‌زیدی) دیارکرن، ئه‌م هه‌تا نوکه‌ژی چو ژنی نزانین، سالا بوونا وی لجه‌م بایه‌زیدی ۴۰۰ مشه‌ختیه کو دکه‌فه به‌رامبه‌ر سالا ۱۰۰۹ و سالا مرنا وی ۴۷۱ مشه‌ختیه کو

دکهفه بهرامبهر ساللا ۱۰۷۸ز، گهلهک دکهفنن لی دگهل هندی ژی، همر ئەم دزانین کو حەریری بەری خانی هاتییه، ئا نه کو بهری ساللا ۱۶۵۱ز چونکی ناڤی وی د مەم و زیتی دا هاتییه.

(۲) دەربارە میلابین جیزی، سالیید بوون و مریند وی بیند بایه زیدی دانان، هەردوو د چەوتن، چەوا چی دبیتن ل ۵۴۰ ک ببیت و له ۵۵۶ ک مریت، نانکو ۱۶ ساللا ژیا بیت؟ یا دروست ئەوه ئەوا ل فی دوماهییه هاتییه دیار کرن، کو جیزی ل ساللا ۱۵۶۷ز بوویه و هەتا ساللا ۱۶۴۰؟ ز مابوو، تشتهکی بی گومانه کو وی و فهقیی تەیران ل ساللا ۱۰۳۱ ک ئانه کو ۱۶۲۱ز، هۆزان پیکفه گۆتینه و داینه بەریک، و جیزی لسه دهمی (میر شەرف) بی ساخ بو، گهلهک په سناوی کره و هۆزانیید په سنی بۆ دانییه.

(۳) دەربارە فهقیی تەیران ژی، ئەو سالیید بۆ ژیا نا وی هاتییه دانان هەردوو دچەوتن، فهقیی تەیران ل ساللا ۱۵۶۴ز بوویه و مه علوم نینه، کهنگی چوویه بهر دلۆڤانیا خودی، لی ههروهکی مه گۆتی ل ساللا ۱۶۲۱ز وی و جیزی هۆزان ب ههقرا گۆتینه، لی (بایه زیدی) زانیاریید باش ل سه بهرهمید تەیران داینه مه، مینا دیوانا وی یا شعری و شیخی سهنعانی و بهرسیسی عابد و ههسپی رهش، ههروهسا گۆتیه کو ناڤی وی میم و حییه، ئانه کو (مح) کو کورتکرنا ناڤی (محمد) ه.

(۴) دەربارە میلابین باتهیی ژی، ئەو سالیید بۆ ژیا نا وی هاتییه دانان، ئانه کو ۸۲۰ و ۹۰۰ ک، کو دکهفنه بهرامبهر ۱۴۱۷ز و ۱۴۹۴ ز بهزرا من نه دراستن، تشتی ئەم دزانین کو (باتهیی) بهری ساللا ۱۷۶۷ز ژیا به، چونکی هۆزانیید وی د دهسقیسه کیتا هه نه، کو لسالا ۱۷۶۷ز هاتییه نقیسن، بهزرا من (باتهیی) ل سالیید ناڤهرا ۱۷۰۰ ههتا ۱۷۶۷ د ژیا نییدا بو، لی زانیاری دەربارە می ولیدنا وی و دیوانا وی گهلهک دراست و دروستن.

(۵) دەربارە ئەحمەدی خانی، ساللا بوونا وی گهلهکا مه علوم مه، وی بخوه د مەم و زینیدا ئاشکرا کره، کو ساللا ۱۰۶۱ ک ب بهرامبهر ۱۶۵۱ز ههروهسا ساللا مرنا وی ژی وهسا تی زانین، کو ساللا ۱۷۰۷ز بیت، لی (بایه زیدی) دیسا زانیاریید باش داینه مه، ژ بۆ بهرهمی خانی، مەم و زین و نۆبهار کۆ ئیکه مین فه رههنگا عه ره بی کوردییه، کو زارۆکیید کوردستان و نۆبهاری، پشتی قورنانی دخوون، ههروهسا دیار دکهت کو (خانی) ژیلی زمانی خوهی کوردی، فارسی و ترکی و عه ره بی ژی دزانین و هۆزان پی فه هاندینه و پلان ناقداریا (خانی) دناف

کوردستانیدا دیار کره، ههروهسا تشتی گرنگ ئەوه، بایه زیدی دبیت خانی ژ عه شیره تا خانیانه و ئەو ناڤ و نیشان (خانی) ژ ناڤی عه شیره تی وه رگریه و نه ژ ناڤی گوندی، ئەفه ژی تشتهکی گرنکه، چونکی بایه زیدی خه لکی دهقه رتییه و شاهزابه دوان بابه تاندا، ههروهسا دیار دکهت، کو (خانی) ژ دهقه را هه کاریبایه و پشتی هنگی چوویه بایه زیدی..

(۶) چەند په یقهک ژ دهسقیسن کەفتینه..

رینووسی یه کگرتوو

تکا له نووسهرانی به پیز ده که بین کاتی به ره مه کانیا بۆ ده زگای چاپ و بلا و کردنه وهی ناراس ده نیرن، ره چاوی ئەم رینووسی خواره وه بکه ن که رینووسی یه کگرتوو کوردییه و په سندرکراوی کۆری زانیاری کوردستانه:

یه که م: گیروگرتی پیتی (و).

نیشانه ی (و) له زمانی کوردیدا به شیوهی خواره وه دنووسری:

۱- پیتی (و) ی کۆنسۆنانت (دهنگدار). واته (و: w)

بۆ نمونه: **ئاوایی. وهره. هاوار. ئاو**

دهنگی (و) لیره دا هه ندیک جار له زاراوی کرمانجیی سه روودا ده بی به دهنگی (ث)

Awayî (Avahî). were. Hawar. Av

۲- پیتی (و) ی کورت، واته (و) ی بزوینی کورت (و: u)

بۆ نمونه: **کورد. کورت. کوشت.**

Kurd. Kurt. Kust

۳- پیتی (ۆ) ی کراوه. واته (ۆ: o)

بۆ نمونه: **دۆل. گۆر. نۆ.**

Dol. Gor. No.

۴- پیتی (وو) ی درێژ، واته (وو) ی بزوینی درێژ (وو: û)

بۆ نمونه: **سوور. چوو. دوو.**

Sûr. Çû. Dû

هه هه هه: گیروگرتی پیتی (و) ی سه ره تاي وشه.

هه ره وشه یه که به پیتی (و) ده ست پین بکات به یه که (و) دنووسریت.

بۆ نمونه: **وریا. ولات. وشه. ورد.**

wirya. wilat. wise. wird.

یه هه م: گیروگرتی پیتی (ی):

نیشانه ی (ی) له زمانی کوردیدا به شیوهی خواره وه به:

۱- پیتی (ی) ی بزوین. واته (ی: î).

بۆ نمونه: **زهوی - Zewî**

۲- پیتی (ی) ی کۆنسۆنانت. واته (ی: y)

بۆ نمونه: **یار - yar**

• **سه رنج ۱:** پیتیکی (ی) ی بزوینی فره کورت هه یه که له نووسینی کوردی به ئەلفویتی لاتینیدا نیشانه ی (i) ی بۆ دانراوه وه که له وشه کانی: من - Min ، کن - Kin ، ژن - jin. ئەم نیشانه یه له نووسینی کوردی به ئەلفویتی عه ره بیدا نییه.

• **سه رنج ۲:** نیشانه کانی (ی) ی بزوین و (ی) ی کۆنسۆنانت واته (î) و (y) له پیتی عه ره بیدا هه ردووکیان هه مان نیشانه ی (ی) یان هه یه به لام له راستیدا له یه کتر جیاوازن و له کاتی به دوا ی یه کتر هاتنیا ندا ده بی هه ردووکیان بنووسرین.

وه که: **نییه. چییه. دیارییه که. زهوییه که.**

Nîye. Çîye. Dîyarîyeke. Zewîyeke

• **سه رنج ۳:** له کاتی هاتنی سن پیتی (ی) به دوا ی یه کتردا وه که له وشه کانی (ئاواییه که مان...) (کو تاییه که ی...) (وه ستاییه که ی...) (کو تایی به کاره که هتا) ده بی به سه ره یه که وه بنووسرین، واته سن (ی) به شیوهی (بیب) به دوا ی یه کتردا دین.

(Westayîyeki....) (Kotayîy be Kareke hêna)

هه وه م: گیروگرتی پیتی (ر) ی گران، واته (ر) ی نیشانه دار. ئەم پسته له هه ره کو تیه کی وشه دا هات ده بی به نیشانه که یه وه بنووسریت. واته له سه ره تا و ناوه راست و کو تایی وشه دا هه ره (ر) ی گرانی نیشانه داره.

وه که: **رۆژ. بریار. که ر.**

پینه م: گیروگرتی پیتی (و) ی به یه که وه ده ستن (عطف):

پیتی (و) ی به یه که وه ده ستن، به شیوه یه کی جیاوازن له وشه ی پینش خۆی و پاش خۆیه وه دنووسریت و مامه له به کی سه ره به خۆی له گه لدا ده کریت.

بۆ نمونه: **من و تو. ئاره زوو و وریا.**

• **سه رنج:** له هه ندیک وشه ی لیک دراودا پیتی (و) ی به یه که وه به ستن بووه به شیک له هه ردوو وشه لیک دراوه که و به هه موویان وشه یه کی سه ره به خۆیان دروست کردوه.

وه که: **کاروبار. ده نگوباس. ئەلفوین. هاتوچۆ.**

له م بارانه دا مامه له ی سه ره به خۆ له گه ل پیتی (و) ی به یه که وه به ستن نا کریت و وشه که هه مووی به سه ره یه که وه دنووسریت وه که له نمونه کاندای پینشمان دا.

هه‌هه‌هه: وشه‌ی ناساده چ ناو بی زاراوه ده‌بی به‌سه‌ریه‌که‌وه وه‌کو یه‌ک وشه ده‌نووسرین. وه‌ک:

ناو: چه‌مچه‌مال. بیکه‌س. دلشاد. زوورگه‌زراو. بیتخال. نالپاریز. میانداو. کانیکه‌وه. سپیگره.

زاراوه: رینوس. ریتیان. ده‌سه‌جی. جیبه‌جی. نیشتمانپه‌روهر. ده‌ستوس. ده‌سبازی. ولاتپاریز. نازادپخواز. دووشه‌مه. سیتشه‌مه. پیتنجشه‌مه. یه‌کسه‌ر. راسته‌وخۆ. یه‌کشه‌وه (مانگی یه‌کشه‌وه).

هه‌هه‌هه: پیتی (ت) له کو‌تای کار (فرمان) دا ده‌شی بنووسریت و ده‌شی نه‌شنووسریت.

وه‌ک: دیت و ده‌روات (یان) دئ و ده‌روا.

هه‌هه‌هه: نیسبه‌ت له زمانی کوردیدا زۆریه‌ی جار به‌هۆی پیتی (ی) له کو‌تای ناودا ده‌کریت.

وه‌ک: پینجونی. هه‌ولیری. ده‌وکی. شیخانی.

هه‌روه‌ها ئەم نمونانه‌ی خواره‌وه:

ئه‌حمه‌دئاوا: ئه‌حمه‌د ناوایی

یارمجه: یارمجه‌یی.

توزخورماتوو: توزخورماتوویی.

شنۆ: شنۆیی.

ناکرئ: ناکرئیی (یان) ناکره‌یی.

لادئ: لادئیی.

• **سه‌رنج:** ئەو ناوانه‌ی خو‌یان به‌ پیتی (ی) ته‌واو ده‌بن پیتوست ناکات (ی) نیسبه‌تیا بخریتته پال. وه‌ک:

سلیمانی: گامه‌ران سلیمانی.

کانیماسی: حاجی حوسین کانیماسی.

نامیدی: نازاد نامیدی.

نۆیه‌هه: هه‌ر وشه‌یه‌کی بیانی چ هاتبیتته ناو زمانی کوردیه‌وه، یان هه‌ر ناو و وشه‌یه‌کی تر که له نووسینی کوردیدا دیتته پیتشه‌وه، ده‌بی به‌رینووسی کوردی بنووسریت.

وه‌ک: نه‌للا. قه‌لهم. نه‌که‌ر. قاهره. نۆتۆمۆبیل. دۆستۆفسکی.

هه‌یه‌هه: ئامرازی (تر، ترین) که بۆ به‌راورد به‌کار دین ده‌بی به‌وشه‌کانی پیتش خو‌یانه‌وه

بلکیتترین. وه‌ک:

جوان: جوانتر - جوانترین.

خاو: خاوتر - خاوترین.

• **سه‌رنج:** ئەم ئامرازی (تر) جیاوازه له وشه‌ی (تر) که به‌واته‌ی (دی، دیکه) دیت. ئەمه‌ی دوا‌یی ده‌بی به‌ جیاوازه له وشه‌ی پیتش خو‌ی ده‌نووسریت.

وه‌ک: مالتیکی تر، چیی ترم ناوی.

په‌زه‌یه‌هه: جیناوی نیشانه‌ی وه‌ک: ئەم. ئەو. ئەف.

ئەم جیناوانه‌ ئەگه‌ر ئاوه‌لکاری (کات - یان - شوین) یان به‌دوادا هات پیتیا‌نه‌وه ده‌لکیتن و ده‌بن به‌ یه‌ک وشه‌ی سه‌ریه‌خۆ.

وه‌ک: ئەمشه‌و. ئەمرۆ. ئەفسال. ئەمجاره. ئەمه‌پر و ئەوه‌پر. ئەفرۆ.

هه‌زه‌یه‌هه: نیشانه‌کانی نه‌ناسراوی وه‌ک (...یه‌ک، ...یک، ...ه‌ک) به‌ شیوه‌ی خواره‌وه ده‌چنه‌ سه‌ر وشه‌کانی پیتش خو‌یان:

۱- ئەگه‌ر وشه‌کان به‌ پیتته بزۆینه‌کانی (ا، ی، ه، ئ، ئ) ته‌واو بووبن ئەوا نیشانه‌ی (...یه‌ک) یان ده‌خریتته پال. وه‌ک:

چیا: چیا‌یه‌ک.

زه‌وی: زه‌ویه‌ک.

وینه: وینه‌یه‌ک.

دئ: دئی‌یه‌ک.

۲- ئەگه‌ر وشه‌کان به‌ پیتته بزۆینی (وو) یان هه‌ر پیتتییکی ده‌نگدار (نه‌بزۆین: کۆنسۆنانت) ته‌واو بووبن ئەوا نیشانه‌ی (یک - له کرمانجیی خواروو) و نیشانه‌ی (ه‌ک) یان له کرمانجیی سه‌روودا ده‌چیتته سه‌ر.

خانوو: خانوویک، خانووه‌ک

گوند: گوندیک (کرمانجیی خواروو)، گونده‌ک (کرمانجیی سه‌روو).

ژن: ژنیک (کرمانجیی خواروو)، ژنه‌ک (کرمانجیی سه‌روو).

سێزه‌یه‌هه: گیروگرفتی پاشگره‌کانی (دا. را. وه. ده‌ه)

ئەم پاشگرانه به‌ وشه‌کانی پیتش خو‌یانه‌وه ده‌لکیتترین. وه‌ک:

دا: له دلدا (هه‌ر برینێ که له دلدا هه‌یه سارپێژی که‌ن). (خه‌میکم له

دلدا‌یه).

پا: له نامیدیږا (له وټړا به پټی هاتوین). (له خوږا دلئی گوږاوه).

وه: له چوارچراوه (له وټوه هاتوین).

هوه: به مالهوه (به مالهوه رویشیتین).

(جارتیکی تر نووسیمهوه). (خانوده کهم کرپییهوه).

• سه رنج: پاشگری (دا) جیایه له وشه (دا) که فرمانه و چاوگه کهی (دان) ه.

وهک: تیرتکی له دلئی دا. تیرتکی له دلئی داوم. ئم (دا) یه فرمان

به جیا دهنووسری.

هواره یه م: گیروگرفتی پیشگرهکانی (هل. دا. پا. وه. دهر)

۱- ئم پیشگرانه کاتج دهچنه سهر چاوگ یان فرمان یان ههر حاله تیتکی تر، پیتیانوه دهلکتین به مهرجی جیناوی لکاو نه که وتبیتته نیوان پیشگر و وشه کهی دواى خوئی. وهک:

* چاوگ:

هل: هلکردن. هلگرتن. هلکورمان. هلکتیشان.

دا: داپران. داخستن. داپمان. داکردن.

پا: پاگرتن. پاکیشان. پاپه رین.

وهر: وهرگرتن. وهرسووران.

دهر: دهرکردن. دهرهیتان.

* فرمان:

هل: هلگره. هللمه خه. هلکتشی.

دا: دانج. دامه بره.

پا: پاکیشه. پامه پرتنه.

وهر: وهرگره. وهرسوورپتنه.

دهر: دهرپتنه. دهرخه.

* حاله تی تر. وهک:

هلکتشاو. هلنه کشا. دانراو. پاپه ریو. پانه په ریو. وهرگرتوو.

وهرگرته. دهرخراو. دهرکراو.

۲- ئه گهر جیناوی لکاو کهوته نیوان پیشگر و فرمانه کهی دواى خوئی ئهوا به جیا دهنووسری و جیناوه که به پیشگرهوه دهلکتینری.

هل: هلتم گرن. هللیان کهن. هللمان کیشن. هللمان مهواسن.

دا: دامان نه نایه. داپان خن. دای بره.

پا: پرایان ده گرین. پام کیشه. پام پرتنه. پاشیان پرتین.

وهر: وهرمان گرتایه. وهری نهگری. وهریان سوورپتنهوه.

دهر: دهریان په راندین. دهری خه.

پازه یه م: گیروگرفتی وشه لیکن دراو.

ئه گهر وشه دووه له دؤخی فرماندا بوو، به جیا دهنووسری:

ریک ده کهوین. پیتکیان هیتاینهوه. پیتک نه هاتین. په کیان نه گرتوو.

دهستمان نه کهوت.

به لام ئه گهر وشه دووه له دؤخی چاوگ یان حاله تی تر دا بوو ئهوا ههر دوه وشه کهوه به په کهوه دهلکتینری.

وهک: ریک کهوتن. پیتکهاتن. په گرتن. دهسختن. په گرتوو.

دهسکهوتوو. پیتکهاته.

شازه یه م: ئامرازی (ش) ی ته ئکید کهوته ههر شوتینتکی وشهوه ده بی به به شیک له وشه که و نابج به هوئی له تیوونی وشه که. وهک: بشتهوی ناتدهمی. نه سخوی. گوتی دیم... نه شهات. نه شمانگرتن. بشمانبهن.